

Kárpátaljai Hírmondó

XII. évfolyam 4. szám, 2016. december

Reviczky Gyula

Karácsonykor

A zúgolódás, gúny, harag
Rég halva már szívemben.
Egy szóval sem panaszkodám,
A kis Jézus ellen.

Nem vádolnám balgán azért,
Hogy engem kifelejtett.
Hogy nem hozott ajándékot,
Szemem könnyet nem ejtett.

Lelkem nyugodtan, csöndesen
Átszáll a nagyvilágon.
Imádkozom, hogy Jézusom
Minden szegényt megáldjon.

Ágyamra dőlök, s álmodom
Egy régi szép, édes álmot:
Boldog, ki tűr és megbocsát,
S ki szenved, százszor áldott!

1956-os emlékmű Beregszászon

Tél a Dragobráton

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XII. évfolyam, 4. szám
2016. december

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.
Telefon: 06-1-351-7770

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:

Dr. Damjanovich Imre,
a Kárpátaljai Szövetség
tisztelt elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:

Dr. Pomogáts Béla, Dupka György,
Szöllősy Tibor, Zubánics László,
Kovács Sándor, Schober Ottó.

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésé-
nek és szerkesztésének jogát fenntartjuk,
azok recenzálását, visszaadását, levélben tör-
ténő megválaszolását, valamint más szerve-
zetekhez, intézményekhez való továbbítását
nem vállaljuk. A publikációkban közölt té-
nyekért és véleményekért minden esetben a
szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség
nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt
publikációkkal.

A tartalomról

Vers mindenkinek. Mezey Katalin: Akár a rozsdás késeket. Újeste ez, mindenben új	3
Szervezeti élet. Levél az olvasókhöz. Köszönjük a támogatást!	4
Aktuális. Budapesten találkozott az ukrán és magyar kormányfő. Beadványban tiltakoznak a kisebbségi szervezetek	5
Hírek, események. A Beregvidéken járt Ukrajna infrastruktúráért felelős minisztere Gyertyagyújtás az emlékezés napján	6
Határok nélkül. Fórum a testvértelepülési kapcsolatokért. Kárpátaljáért csendült fel a népzene Budapesten	8
Hangok és Harangok – Mága Zoltántól	9
Hitélet. Jézus születése, Heródes és az aprószenetek. Hrabár Tamás prédikációja Szent Márton-napi templombúcsú és szoboravatás Munkácson	10
Lélektől lélekig. Alapítvány a rászorulóknak megsegítéséért. Credo-koncert Budapesten	12
Csuprik Etelka koncertje Beregszászon. Önkéntes egészségügyi misszió	13
Évforduló. 1956 hőseire és mártírjaira emlékeztek Kárpátalján Arasznyi történelem. Szovjetellenes ifjúsági csoport Mezőkaszonban. Kovács Elemér interjúja Széchy Sándorral	14
Memento. Rendhagyó történelemóra és megemlékezés a Szolvyai Emlékparkban KVIT-kollázs. Fiatal alkotók írásai	18
Jelenidőben. Magyarul tanulnak, hogy szót értsenek a magyarokkal Példaképek a Kárpát-medencében	22
Kultúrtáj. Színházi bemutatók Beregszászon	23
Közelkép. Hegedüs Csilla interjúja Benza Györgyivel	24
Örökségünk. Csipkebogyó- és szőttesfesztivál Nagyberegen	25
Kárpátaljai barangoló. A Tarac völgyéből a Lengyel Légiók Útjára. Kovács Sándor útikalauza	26
Irodalom. Idöntüli félelem. Bartha Gusztáv novellája	30
Október végi temető. Weinrauch Katalin írása	32
Korkép. Lovaglásom története. Schober Ottó írása	33
Nyilvántartásba kerültem. Szöllősy Tibor írása	34
Szerkesztőségünk postájából	35
Szemelvények kárpátaljai eseményekből	36
Művészet. Kárpátaljai festőművészek bemutatkozása az anyaországban	39
A Kárpátaljai Hírmondó galériája. Gogola Zoltán festőművész	40

Címlapfotók: Szemere Judit, Kovács Sándor

A Kárpátaljai Szövetség szervezésében 2017 februárjában megrendezésre
kerül az I. Kárpátaljai Bál.

Helyszín: Aquaworld Resort Budapest (1044 Budapest, Íves út 16.)

Időpont: 2017. február 11. (szombat)

A további részletekről a Kárpátaljai Szövetség facebook-oldalán és honlap-
ján tájékozódhatnak.

Angyal is voltam többek között.

Bokaig erő ingem volt, derékban egyszerű övvel. Szárnyam nem volt, gyalog jártam, csizmában. Beléptem a szobába s éles fejhangon, akkori hangomon hirtelen kántálni kezdtem. Furcsanyelven beszéltem, ma sem értem jobban, mint akkor:

*Glóriaének szűz szent déja,
Szűgy ide, szűgy ide, pásztorok.
Áll Betlehem szűgy ide
Jézom látom szelvátorom
Jeruzsálem szalutátem
Kántá-áté!*

Ezt mondtam, angyalul és megráztam a kolompot. Ezzel jelenésem egyelőre be is fejeződött. Levettem fejemről a kifordított kucsmát és félreálltam. Szétszimatoztam a halandók lakhelyén, az alacsony kis szobában. Itt is töltött káposzta. Vagy zsíros, nehéz illata a töpörtyűnek, melyet azon a vidéken, ahol angyalok szoktak, pörccnek neveztek, s melyet már akkor sem állhattam. Az asztal körül ott ült a család, a felnőttek jóakarató mosolygással, a gyermekek kerekre táglult, álmélkodó szemmel. Igyekeztem szigorú arcot vágni, hogy ne ismerjenek meg. Pörccöt kapunk itt is, gondoltam nehéz szívvel, ilyen az élet. Közben bejöttek a pásztorok, láncos bottal. A mi Betlehemünk, mit tagadjuk, egész egyszerű, nyomorúságos kis Betlehem volt, nem olyan, mint a versenytársaké. Gyertyánk sem volt. Viszont pásztoraink összehasonlíthatatlanul jobbak voltak, mint azokéi. Tőlük függött minden, noha csak ketten voltak. Hálaistennek mindig sikerük volt. Nem igen emlékszem már, mit mondtak, a háziak máris nevettek.

A pásztorok nem énekeltek, a verset is rossz prózában törték, mint általában a földiek. Bensőmben ripacsoknak tartottam őket. Csuklottak, bohókás mozdulatokat tettek, afféle jókedvű részegeket utánoztak. „E-e-e, el van minden készítve, – mondta az egyik – a ház fölékesítve, gyertek be hát, pásztorok, kóstoljátok meg a jót”, s azzal az ajtóhoz lépett. „Gyere már vén Dadó, mer odaki megfagyó!” – kiáltotta, rímérzékemnek öntudatlanul örökre káros irányt szabva.

Dadó bejött, átesett a küszöbön. Társát egész pásztorseregnek tekintve szemére hányta, hogy mindent eleve elöle. „Ru-ru-ru rúlam, téfölös bajcú, penészes szakállú öregapátokru meg is feledkeztesek” mondta többes számban. Elmesélte, hogy mit végzett az éjjel. Órizte a juhokat, megnyírta őket, a gyapjút már el is adta. Aztán ide sietett, úgy sietett, hogy nem is az utcán jött, hanem a kerteken és udvarokon át. Elmondta, hogy mit látott útközben, mert minket keresve ide is, oda is bekukkantott. Itt kellett remekelnie. Épületes dolgokat látott. Aháziak dőltek a nevetéstől.

– Ne félj már öregapám, mondta az első pásztor – itt annyi jóval várnak, hogy hasad a hátadra szárad.

– Glória! – mondtam és kolompoltam.

Erre hirtelen magukhoz tértek, komolyra fordították a szót. „Itt az angyal”, mondták. „Én az éjjel álmomban, nagy kalbászba haraptam, ugy-e pajtás jó volna?” mondta az öreg. „Bizony pajtás jó volna”, felelte a fiatal.

– Glória! – kiáltottam s ráztam egyet újra a kolompon.

– Szóalj angyal, énekeljél, békés igéket hirdessél nekünk, bűnösöknek – mondták, s azzal lefeküdtek s rögtön elaludtak.

Most következett az én nagy jelenésem. Hosszan énekeltem. Tekintetemet a gerendára függesztettem, bevezetőül elfújtam az előbbi verset s utána egy igen-igen sokáig tartót. Boldog voltam. Érteni abból sem értettem sokat, vagy talán csak most gondolom, hogy nem értettem. Atitokzatos, furcsa szavak frissen röppentek ajkamról, szívem is emelkedni kezdett. A vége felé harsogtam. –

*Keljetek föl pásztó-orok,
Nagy örömet hirdetek,
Mert ma este született,
Aki jövendőtett,
Szűzen szűz szent szűz anya,
A Józseffel Mária,
Meg az ő szent társuk,
Alé, álélúja.*

És kolompoltam. A pásztorok „éljen a juhászélet!” kiáltással fölébredtek s átvették a szerepet. Rázták a láncos botot, most ők is énekeltek. Mit énekeltek? Sajnos, elfeledtem, földi dolgokat. „É-é-é-é, – fújták – egy kancsó jó bor mellé, ki torkunkat megkenné, egy kis kalbász, szalonna pásztoroknak jó volna, azt mindenki megenné, nem is kéne más enné”.

Mindez nem tartozott rám. Én angyal voltam. Félreálltam megint s csak néha kolompoltam bele a szövegbe, hogy egy-egy kijelentésnek nagyobb nyomatékot adjak. A háziakat néztem s találgattam, hogy ennivalót adnak-e, vagy pénzt. Pörccöt fognak adni, gondoltam. A versekben mindig ennivalót kérünk, itt-ott esett csak célzás húszasra és máriásra. De azok alig idézték fel a pénz fogalmát, régesrég kimentek a divatból. Fillért és krajcárt kellene tenni a versebe, gondoltam, de rögtön megijedtem, szentségtörésnek éreztem, hogy a régi szövegen változtassak. Nincs ezeknek maguknak egyfillérjük sem, gondoltam s legtöbbször igazam volt. Ezeknek még karácsonyfájuk sem igen volt. Egy tál töltött káposzta körül könyököltek, néhol az ablakból az asztalra tették a muskátlit, arra aggatnak valami diszt. Ahol karácsonyfa volt, oda be sem engedtek bennünket.

„Na itt van fiam egy kis pörcc” mondta a háziasszony, mikor befejeztük. Sanyi odatar-totta a vásonzacskót. Kiléptünk az éjszakába, fölemeltem és derekamra kötöttem az inget, anyámét, hogy a lucskos sárban megörizzem angyali tisztaságomat.

Magyarok. Naplójegyzetek. I. kötet, 156-159. old.

Nyugat Kiadó és Irodalmi R. T. kiadása, 1938

Akár a rozsdás késeket

Műfogból, szemüvegből, néhány régi ruhából összetákolom anyámat reggelente. Csontváz lába közé pelenkát simítok, harisnyát, szövet-papucsot adok rá, aztán két kezén vezetve kicsoszogunk a nagyszobába. Az önállóság bajnoka, ő, aki soha nem szorult senkire, és a szabadság bajnoka, én, aki már kamaszfővel elszőktem tőle, nem akartam a szigorában élni. Csodálkozhat most az aki ismert bennünket azelőtt. Akár a rozsdás késeket, egymással élesít minket az Isten.

Új este ez, mindenben új

Meghalt, aki semmit sem értett, a test, akit mindenben gátolt, nyűgeitől megszabadult és most már tud mindent magától.

Tud mindent rólunk is, hiszen már minden tudás része lett, nem akadályozza az öregkor, meszes vér, dermedt izület.

* * *

Kilépett a közös időből. A közös szálát elszakítva, magunkra hagyott a világgal, amelynek maga volt a nyitja.

A kapuja volt. Most bezárult, mi itt vagyunk, ő odaát. Kevés vagy sok ami elválaszt? Mint a tükör. Két oldalát

elválasztja az, ami látszik, attól, ami a kép mögött van: az egyik van és látható, a másik van, és láthatatlan.

A gyermekivé fogyott test csak alabástrom szobra annak – ahogy előbb még ő feküdt itt – a legutolsó mozdulatnak.

* * *

És már többé nem szorul ránk, tőlünk semmi sem kell neki, legföljebb az imádságunk, ami még utolérheti.

Míg minket utolér az este, az első este nélküle. Új este ez, mindenben új. Nem tudjuk, mit kezdünk vele.

Tisztelt Tagtársunk és Előfizetőnk!

Mindenekelőtt kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt kívánunk, békességben, erőben, egészségben!

Örülünk, hogy tevékenységünket összetartó közösség támogatja, amiről rendezvényeinken és különösen a balatonföldvári hagyományos találkozókra évről évre meggyőződhetünk.

Köszönjük anyagi támogatásukat, amely révén meg tudjuk valósítani, hogy szövetségünk hidat képezzen a szülőföldön maradt és az anyaországban élő kárpátaljaiak között.

Tisztelt Tagtársaink!

Arra kérjük Önöket, hogy az 1000 Ft, illetve nyugdíjasoknak 600 Ft éves tagdíjat, valamint a *Kárpátaljai Hírmondó* előfizetési díját, amely egy évre 3000 Ft, továbbá az esetleges támogatásokat egy összegben, lehetőleg az OTP banknál szíveskedjenek befizetni a **Kárpátaljai Szövetség számlájára év elején**. Aközlemény rovatban a nevet és címet kell feltüntetniük. Figyelmességüket előre is köszönjük.

Programunk teljesítéséhez segítséget nyújt a **személyi jövedelemadó 1%-ának** felajánlása a Szövetség számára, ezért változatlanul számítunk arra, hogy minket tekintenek kedvezményezettnek.

A nem adózó tagtársakat arra kérjük, hogy hívják fel családtagjait, barátait, ismerőseiket figyelmét tevékenységünkre annak érdekében, hogy az adójuk 1%-át a Kárpátaljai Szövetség részére ajánlhassák fel.

Adószámunk: 18046629-1-42,

Kárpátaljai Szövetség

Munkánkban – lehetőségeinkhez képest – igyekszünk felhasználni a híradástechnika korszerű eszközeit. A kapcsolattartás megkönnyítése érdekében közöljük elérhetőségeinket:

Postacím: 1068 Budapest, Városligeti fasor 44.

Telefon- és faxszám: (36) 1 351-77-70

Kapcsolattartónk telefonszáma: 06-70-317-35-38

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Honlap: www.ksz.egernet.hu

Számlaszám: 11711034-20834951-00000000

Nemzetközi számlaszám (IBAN):

HU37 1171 1034 2083 4951 0000 0000,

BIC (SWIFT) KÓD OTPVHUH

Tevékenységünkről a Kárpátaljai Szövetség facebook-oldalán is értesülhetnek.

Tisztelettel

a Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaknak a szövetség célkitűzéseinek anyagi támogatásáért.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a Kárpátaljai Hírmondó megjelenítésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

Dr. Nemeséri Lászlóné Filemon Marcsi (Budapest),

Kuhárné dr. Voloscuk Katalin Edit (Jászberény),

Dr. Fodor István és Fodor Istvánné (Gödöllő),

File Lajos (Budapest), **dr. Székely Károly** (Dunaharaszti)

és **dr. Duzsej Miklós** (Miskolc)

tagtársainknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2016-ban (lapzártáig) az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Almási Judit Budapest

Balácsi Rozália Nyírbátor

Bárany Elza Csömör

Borbély József Gödöllő

Dr. Badik Adrianna Budapest

Dr. Bencze Gyula Budapest

Dr. Bora Katalin Eger

Dr. Fábíán István Nyíregyháza

Dr. Husznai Katalin Budapest

Dr. Károly Lajos Kisvárd

Dr. Kristofori György Sirok

Dr. Lendvai Margit Szolnok

Dr. Nyulászi András Budapest

Dr. Popovics László Nagytarcsa

Dr. Reményi Tiborné Budapest

Dr. Szepesi Erzsébet Székesfehérvár

Dr. Szótér Erzsébet és Papp Jenő Budapest

Dr. Ujj Emília Gödöllő

Engi Gábor Fehérgyarmat

Kovács Katalin és Kovács Zsolt Budapest

Lakatos Gézané Salgótarján

Locker László Szőlőgyőrök

Lődár Györgyné Mezőtúr

Méhes László Mátyás Budapest

Molnár Béla Budapest

Molnár Lajos Budapest

Salgói József Budapest

Skrabák István Márokpapi

Sváb József Budapest

Szimjon Magdolna Nyíregyháza

Szirmai Aladár Budapest

Tatámé Csonka Márta Budapest

Tuba Magdolna Karcag

Tyentyés László Budapest

Újfalussy István Orosháza

Az utókor '56 hőseire emlékezett

Több ezer ember, főleg fiatalok részvételével fáklyás felvonulást tartottak Budapesten a 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének 60. évfordulója emlékére. A menet három, korhű Csepel típusú teherautó felvezetésével a Műegyetem, az 1956. október 22-i diáknagygyűlés helyszíne előtt indult el. A menetben résztvevők lyukas, nemzeti színű zászlókat lobogtattak. Sokan nemzeti színű karszalagot viseltek, és sok lengyel zászló is feltűnt a tömegben.

A megemlékezés résztvevői megálltak a Nagy Imre téren, a Forradalom Lángja emlékműnél, ahol meghallgatták Tarlós István, Budapest főpolgármesterének beszédét, majd a Bem József téren, Bem József-szobra előtt ért véget a fáklyás felvonulás.

A társadalmi szervezetek képviselői koszorúkat helyeztek el a Bem-szobornál. A Kárpátaljai Szövetség nevében Kövér Katalin elnökhelyettes és Szabóné Badik Dolóresz elnökségi tag koszorúzott.

(Az MTI nyomán)

Budapesten találkozott az ukrán és a magyar kormányfő

November 24–25-én kétnapos hivatalos látogatáson Magyarországon tartózkodott Volodimir Grojszman ukrán miniszterelnök. Elsőként Budapesten Orbán Viktor magyar kormányfővel tárgyalt, majd megbeszélést folytatott Kóvér Lászlóval, az Országgyűlés elnökével, valamint fogadta őt Ader János köztársasági elnök is.

A két kormányfő aláírt egy segélyhitel-megállapodást és egy infrastrukturális együttműködési szándéknyilatkozatot, emellett sportügyi, valamint a Tisza-hidak felújításáról szóló megállapodást kötöttek.

A tárgyalásokat követően a két miniszterelnök közös sajtótájékoztatót tartott.

– Ukrajna célja, hogy a nyugati világ része legyen, elfoglalja jól megérdemelt helyét az EU közösségében – mondta a sajtótájékoztatón Orbán Viktor. Ezt azonban az EU két fronton is akadályozza:

az egyik a vízummentesség, a másik a szabadkereskedelmi megállapodás. A miniszterelnök szerint az után a három nehéz év után, amelyen Ukrajna keresztülment, és amelyet az európai értékek nevében vállalt, az EU-nak erkölcsi kötelessége megadni a vízummentességet. Ennek „blokkolása” miatt Magyarország úgy döntött, azonnali hatállyal bevezeti a D-típusú, vagyis nemzeti vízumok díjmentességét az ukrán állampolgárok számára. Orbán Viktor arra kérte ukrán kollégáját, vizsgálja meg, hogy a kölcsönösség alapján az Ukrajnában munkát vállaló magyarországiaknak mikortól lehet megadni ugyanazt. Azt is nyomatékosította, hogy Magyarország feltétlenül tiszteletben tartja Ukrajna szuverenitását, és annak megerősítése érdekében kész segíteni is az országnak.

A magyar kormányfő kiemelte: a találkozó a két ország történetének legfontosabb gazdasági és infrastrukturális programjáról állapodtak meg. Magyarország 50 millió eurót bocsát rendelkezésre a program megindítására, végrehajtására. A tervek szerint Magyarország a jövőben is segíteni kívánja Ukrajna gazdasági fejlődését, ennek érdekében idén 2, jövőre 5,2 milliárd forintot ajánl fel Ukrajna gazdaságának.

A két ország közötti kereskedelem nagyarányú visszaszűkítését szenvedték az elmúlt két évben, ami összefügg az Oroszországgal szemben bevezetett gazdasági szankciókkal – fejtette ki a miniszterelnök –, de jó hír, hogy 2016 első nyolc hónapjában újra növekedést tapasztalni. E fejlődés töretlensége érdekében a kormány vállalta, hogy 2020-ra magyar oldalról autópálya fogja elérni a magyar–ukrán határt.

Orbán Viktor arról is szólt, hogy az idei 20 fő után továbbra is készen állnak sebesült katonák fogadására magyar kórházakban.

Volodimir Grojszman arról beszélt, hogy nagyon jó a két ország kapcsolata, és az együttműködés fokozására jó lehetőségek kínálkoznak, amelyeket kötelességük kihasználni a hatalmon lévőknek. Az ukrán miniszterelnök kiemelte: a nemzeti kisebbségek érteket jelentenek Ukrajna számára, és büsz-

kék arra, hogy magyar nemzeti kisebbség is él az országban. Azt szeretnék, ha minden állampolgár jól érezné magát Ukrajnában, és a magyar kormánnyal tervezett közös erőfeszítések is ezt a célt szolgálják.

Volodimir Grojszman hangsúlyozta: a kétoldalú gazdasági kapcsolatokat is mélyíteni kell, és az ukrán kormány minden feltételt igyekszik megteremteni ahhoz, hogy a vállalatok sikeresek lehessenek az országban. Ukrajna fontos belső reformokat hajt végre, és már látszanak a gazdaság megindulásának jelei. Hozzátette: jelentős privatizációs programot terveznek, amelyre a magyar üzleti szférát is várják.

Az ukrán miniszterelnök köszönetet mondott azért, hogy Magyarország ingyenesen biztosítja a nemzeti vízumokat az ukrán állampolgároknak. Azzal zárta szavait, hogy hisz a magyar–ukrán együttműködésben és abban, hogy a két ország közös sikereket érhet el az európai népek családjában.

Az ukrán–magyar miniszterelnöki találkozóhoz kapcsolódóan a Magyar Nemzeti Kereskedőház november 25-én Debrecenben Magyar–Ukrán Üzleti Fórumot szervezett, amelynek keretében kétoldalú tárgyalásokra, szakmai előadásokra és panelbeszélésekre is sor került az ukrán és a magyar vállalkozások közötti együttműködési lehetőségekről a mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az információs technológiák és a gyógyszeripar területén.

A budapesti találkozó előtt a két ukrániai magyar érdekvédelmi szervezet, a KMKSZ és az UMSZ közös közleményben üdvözölte az eseményt, és leszögezte, fontosnak tartják, hogy a gazdasági, infrastrukturális fejlesztési kérdések mellett a két miniszterelnök vitassa meg a kárpátaljai magyarokat érintő problémákat is, mert mint állítják, „aggódalomra ad okot, hogy 2016 őszén Ukrajnában olyan törvényalkotási intézkedések sora vette kezdetét, amelyek a nemzetiségek jogainak jelentős mértékű szűkítését eredményezhetik”.

A beszámolók szerint azonban a kényes kérdések nem kerültek napirendre, de a megbeszélésen egyetértés volt abban, hogy a Magyarországon élő ukrán, illetve az Ukrajnában élő magyar nemzeti kisebbségek különös érteket jelentenek mindkét országnak, a miniszterelnökök pedig elkötelezték a közösségek „megerősítése, oktatási, kulturális identitásának a megerősítése mellett”. Orbán Viktor azt kérte Volodimir Grojszmantól, legyen az ukrániai magyarok szószólója, érdekvédője a nekik fontos kérdésekben.

(Internetes híradások nyomán)

Beadványban tiltakoznak a kisebbségi szervezetek

Az ukrániai kisebbségi szervezetek tiltakoznak a nemzetiségek anyanyelvű oktatási jogainak tervezett korlátozása ellen. Beadványban fordult Petro Porosenko ukrán elnökhöz a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és több ukrániai nemzetiségi szervezet tiltakozásul az ukrán oktatási minisztérium által tervezett intézkedések ellen, amelyek alkotmányt sértve jelentős mértékben korlátoznák az Ukrajnában élő kisebbségek anyanyelvű oktatáshoz való alkotmányos jogait.

Az ukrániai nemzetiségi szervezetek aggasztónak tartják a tárca intézkedéseit, amelyek szerintük a nemzeti kisebbségekhez tartozók anyanyelven történő oktatáshoz való alkotmányos jogainak a megsértésére irányulnak. Mint a beadványt jegyzők rámutatnak, az oktatási tárca hivatalos honlapján október 19-én jelent meg az a hír, amely szerint a minisztérium és civil aktivisták megállapodtak abban, hogy módosítják az oktatási törvénynek az oktatás nyelvére vonatkozó cikkelyét. A lényegi változtatásokat tartalmazó törvénytervezetet az ukrán parlament első olvasatban már el is fogadta.

A beadványaláírói emlékeztetnek arra, hogy az ukrán törvény vonatkozó szövegét – amely szerint a nemzeti kisebbségekhez tartozóknak szavatolt az anyanyelven történő oktatás az állami és az önkormányzati tulajdonban lévő tanintézetekben – úgy módosították a törvénytervezetben, hogy a nemzetiségi tanulóknak csupán joguk van – vagyis nem garantált számukra – az anyanyelvű oktatáshoz az ukrán nyelv mellett, de csak azokon a helyeken, ahol az adott nemzeti kisebbség egy tömbben él. Ez gyakorlatilag kizárna a szövetségben élőket a törvény hatálya alól.

A dokumentum szerzői szerint az oktatási minisztérium illetékesei cselekedetükkel megsértik a nemzeti kisebbségekhez tartozó ukrán állampolgároknak az anyanyelvű oktatáshoz fűződő alkotmányos jogait, valamint az Ukrajna által is aláírt és ratifikált több nemzetközi megállapodást, valamint kötelezettségvállalást.

A nemzetiségi szervezetek arra kéri Ukrajna elnökét, hogy éljen törvényi felhatalmazásával, tekintélyével, a törvénykezés folyamatát érintő politikai befolyásával, és akadályozza meg az oktatási törvény tervezett módosítását. Egyúttal emlékeztetik az államfőt egyebek mellett arra, hogy a jogszabály tervezett megváltoztatása sérti Ukrajna állampolgárainak alkotmányos és szabadságjogait, veszélyezteti az állam nemzetközi tekintélyét, kétségbe vonja az ország európai integrációs törekvéseinek az őszinteségét.

Forrás: MTI

A Beregvidéken járt Ukrajna infrastruktúráért felelős minisztere

Az olvasók körében nagy érdeklődésre tarthat számot az Asztély–Beregsurány határátkelő felújításának és kibővítésének kérdése. Örömmel tájékoztatjuk Önöket, hogy a magyarországi oldalon hamarosan befejeződnek a munkálatok, ám sajnos az ukrán oldalon csak nemrég kezdtek hozzá.

A napokban Volodimir Omeljan, Ukrajna infrastruktúráért felelős

minisztere találkozott Kiss-Parciu Péterrel, a magyar külügyminisztérium határ menti gazdaságfejlesztésiért felelős helyettes államtitkárával az asztélyi határátkelőn, hogy megbeszéljék a két ország közötti infrastruktúrális fejlesztési kérdéseket. A felek egyetértettek abban, hogy a határfejlesztés mindkét oldal számára egyaránt fontos, elsősorban autópálya-építésről, új határátkelők nyitásáról, a meglévő átkelőhelyek bővítéséről van szó.

Kiss-Parciu Péter elmondta: ez egy EU-s pályázat keretében megvalósuló fejlesztés, amelynek határideje ez év végén jár le. Ami Magyarországot illeti, el is végezzük a ránk eső feladatokat. Az ukrán fél egy kicsit elmaradt a munkával, ezért közösen az Európai Bizottsághoz fordulunk annak érdekében, hogy a projekt megvalósításának határidejét kitolják 2017 végére. Ha minden a tervek szerint halad, jövő év második felében a határátkelőn megnyílik a kamionterminál.

A delegáció ellátogatott a Nagypalád–Nagyhódos határszakaszhoz is. A magyar oldalon már megépítették az utat az országhatárig, és a szükséges források is rendelkezésre állnak ahhoz, hogy megnyíljon az új határátkelő.

– Az ukrán oldalon is mihamarabb ki kell épülnie az infrastruktúrának. Abban bízunk, hogy erre hamarosan sor kerül, és egy év múlva megnyitásra kerülhet ez a határátkelő is – mondta a helyettes államtitkár.

Péter Csaba, a Kárpátaljai Megyei Tanács (Községülés) képviselője mind az asztélyi, mind a nagypaládi határátkelő ügyét figyelemmel kíséri. Elmondta, üdvözlí az ukrán–magyar találkozót, amelyen nemcsak Beregszász, a Beregszászi járás, de egész Kárpátalja számára fontos kérdések kerültek terítékre: az infrastruktúra fejlesztése mellett szó esett gazdasági, szociális és kulturális fejlesztésekről is.

– Kiss-Parciu Péter arról biztosított minket, hogy anyagi támogatást nyújtanak a Beregszászt elkerülő út mielőbbi megépítéséhez. Emellett szó esett az M3-as autópálya ukrán oldalon tervezett útszakaszának építéséről is. Erre a célra 50 millió eurót szán a magyar kormány. Az útszakasz tervdokumentációja hamarosan elkészül, a befejezéséhez 4,5 millió hrvnyára van szükség. Volodimir Omeljan elmondta, ha a megye magára vállalja a földek legalizálását, központi forrásból biztosítják a fentebb említett összeget az autópálya tervdokumentációjának elkészítéséhez.

A terv, hogy az európai fontosságú közlekedési útvonal az eredeti tervekkel ellentétben a Beregsurány–Asztély határállomás helyett egy másik ponton keresztezi majd a határt, az Ukrajna infrastruktúráért felelős miniszterének kárpátaljai látogatásakor kapott nyilvánosságot.

Volodimir Omeljan közölte, hogy az M3-as autópályát és a Kijev–Csap autótutat a magyarországi Beregdaróc és a kárpátaljai Beregdéda közt létesítendő új határátkelő révén fogják összekötni.

A Dédához vezető út kiépítésének finanszírozását a magyar kormány vállalta egy hitelszerződés keretében. Az infrastruktúráért felelős ukránminisztérium szintén felhatalmazást kapott a kijevi kormánytól egy 50 millió eurós hitelszerződés aláírására. Ez az összeg elegendő lesz az új határátkelőhöz vezető út és a beregszászi elkerülő út kiépítésére is.

Tudósítónk

Emlékművet avattunk Sztarij Szamborban

November 17-én ökumenikus istentisztelet keretében felavattuk a Sztarij Szambor város határában lévő egykori 22. sz. fogoly- és gyűjtő-elosztótáborban elpusztultak tömegsírját jelző emlékművet. A rendezvényen részt vettek a lemergi, sztarij szambori, kárpátaljai civil szervezetek és hivatalos személyiségek, az Ungvári Magyar Konzulátus vezetői, a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Körének küldöttsége, valamint a helyi lakosok. Az emlékművet Matl Péter szobrászművész készítette Szarvas Gábor építész tervei alapján. Felállítására a Lembergi Magyarok Kulturális Szövetsége (amelynek 1989 és 2006 között titkára, majd alelnöke voltam) hosszadalmas és kitartó munkájának köszönhetően került sor. Köszönettel tartozunk Szarvas Gábor elnöknek és segítőinek, Strömpl Andrásnak, Krüzsely Barnának és Almássy Gábornak állhatatos előkészítő munkájukért, az Ungvári Magyar Konzulátusnak a segítségért, valamint a sztarij szambori és a Lemberg megyei adminisztrációnak a támogatásért.

Ezt a tömegsírt 2004. szeptemberében találtam meg több hónapos kutatómunka eredményeképpen két helyi lakos – Ivan Bardics (1928) és Jevgen Urban (1933) segítségével, akikhez Adam Gascisin és Sztjepan Olekszyuk, az ukrán Memorial civil szervezet aktivistái vittek el. 2004. november 13-án, a kárpátaljai magyar és német nemzetiségű 18 és 50 év közötti férfiak 1944. novemberi deportálásának 60-ik évfordulójára emlékezve a tömegsír mellett ökumenikus istentisztelet keretében egy ideiglenes kereszt lett felállítva és megszentelve.

Az emlékművel leróttuk kegyeletünket apáink és nagyapáink emléke előtt. További feladatunk, hogy összeállítsuk az ott nyugvó áldozatok névsorát, és a helyszínen emlékparkot hozunk létre.

Az emlékműavatást követően a városi kultúrházban megnyitották Matl Péter „Po pjaty” („Ötösével”) című festészeti kiállítását, amely a légerekben használt, sorakozóra szólító parancsra emlékeztet.

Tóth Antal József,

a Kárpátaljai Szövetség miskolci társszervezetének elnöke

Díjat nyert a Nefelejcs

Több magyar produkciót is díjaztak az európai országokban élő nemzetiségi kisebbségek mindennapjait és kultúráját bemutató *Szülőföldem szép határa* elnevezésű nemzetközi televíziós és rádiós fesztiválon, amely az Ungvár melletti Börvingesen zajlott.

A Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) anyagi támogatásával idén 18. alkalommal szervezett seregszemlére kilenc országból – Ukrajnából, Magyarországról, Romániából, Szlovákiából, Szerbiából, Montenegróból, Nagy-Britanniából, Lengyelországból és Ausztriából – 68 televíziós és 45 rádiós pályaművet neveztek be. A nemzetközi zsűri három magyarországi televíziós és két rádiós, valamint egy-egy határon túli magyar televíziós és rádiós produkciót díjazott.

A legjobb operatőri munka díját az ungvári rádió és televízió magyar szerkesztőségének munkatársai, Iváncsik Attila és Nyíri-Iváncsik Katalin *Nefelejcs* című filmje kapta, amelyet Vass Tamás operatőr forgatott a beregszászi Mezőváriban működő fogyatékos gyermekek rehabilitációs központjáról.

(Forrás: KISZÓ)

Gyertyagyújtás az emlékezés napján

Három évvel ezelőtt, amikor először jártam Nagy-Britanniában, megdöbbenve tapasztaltam, hogy november 11-én 11 órakor öt percre megáll az élet. Épp egy bevásárlóközpontban voltunk, amikor a hangosbemondóban bejelentették: emlékezzünk a háborúban elesettekre. És ki hol volt éppen, ott némán megállt. (Csak néhány, láthatóan nem európai folytatta útját.) Öt perc csend a nagy forgalomban... Mindenki mellén piros pipacs... Aparkokban az arra kijelölt helyeken sokan apró keresztet helyeztek el a hozzátartozók nevével.

Akkor számomra ez új volt. Aztán utánanéztam a dolognak. A Wikipédia szerint az emlékezés (vagy fegyverszünet) napját minden évben november 11-én tartják az első világháborút lezáró compicgne-i fegyverszüneti egyezmény aláírásának emlékére. A fegyverszüneti egyezményt Németország és a szövetséges hatalmak képviselői 1918. november 11-én írták alá, és hivatalosan ekkor (a tizenegyedik hónap tizenegyedik napján 11 órakor) ért véget a harci cselekmények a nyugati fronton. Ezt a napot a szövetséges hatalmak többsége ünnepnaprá nyilvánította, hogy így emlékezzenek meg az első világháborúban szolgált katonákról és a hősi halottakról. Európa sok országában emlékeznek erre az eseményre.

Idén Kárpátalja – magyarországi példára – gyertyagyújtással csatlakozott a megemlékezők köréhez. Beregszászon a MKKSZ helyi alapszervezete, valamint a

Pro Cultura Subcarpathica Civil Szervezet közreműködésével a magyar honvédtemetőben emlékeztek, ahol Molnár D. István, a MKKSZ beregszászi alapszervezetének elnöke hangsúlyozta: bár szokták azt mondani, hogy a II. és az I. világháborúnak is vannak győztes és vesztes hatalmai, egy háborúnak mégsem lehetnek győztesei, hiszen mindkét oldalon hatalmas veszteségek érik az országokat.

A rendezvényen a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetének diákjai alkalomhoz illő versekkel és dalokkal emlékeztek a háborúban elesettekre, majd a megjelentek gyertyát gyújtottak a sírokon.

Gyertyát gyújtottak ezen a napon többek között Bányában, Búcsúban, Csapon, Csongoron, Karácspályán, Munkácsban, Nagydobronyban, Nagypaládon, Nevetlenfaluban, Palágykomorócon, Sárosorosiban, Szernyén, Szolován, Szőlősgyulán, Tiszaágteleken, Tiszasalamonban is.

Emlékeztek, sajtó kérték imáikban, hogy soha ne ismétlődjenek meg azok a borzalmak.

-kása-

Élelmiszer-csomagok a nyugdíjasoknak

A Beregszásziért Alapítvány immár harmadik éve segíti élelmiszer-csomagokkal a rászoruló beregszásziakat. Korábban a Szent György Lovagrend anyagi támogatásával, majd az alapítvány Baráti Köre tagjainak hozzájárulásával adott élelmiszer-csomagokat. Október végén dr. Nagy Gergely gönyüi orvos, a Beregszásziért Alapítvány Baráti Körének, a Jobbik Magyarországért Mozgalom Győri Alapszervezetének és a Győr-Moson-Sopron Megyei Közgyűlésnek a tagja adományozott az alapítványnak 200 000 forintot, amiből 40 darab, egyenként 5000 forint értékű élelmiszer-csomagot osztottak szét a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesülete tagjai közt.

* * *

Könyvek Bátyúnak

A Szent György Lovagrend a Beregszásziért Alapítvány közvetítésével mintegy 450 szépirodalmi könyvet ajándékozott a bátyúi Bagu Balázs Irodalmi Társaságnak. A könyvszállítmányt Leviczky Mihály, a lovagrend Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Priorátusának elnöke és Dalmay Árpád, a Beregszásziért Alapítvány Kuratóriumának elnöke, a lovagrend tagja vitte el a bátyúinaknak.

Tudósítónk

Márványtábla őrzi nevét

A közelmúltban Beregszászon emléktáblát avattak a város egykori híres polgármestere, Gáthy Zsigmond tiszteletére. Az emléklél állítását a Beregszásziért Alapítvány kezdeményezte, s azt az Olga Kobiljanszka utca sarkán helyezték el (mint ahogyan a táblán is olvasható, az utca korábban Gáthy Zsigmond nevét viselte).

Az ünnepélyes avatón Dalmay Árpád, a Beregszásziért Alapítvány kuratóriumi elnöke köszöntötte a megjelenteket. Köszönetet mondott a Szvicsó családnak azért, hogy engedélyezték a tábla felavatását a tulajdonukban levő épület falán. Ezután a felszólaló röviden ismertette Gáthy Zsigmond életútját, tevékenységét.

Gáthy Zsigmond húsz évig volt Beregszász polgármestere, és három évig a Beregmegyei Kaszinó elnöke. Nevéhez köthető többek között a Verke kikövezéséről szóló tanácsi határozat meghozatala, és a kikövezés első szakaszának elvégzése, a központi köhíd nyílásának beszűkítése, a hídvámok megállapítása, és a város céljainak megvalósítására történő felhasználása, a Törvényszéki Palota telekhelyének megvásárlása, illetve az épület felépítése, a város villamosításának megkezdése, a rendőrség fenntartásának stabilizálása, a város lakosságának számottevő gyarapodása, és életszínvonalának emelése, a városépítési folyamatának megkezdése. Gáthy Zsigmond nemcsak polgármestere volt Beregszásznak, hanem 1903-tól a Beregmegyei Kaszinó választmányának tagja, majd 1920-tól 1923-ig elnöke is. 1923-ban súlyos betegségére hivatkozva lemondott e tisztségéről. 1925 júliusában halt meg. Sírja a beregszászi református temetőben található.

Bár rátemezték, azért érdemes övni és vigyázni a sírt, hisz Beregszász neves jötevője, híres személyisége nyugszik a sírhalom alatt – hangsúlyozta Dalmay Árpád.

A megemlékezést követően a résztvevők megkoszorúzták az emléktáblát.

Tudósítónk

Fórum a testvértelepülési kapcsolatokért

A testvértelepülési megállapodások kezdeményezése érdekében került sor a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzatok Társulásának (KHÖT) ülésére a napokban. A rendezvénynek – amelyen a kárpátaljai polgármesterek mellett magyarországiak is részt vettek – a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont. A vendégeket – akik között ott volt Tóth Miklós megyei képviselő, az UMSZ alelnöke, Horváth László, a Beregszászi Járási Tanács alelnöke, az UMSZ beregszászi járási szervezetének elnöke – Pái Béla, a KHÖT ügyvezető igazgatója köszöntötte.

Babják Zoltán, a KHÖT elnöke azon véleményének adott hangot, hogy a felzárkózás, az integráció az egyik legfontosabb kérdés. Ő Beregszász polgármestereként az első naptól kezdve azon dolgozik, hogy ápolja a város kapcsolatait 18 testvértelepülésével, ne csak a képviselők, de a polgármesterek is találkozzanak egymással. Rámutatott: Beregszász sok mindent köszönhet testvértelepülési kapcsolatainak, többek között térfigyelő rendszerét, a szociális konyha működését.

– Ferencvárosi testvéreink néhány nappal ezelőtt szavazták meg, hogy tízmillió forinttal hozzájárulnak a Perényi Zsigmond rekreációs és turisztikai tábor fejlesztéséhez. De itt említhetem meg a közös pályázati lehetőségeket is. Számos pályázatnál követelmény, hogy rendelkezünk magyarországi partnerrel. Csak úgy tudjuk kiaknázni az európai uniós pályázati lehetőségeket, ha határokon átnyúló, működő testvértelepülési kapcsolatokkal rendelkezünk. Ezért örülök annak, és fejezem ki köszönetemet a szervezőknek, hogy sort kerítettek a találkozóra, ugyanis most valóban lehetőségünk nyílik ismerkedni, jól működő partnervárosi, testvértelepülési kapcsolatokat kialakítani. Beregszász példáján szeretnék mindenkit arra buzdítani, hogy merjen belevágni az új kapcsolatok kiépítésébe, és ápolja a már meglévőket – hangsúlyozta Babják Zoltán.

Péter Csaba megyei képviselő szintén nagyon fontosnak tartja, hogy egyre több testvértelepülési kapcsolat szülessen. Meg is tesz ezért mindent, ami tőle telik. Barátja, Kovács Antal, Csátalja polgármestere sokat segített a találkozó megszervezésében.

– A megyei integrációs és a határon átnyúló kapcsolatok bizottságának én vagyok az elnöke. A szűk egy év alatt két megyével vettük fel a kapcsolatot: Borsod-Abaúj-Zemplén megyével felújítottuk, Bács-Kiskun megyével pedig teljesen újat építettünk ki. Ezzel az önök számára is újabb lehetőségek kapuját nyitottuk meg. Azt szeretném, ha ma működő kapcsolatokat tudnánk kialakítani – mondta Péter Csaba.

A találkozó kötetlen beszélgetéssel folytatódott. Magyarországról képviseltette magát Tiszakécske, Bácsalmás, Mélykút, Sükösd, Madaras és Csátalja település. Kárpátaljáról is számos polgármester vett részt a fórumon.

Tudósítónk

Kárpátaljáért csendült fel a népzene Budapesten

Kárpátalja javára gyűjtöttek a Kárpát-medencei Magyarok Zenéje 2016-os koncertsorozatán, amelynek záróakkordja a november 5-i gálakoncert volt a Pesti Vigadóban.

A sorozat még 2001-ben indult Határon Túli Magyarok Zenéje néven. Kezdetben csupán a magyar fővárosban, 2005-től pedig már határon túli helyszíneken is megszervezték a koncerteket a Kárpát-medence magyarságának és nemzetiségeinek kulturális találkozására, továbbá az egy területen élő nemzeti közösségek kölcsönös toleranciája fejlesztésének céljából.

Idén hét állomása volt a sorozatnak: Lendva, Dunaszerdahely, Magyaránizsa, Felsőőr, Budapest, az ungvári járási Tégla és Beregszász.

A budapesti gálakoncertet kárpátaljai muzikusok, a 2013-ban alakult Viski Bicskások indították. A csángó népzenei játszó Servet zenekar fiataljai már a koncertsorozat beregszászi állomásán is elvárásolták a közönséget, a siker most is borítékolható volt – nem érdemtelenül. Különleges hangzásvilággal és még különlegesebb hangszercsodákkal kápráztatta el a nézőtérben ülőket a magyarországi délszláv nemzetiségek, elsősorban a szerbek és horvátok népzenei hagyomá-

nyait ápoló Vujicsics együttes. Az est megkoronázása Pál István Szalonna és bandája fellépése, valamint a Föl-szállott a páva tehetségkutató műsor három fiataljának – ifj. Úrmös Sándor, Gombai Franciska, Sándor Zsigmond – produkciója volt.

Az estet nemzeti összetartozásunk jelképe, a Himnusz zárta.

A helyszíneken összegyűlt pénzösszeget a koncertet követően Zán Fábán Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke vehette át Böszörményi Gergelytől, az esemény főszervezőjétől, a Stereo Kft./Periferic Records igazgatójától. A lemezkiadó jóvoltából több Kárpát-medencei magyar könyvtár is CD-adománnyal gazdagodott a projekt keretében.

A Kárpát-medencei Magyarok Zenéje 2016 fővédnöke Herczegh Anita, Áder János köztársasági elnök felesége volt.

(Forrás: karpatalja.ma)

Beregszászi Jótékonysági Félmaraton – másodszor

A tavaly ősszel hagyományteremtő szándékkal elindított futóverseny sikerén felbuzdulva idén újra megrendezték a Beregszászi Jótékonysági Félmaratont. Ennek keretében október elsején mintegy négyszázan vágtak neki a kijelölt távnak. A futóverseny résztvevői az 1353-as adományvonal számát viselve pólójukon hívtak összefogásra mindenkit Kárpátaljáért. A szervező Ökumenikus Segélyszervezet célja, hogy minél többek figyelmét irányítsa rá a kárpátaljai tevékenységére, és minél több embert buzdítson a nehéz körülmények között élő családokat támogató segélyprogramjának támogatására.

A sportrendezvényt Lehel László, az Ökumenikus Segélyszervezet elnök-igazgatója és Babják Zoltán, Beregszász polgármestere nyitották meg.

A közös bemelegítést Kovács Kokó István, a segélyszervezet jószolgálati nagykövete, olimpiai- és világ bajnok magyar ökölvívó tartotta, akinek idén a beregszászi az ötvenedik félmaratonja volt. A családi nap kiemelt programjaként Wolf Kati énekesnő, a segélyszervezet önkéntese koncerttel kedveskedett a résztvevőknek. A színes programkavalkád része volt egy látványos kerékpárakrobatika-bemutató, amelyet a nagyberegi teremkerékpárosok csapata adott elő. De a legkisebbek sem unatkozhattak, őket körhintá, arcfestés, lufihajtogatás és ugrálóvár várta, hogy felhőtlen vidám órákat tölthessenek el.

Tudósítónk

Hangok és Harangok – Mága Zoltántól

A Kárpátaljai Hírmondó őszi számában már hírt adtunk róla, hogy Mága Zoltán Prima Primissima díjas hegedűvirtuóz *Hangok és Harangok* című koncertsorozatának egyik állomása Beregszász volt. Benza György szervezőnek, a Kárpátaljai Szövetség elnökének fontos volt, hogy a jótékonyági koncertre Beregszászon kerüljön sor, hiszen jómaga is a város szülőtte. A római katolikus templomban tartott hangversenyre több százán voltak kíváncsiak.

– Jó barátom, Mága Zoltán egy olyan grandiózus programot indított el, amelynek keretében ötven emblemikus helyszínen lesz jótékonyági koncert. Kárpátalján Beregszász adott otthont a rendezvénynek. A helyszín egyértelmű volt, hiszen igen nagy a kötődésem a városhoz: itt születtem, itt nőttem fel. A húgomnak, Benza Györgynek is felemelő érzés, hogy szülővárosában léphet fel, méghozzá a híres zenésszel együtt. Most abban a templomban énekel, ahol anno megkeresztelték: fantasztikus adománya ez a sorsnak – mondta Benza György.

– Boldog vagyok, hogy ismét felléphetek Kárpátalján, és a *Hangok és Harangok* Klasszikus Zenei Fesztivált elhozhattam ebbe a csodálatos templomba – köszöntötte a jelenlévőket Mága Zoltán a koncert előtt. A hegedűművész elmondta, hogy a Kárpát-medencét átölelő templomi koncertsorozat fővédnökségét Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes, védnöki tisztségét pedig Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere vállalta magára. A koncertsorozat célja a jótékonyág, a hátrányos helyzetben élőknek való segítségnyújtás, ami a jó szándékú, segítőkész emberek és mecénások nélkül nem járhatna sikerrel. Ilyen ember Benza György is, aki nagyon sokat tesz a rászorulóért.

A közel kétórás koncerten többek között felcsendült Brahms I. és V. Magyar tánc, Vittorio Monti Csárdása, Liszt Ferenc II. magyar rapszódiaja, a Két gitár című szerzemény és még sok más különlegesen szép alkotás.

Mága Zoltánt a Budapesti Primarius Szimfonikus Zenekar kamarazenekara kísérte. A hegedűművész mellett fellépett a beregszászi születésű Georgina von Benza nemzetközi hírű szoprán operaénekesnő is, aki templomi egyházi énekeket adott elő. Először január elsején léptek közösen színpadra Mága Zoltán újévi koncertjén. Most egyéni számain kívül olasz férjével, Marco de Prosperis karmesterrel együtt is fellépett.

A közönség vastapssal köszönte meg a művészeknek az előadást. A jótékonyági koncert eredményeként több mint húsz ezer hrvnyát sikerült összegyűjteni.

A hangverseny után elbeszélgettünk a művészekkel.

– Több alkalommal jártam már Kárpátalján, és mindig szívesen jövök vissza, hiszen jól tudom, itt igaz magyar emberek élnek. Becsületesek, tisztességesek, és szeretik azt a zenét, amit én is képviselek – mondta Mága Zoltán.

– Honnan jött a jótékonyági koncertsorozat ötlete?

– Öt évvel ezelőtt 100 templomban koncerteztem jótékony céllal. Hála Istennek és az embereknek, több mint százmillió forinttal tudtuk támogatni bajba jutott embertársainkat hazánkban és a határon túl egyaránt. Segítettünk már beteg gyermekeknek, kórházaknak, templomok felújításáért is megszólalt már a hegedű. Támogattuk a szépkorúakat, de olyan is volt, hogy munkahelyteremtésért csendült fel a zene.

A *Hangok és Harangok* fesztivál hasonló céllal jött létre. Elsősorban örömet szeretnénk szerezni a klasszikus zenével a nagyérdemű közönségnek, de egyúttal konkrét segítséget is kívánunk nyújtani. Belépőjegy nincs ezekre a koncertekre, de mindig elmondom, hogy mindenki lehetőséghez mérten adományozzon. A polgármester úrral megbeszéltük, hogy a beregszászi fellépésemen összegyűlt adományt a római katolikus templom felújítására, illetve a városban működő szociális konyha szükségleteire fordítják.

– Ön sem érkezett türes kézzel...

– Sokan tudják rólam, hogy én is szegény családból származom, szerény körülmények között nőttem fel, és kisgyermek koromban megígértem az Urnak (én is hívó ember vagyok), ha egyszer kitörök a szegénységből, mindhalálig segíteni fogom az arra rászoruló embertársaimat. Ezúttal egymillió forint értékben iskolaeszközöket és lábbeliket ajánlottam fel beregszászi hátrányos helyzetű magyar gyermekeknek, további egymillió forint értékben a Beregszászi 7. Számú Általános Iskolában tanuló mélyszegénységben élő cigány gyermekeknek. Emellett a helyi művészeti iskola számára 250 ezer forintot adok, további 250 ezret pedig Benza Györgyi ajánlott fel. Bizom benne, hogy a félmillió forinttal valamilyen szinten hozzá tudunk járulni ahhoz, hogy a tehetséges gyerekek jobb körülmények között tanulhassanak.

– Láthatjuk-e még Önt városunkban?

– Ha a Jóisten segít, ismét visszajövök ide, akár nagyobb zenekarral is, sőt, elhozom a két gyermekemet is, a húszéves lányomat, aki a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karának hallgatója, illetve a tizenéves fiamat, aki szintén hegedűs, két és fél évesen lépett színpadra először egy újévi koncert alkalmával.

– Köszönöm a beszélgetést!

(A Benza Györgyi operaénekesssel készült interjút lapunk 24. oldalán olvashatják – a szerk.)

Hegedűs Csilla

A LEMBERGI MAGYAROK KULTURÁLIS NAPJAI BUDAPESTEN

Október végén a Lembergi Magyarok Kulturális Szövetsége előadóművész tagjainak rendkívüli lehetőségük adódott: „A Lembergi Magyarok Kulturális Napjai Budapesten – 2016” eseménysorozat keretein belül bemutatkoztak a budapesti közönség előtt. Október 28-án a Budapesti Zeneakadémia kamaratermében teltház előtt nagyszerű hangversenyt adtak Örmény József és Csiprik Etelka zongoraművészek (mindketten Ukrajna érdemes művészei), valamint Almásky Zoltán gordonkaművész és zeneszerző. Október 29-én a Szent István bazilikában a lembergi Camerata kamarazenekar tartott hangversenyt Bohdan Krevko és Alekszander Scsur vezényletével. Még aznap délután a Magyarok Házában *Magyar motívumok* címmel képzőművészeti kiállítás nyílt mintegy 20 lembergi képzőművész – köztük Bokotaj András, Ilku Zoltán, Figoly Olesz – alkotásából, majd este a Camerata zenekar még egy koncertet adott a gödöllői Királyi Kastélyban. A kamarazenekar énekes szólistái Oleh Lehacs, Ukrajna népművésze, valamint Lába Marianna és Szvitlana Mamcsur, Ukrajna érdemes művészei voltak.

A „LEMBERGI MAGYAROK KULTURÁLIS NAPJAI BUDAPESTEN-2016”
Budapest 2016. október 28-29.

2016. X. 28-án 19:00-kor a Budapesti Zeneakadémia kamaratermében
Örmény József és Csiprik Etelka zongoraművészek
valamint Almásky Zoltán gordonkaművész hangversenye;
2016. X. 29-án 12:00-kor a Szent István bazilikában
a lembergi „Camerata” kamarazenekar hangversenye;
2016. X. 29-án 18:00-kor a „Magyarok háza” (Bp. Székházmag. ter. 6.)
a „Magyar motívumok” című képzőművészeti kiállítás megnyitása;
2016. X. 29. 19:00-kor a Gödöllői Kastélyban
a lembergi „Camerata” zenekar hangversenye;
2016. X. 29. 20:00-kor a Szent István bazilikában
a „Lembergi Camerata” kamarazenekar nemzetközi hangversenye győztese
LIVY, Ukrajna LEMBERGI
szólistái:
Csiprik Etelka, Öleg LÉCHACS, Ukrajna Népi Művésze
Örmény József, LÁBA Marianna, MÁMCSUR Szvitlana,
Ukrajna Érdemes Művészei
Védnökök:
KREVKO Bohdan és SCSUR Alexander
Válmint
25 Lembergi képzőművész

a rendezvény szponzorai:
Magyarország Kormánya / A Lembergi Állami Magyar Általános Iskolák / Magyarországi Magyarok Kulturális Szövetsége /
Magyarország Tiszteletbeli Konzulja Lvóban / Lembergi Magyarok Kulturális Szövetsége /
A Lembergi 24. című Gyermek Zeneiskola

A rendezvény plakátja

Az eseménysorozat támogatói Magyarország kormánya, a Lembergi Megyei Állami Adminisztráció, Magyarország Ungvári Főkonzulátusa, Magyarország lembergi tiszteletbeli konzulja, a Lembergi Magyarok Kulturális Szövetsége, a Lembergi M. Kolessza 2. Sz. Gyermekekzenekola voltak.

Tóth Antal József,
Miskolc

Jézus születése, Heródes és az aprószenetek

*Izajás, örvendj!
Szűz fogant méhében,
és Fiatszült, – Emmanuelt.
Istent és embert,
Kelet az Ő neve,
kit is magasztalván
a Szűzet dicsérik!*

(9. óda irmosza)

Isten és ember egyszerre: ez a megtestesülés egész lényege – ezt ünnepeljük Karácsonykor. A Szűz Istennel egyesült, amikor Anyjává lett. Máriához hasonlóan Szenteste mi is Istent fogadjuk és kapjuk, mert Isten bennünk is megtestesül a Szentlélek által.

Krisztus, az élő Isten keres fel bennünket, hogy visszavezzessen mennyei Atyánkhoz és kibékítsen Vele, hogy újra megtalálhassuk Istennel való hasonlóságunkat. Jézus maga keres meg bennünket, mint az eltévedt juhót. Fogadjuk tehát Őt a legnagyobb szeretettel, hogy újra a világosság fiaii legyünk, hogy hasonlókká legyünk hozzá.

Ha megértettük karácsony üzenetét, forduljunk mindenkinek előtt Krisztus felé. Csak Ő taníthat meg rá, hogy igazán szeressünk minden embert, mint ahogyan Ő maga is szeret bennünket. Mert ne felejtsük el, hogy Ő a Szentháromság második Személye, az Isten Fia, és annyira megalázkodott, hogy védtelen gyerekké lett, aki szalmán feküdt az állatok lábánál.

Karácsony nemcsak a szeretet, de a béke üzenete is. Jézus a „Béke fejedelme”, egy olyan béké, amelynek nincs vége. Ország nem roskad össze, mint a többi ország, hatalom, diktatúra. Tanuljuk meg, hogy mátlól fogva Krisztusnak ezt a békéjét hordozzuk magunkban! Mint a pásztrok, halljuk az angyalok ujjongását karácsony éjjelén: „Dicsőség a magasságban Istennek és a földön békeség a jóakarátú emberekben!” (Lk 2,14).

A zsidók vallásos reménysége és hite nemzetük jövőjében és a Messiásban, aki uralkodni fog az egész világon, egyáltalán nem szorult a kis Izráel szűk határai közé: átszivárgott a pogányság közé is, elterjedt egész Keleten.

Amikor Jézus megszületett, fényes csillag jelent meg az égen. Három napkeleti bölcse – kétségtelenül isteni sugallattól

megvilágosodva – felismerték benne a Júdeának ígért nagy uralkodó égi jelét.

A hárombölcse felkerekedett, és Perzsiából elindult Jeruzsálem felé. A fényes és gazdag karaván felkavarta a várost. A bölcsek mindenfelé tudakozódtak, és – mintha nem is kételkednének, hogy az eset megtörtént – mindenkit megkérdeztek:

– Hol vagyon, aki született, a zsidók Királya? Mert láttuk csillagát Napkeleten, és eljöttünk, hogy imádjuk Őt!

Az idegenek beszéde eljutott Heródes fülébe. A király nyugtalankodott, és dühbe jött.

De ki is volt ez a Heródes?

Arómaiak Kr.e. 43-ban ültették a fejedelmi székbe az idegen származású Heródest. Akik ismerték, meglehetősen rossz véleményvel voltak róla, mert ravaszsággal, vesztegetésekkel, szónoki ügyességgel és erőszakkal szerezte hatalmát. Mindezek következtében Kr. e. 40-ben a rómaiak kegyéből királyi címet kapott, de azt mondták róla, hogy „úgy került trónra, mint egy róka, úgy uralkodott, mint egy tigris, és úgy halt meg, mint egy kutya”. S ezt a véleményt nem a rosszindulat szülte!

Heródesnek élete folyamán nagy sikerei voltak: az országot felvirágoztatta, birodalma majdnem olyan nagy volt, mint Dávid idejében. Sokat építezett, de családi élete boldogtalan volt. Tíz felesége volt egymás után, s az utolsó, a zsidó fejedelmi házból származó Haszoneus Mariammé miatt vesztette el nagyságát. Mariammét ugyanis szerette a király, ő pedig szíve mélyén megvetette urát. Heródes szerelme is kétes értékű volt, mert abban nem akadályozta meg, hogy sógorát, Arisztobuloszt, aki pedig főpap volt, egész fiatalon megölesse.

Sőt, amikor Mariammét, aki három fiúval és két leánnyal ajándékozta meg, hűtlenséggel vádolták, tétoázás nélkül bíróság elé állította, és kivégeztette. E gyilkosság után Heródes összeomlott: gyanakvó, szeszélyes, ingerlékeny és meggondolatlan lett. Újabb vádaskodások miatt elfogatta, és megölette Mariammé anyját, majd két tulajdon fiát is.

E rémtettek mindabban az évben történtek, amikor Betlehem-

ben megszületett a Gyermeke, a megígért Király. Az egész országot a gyász és a rettegés bénította meg – a félelem mint gyászlepel borított el mindent, a király emberei pedig éberrel lestek minden gyanús szóra vagy jelre. Amikor megjelentek Jeruzsálemben a napkeleti bölcsek, és feltették a kérdést: hol van a zsidók újszülött Királya, Szent Máté evangélista, aki Jézus gyermek-sége történetének ezt a részét ránk hagyta, meg is jegyezte: „Heródes megrettent, és vele együtt egész Jeruzsálem”.

December lehetett, amikor a bölcsek Jeruzsálembé értek, és keresték az újszülött királyt. Feltették a kérdést a hatalomféltéstől eszelőssé vált öreg Heródesnek, aki azonnal összehívta a főpapokat és a nép írástudóit, és nekik szegezte a kérdést: „Hol kell születnie a Messiásnak?” Azok azt válaszolták, hogy a júdeai Betlehemben, mert így jövendölte Mikeás próféta. Ennek hallatára Heródes titkon hívatatta a bölcseket, pontosan kikérdezte őket, hogy mikor látták meg a csillagot, amelynek nyomán országába jöttek, aztán elküldte őket Betlehembe: „Menjete, szerezzetek pontos értesülést a gyermek felől. Ha megtaláltátok, jelentsétek nekem, hogy én is elmenjek és hódoljak neki!” (Mt 2,2-8).

A bölcsek meghallgatták a királyt, útnak indultak, és íme, a csillag elvezette őket a betlehemi barlanghoz, amelyben a Szent Család élt. Megtalálván a keresett Gyermekeket, leborultak előtte, hódoltak a Király előtt, és átadták neki ajándékaikat: aranyat, tömjént és mirhát. Mivel pedig álmukban intést kaptak, hogy vissza ne térjenek Jeruzsálembé, más utat választottak a hazatérésre.

Alighogy a bölcsek elhagyták Betlehemet, Józsefnek álmában megjelent egy angyal, és isteni figyelmeztetést hozott: „Kelj fel! Fogd a gyermeket és anyját, menekülj Egyiptomba, és maradj ott, amíg nem szólok, mert Heródes keresi a gyermeket, és meg akarja ölni”. József, aki mindig oly engedelmes volt Isten akarata iránt, még az éjszaka fogta a Gyermekeket, és Máriával együtt elindult Egyiptom felé. Betlehem nem volt falakkal körülvett város, ezért a Szent

Család a hajnali szürkületben észrevétlenül elhagyhatta lakóhelyét. Elindultak, hogy Heródes halála után majd beteljesedjék a próféta szava: „Egyiptomból hívtam az én fiamat”.

„Amikor Heródes látta, hogy a bölcsek kijátszották, haragra lobbant, s Betlehemben és környékén két éveskorig minden fiúgyermeket megöletett, a bölcsektől megtudott időnek megfelelően” (Mt 2,13-16). A bölcsek csillaga ugyanis ekkor már második éve ragyogott az égen. Ez indította Heródest arra, hogy a két év alatti fiúkat öltesse meg, mert biztosra vette, hogy az áldozatok között ott lesz az új király is.

Ezek a kardélre hányt ártatlan betlehemi kisdedek az aprószenetek, az Anyaszentegyházunk első vértanúi, akik életüket áldozták Jézusért. A völgyeket betöltötte az anyák zokogása. Hallani kellene a földcsukló sírást és jajgatást a frissen ásott sírok körül, hogy el tudjuk képzelni az anyák kétségbeesését, akik visszautasítanak minden vigaszt, mert nincs több gyermekük.

A betlehemi csecsemők lemeszárlása után nyugodtan alhatott Heródes. Azt hitte, hogy mindörökre vérbe fojtotta a nép reménységét. De csalódott. Az egyiptomi száműzetés nemcsak megmentette Jézus fenyegetett életét, hanem csöndet és nyugalmat is teremtett körülötte, amit semmi sem zavart meg, míg el nem következtek a nagy küzdelem napjai. Kihunyt a napkeleti bölcsek csillaga, a próféták szava elnémult, az ég beborult, a szerény család eltűnt a tömegben: csak Mária és József őrzi rejtett kincséket Jézus misztériumát.

Hrabár Tamás
emeritus gör.kat. áldozópap,
stavrophor protoierej

Szent Márton-napi templombúcsú és szoboravatás Munkácson

Az ukrajnai latin rítusú katolikus egyház két jubileumi évfordulót is ünnepel: a helyi régi egyházi struktúrák helyreállításának 25., és Szent II. János Pál pápa ukrajnai látogatásának 15. évfordulóját. Mindkét esemény kitűnő alkalom arra, hogy hálát adjunk Istennek a szabadság ajándékáért – kezdte ünnepi beszédét Mieczyslaw Mokrzycki lemergi érsek, az Ukrán Püspöki Konferencia elnöke november 11-én a munkácsi Tours-i Szent Mártonnak szentelt római katolikus székesegyházban megtartott templombúcsú főcelebránsa. Vele együtt a szentmisét Majnek Antal megyéspüspök és az egyházmegye papsága mutatta be.

Tours-i Szent Mártonra emlékezve az érsek kiemelte: az ember egész életében a szeretetet, a szabadságot és az igazságot keresi; Márton ezeket az Istenben kereste. Megértette, hogy az Örök Jóhoz vezető út Krisztus követésében áll, fogalmazott Mieczyslaw Mokrzycki.

A katolikus egyház Ukrajnában az

ellenállás jelképe volt. Az üldöztetés idején is krisztusi maradt és az evangéliumból élt, az igazság és az igazságosság jele volt mindig, ezért nem tett szert a hazugságon alapuló rendszernek, hangsúlyozta az érsek, aki nagyra értékelte az akkori papok helytállását, akik a hitük, a szabadság védelmére keltek, vállalva a börtönbüntetést vagy akár a halált is. Az ő vérük a mai egyház fundamentuma, ezért is nagy a mai nemzedék felelőssége, hogy el ne tékozzoljuk ezt a sok áldozatot, vértanúságot, amit ők hoztak a szabadságért. Szent II. János Pál pápa is a hit, az igazság és a szabadság diadalát hirdette Ukrajnában, emlékezett vissza a tizenöt évvel ezelőtti eseményre Mieczyslaw Mokrzycki, majd a hívek, akik ez alkalomból zsúfolásig megtöltötték a székesegyházat, a szabadságért, a békéért, a hit megtartásáért imádkoztak.

A szentmisét követően került sor a templomkertben Matl Péter munkácsi szobrászművész Szent Márton-szobrára

nak felavatására. Az alkotás létrejött a magyar állam támogatásával valósult meg. Az avatóünnepségen Majnek Antal megyéspüspök mondott köszönetet az alkotónak és a támogatóknak, majd felszentelte azt. Az ünnepségen részt vett többek között Soltész Miklós, az EMMI egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára, dr. Latorcai Csaba, a Miniszterelnökség kiemelt társadalmi ügyekért felelős helyettes államtitkára, Magyarország ungvári és beregszászi külképviseletének vezetői.

Régóta vártuk, hogy Szent Mártonnak – akit az irgalmasság és a felebaráti szeretet embereként is szoktak emlegetni – szobra legyen Munkácson, hisz ő nem csupán az itteni székesegyház, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye, de azonkeresztül az egész Kárpátalja védőszentje – kezdte ünnepi köszöntőjét Latorcai Csaba. Az irgalmasság szent évében – mely egyben Szent Márton éve is – a magyar kormány anyagi hozzájárulásával lehetőség nyílt a megvalósításra.

Szent Márton a felebaráti szeretet embereként is emlegetik, s ez az, amire a leginkább szükség van most Ukrajnában és Kárpátalján, mondta az államtitkár. A felebaráti szeretet nem csupán személyek között, de nemzetek, országok között is létezik. Amikor Európa népei a Közel-Keleten zajló keresztényüldözésre figyelnek, sokszor megfigyelnek arról, hogy a szomszédban is háború folyik, Ukrajnában és Kárpátalján is nélkülözés van. Azaz, hogy a magyar kormány Szent Márton szobrának felállításához anyagilag is hozzájárul, azt akarja kifejezni, hogy Magyarország nem feleli a felebaráti szeretetet, és itt nemzetiségi hovatartozástól függetlenül mindenki számíthat Magyarország kormányának segítségére és támogatására – mondta Latorcai Csaba.

Hirdesse hát ez a Szent Márton-szobor valamennyiünk felé az irgalmasság, a felebaráti szeretet fontosságát!

Kovács Erzsébet

Reformációs esték

A tavalyi sikeren fellelkesülve a beregszászi református gyülekezet idén is megrendezte reformációs estjét. A város központjában található Fornetti kávézó nemrég kialakított galériájában Kátai Zoltán előadóestjére került sor. A Kárpát-medence-szerte ismert énekmondó ezúttal a reformáció kezdeti időszakában keletkezett verseket, zsoltárokat és dicséreteket adott elő. Közben beszélt a korról, annak a kornak az emberéről, amelyben ezek a művek születtek. Taracközi Ferenc, a beregszászi gyülekezet vezető lelkésze az egybegyűlteket köszöntve arra emlékeztetett, hogy a 400–450 évvel ezelőtt született alkotások híven tükrözik létrehozók lelkületét, különösen Istenbe vetett mélységes bizodalmukat. Ez a hozzáállás ma is példaértékű.

Azt gondolná az ember, hogy a protestáns prédikátorok, énekszerzők művük hitelességét bizonyítandó, azokat rengeteg bibliai idézettel tűzdelték tele, fejtegette Kátai Zoltán. De sem Balassi Bálint, sem a továbbiakban megszólaltatott Farkas András, Wathay Ferenc protestáns prédikátorok és Némethi Ferenc tokaji várkapitány – valamennyien a kor híres énekmondói – nem ezt az utat választották, hanem személyes bizonyosságot téve tárták a Mindenható elé bűnös lelküket, valamint Magyarország romlása miatt érzett mély fájdalomukat, keserűségüket. Ettől lesz évszázadok múltával is hiteles énekbe szedett, az áldott magyar nemzet kevés maradékjának megmeneküléséért az égbe küldött fohászuk.

Kátai Zoltán beszélt a reformáció jelentőségéről, arról, hogy a mozgalomnak köszönhetően Európában elterjedt a könyvnyomtatás, s a hívek végre anyanyelvükön olvashatták a Szentírást, imádkozhattak, énekekben dicsőíthették a Mindenhatót. Az énekmondó bemutatta hangszereit – a lantot és a kobozt –, beszélt azok eurázsiai elterjedtségéről.

-ardai-

Alapítvány a rászorulóknak megsegítésére

A Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) megalapította a Kárpátaljai Keresztyén Diakóniai Jótékonyági Alapítványt. Az alapítvány az önmagáról gondoskodni nem tudó, egyedül élő idősök és betegek egészségügyi ellátását, mindennapi ápolását tűzte ki célul. Egy olyan otthoni beteggondozó rendszert szeretnének meghonosítani Ukrajnában, amely Európában már évek óta sikeresen működik. A hivatalos megnyitóra a közelmúltban került sor.

A meghívott vendégeket – akik között ott volt dr. Hegedűs Lajos, az erdélyi Diakóniai Keresztyén Alapítvány koordinátora, Héder János, a Kárpátaljai Református Egyházkerület főjegyzője, Nagyija Lóga, Beregszász alpolgármestere, Ivan Males, a járási kórház főorvosa – Gogola István köszöntötte. A programigazgató elmondta: sok az egyedül élő, magányos, beteg ember vidékünkön, de hála Istennek, vannak jó akarataúak is szép számban, akik felvállalták a rászorulóknak gondozását.

– A mai alkalom jeles nap a Kárpátaljai Református Egyházkerület életében, de elsősorban a Kárpátaljai Keresztyén Diakóniai

Jótékonyági Alapítvány számára, hiszen hosszú tervezgetés, álmódzás vált valóra a létrejöttével – mondta köszöntőjében Zán Fábán Sándor, a KRE püspöke, az alapítvány elnöke. – Mára összeállt az önkéntes csapat, a kuratórium, amelynek tagjaival sikerült elfogadnunk és bejegyeztetnünk az

alapszabályzatot. Egy hónappal ezelőtt néhány ápolóval, szociális munkással a gyülekezet segítségével a kísérleti munka is megindult Beregszászon. A látogatások eredménye azt mutatja, hogy nagy szükség van erre a szolgálatra, szükség van a magára maradt, egyedülálló idős emberek felkarolására. Ezt a feladatot Isten bízta ránk, amit az Ő akarata szerint, tetszésére és dicsőségére szeretnénk végezni – mondta, majd hozzátette, az alkalomra azokat az embereket hívták meg, akiknek a segítségére számítanak. – Számítunk Beregszász önkormányzatára, a szociális osztályra, a kórházra, a gyülekezetre, továbbá számítunk dr. Hegedűs Lajos további támogatására is, a tanácsaira, arra, hogy azt a tapasztalatot, amit orvosként és egy hasonló alapítványnak az irányításával megszerzett, nekünk is átadja. A mi alapítványunk is arra hivatott, hogy megőrizze a betegek, idősök emberi méltóságát, szeretettel vegye körül őket, gondoskodást nyújtson nekik, hogy emberi kezek által is megtapasztalható legyen az isteni gondviselés.

– Mekkora a jelentősége az alapítványnak kárpátaljai viszonylatban? – kérdeztük Zán Fábán Sándort.

– Ha a kárpátaljai helyzetet nézzük, nagyon szembetűnő a fiatal generáció hiánya: az elmúlt két esztendőben kényszerűségből sokan elhagyták szülőföldjüket, számos idős ember maradt egyedül. Úgy vélem, nem maradhatunk közömbösek azok irányában, akik nehéz időkben álltak helyt, gyermekeket neveltek, unokákat dédelgettek. Alapítványunk egyik küldetése, hogy összefogja azokat az embereket, önkénteseket, hivatásos alkalmazottakat, akik ápolóként, szociális munkásokként szakszerűen el tudják látni ezeket az embereket, a mindennapjaikban jelen tudnak lenni.

– Ma még csak indulásról beszélhetünk. Mi szerepel a távlati célok között?

– Mind püspökként, mind pedig az alapítvány elnökeként azt a célt tűztem ki magam elé, hogy minden kárpátaljai református gyülekezetben legyen jelen az alapítvány, hogy egyetlen gyülekezetben se mondhasák azt az idős egyháztagjaink, hogy velük nem törődik senki. Am ez nem határvonal, az alapítvány munkája nem csak a református közösségre, hanem Kárpátalja egész lakosságára kiterjed majd.

Hegedűs Csilla

FOHÁSZ A HAZÁÉRT Credo-koncert Budapesten

Október 30-án Budapesten, a Szabadság téri Hazatérés templomában az ungvári és a püspökladányi koncertet követően harmadszorkerült bemutatásra a *Fohász a Hazáért* című oratórium. Aszimfonikus zeneművet Ivaskovics József, a Credo együttes vezetője a kistárkányi költőnő, Bodnár Orosz Éva verseire írta. A két művész már korábban is dolgozott együtt, hiszen a Credo CD-n számos megzenésített Bodnár-vers található, sőt külön CD-t is kiadtak ugyancsak *Fohász a Hazáért* címmel.

A közönség ezen a vasárnap estén a Magyar Örökség-díjas, Bartók Béla-emlékdíjas és Ex libris-díjas Credo vers-éneklő együttes szimfonikus zenekarral kibővített koncertjét hallhatta. A Cenk Imre Művészeti Iskola zenekara kárpátaljai zenészekkel bővült, közreműködött még Csákány Dóra, Orlovsky Erzsébet, dr. Mészárosné Hegedűs Zsuzsanna, Soós Zsófia, Riczók Viktória karnagy és sokan mások.

A koncert közönségét jó házigazdaként Hegedűs Lóránt református lelkész üdvözölte, aki említést tett a székelység autonómia-törekvésének napjáról és a reformátusok közelgő évfordulójáról. Reiner Péter, a Credo Alapítványtagja felszólalásában kiemelte, hogy nemcsak a határon túli magyaroknak van szükségük az anyaországiakra, de ez fordítva is igaz.

Dr. Tóth Csaba Attila, a Credo Alapítvány elnöke, aki maga is közreműködött a műsorban, mint bariton hangú énekes, a Credo és az oratórium történetéről beszélt. Bodnár Éva a közelmúltban elhunyt felvidéki magyar polgárjogi harcosra, Tamás Ilonka néniére emlékezett, akinek az oratóriumot ajánlotta.

A majdnem teltházas előadás bizonyára mély nyomott hagyott a közönségben. Sokszor szökött könny a jelenlévők szemébe a magyarság mostoha sorsára gondolva. De

ezen az estén nem csupán a veszteségekről, a keserveinkről emlékezhettünk meg, hiszen Bodnár Éva némely költeménye felidéz a magyar történelem dicső korszakait is.

A koncert végén a közönség szünni nem akaró tapssal jutalmazta az előadást. Miután közösen elénekelték az asztali áldást, az est zárásaként elhangzott Horváth Sándor *Mert a haza* kezdetű verse, amely a kárpátaljai magyarság himnuszává vált. A művet Ivaskovics József zenésítette meg. Ez már a Credo koncertek elengedhetetlen része.

Szándékosan hagytam a beszámolóim végére az immár nem csupán a Kárpát-medencében, de Európa-szerte ismert és elismert Credo tagjainak bemutatását: Ivaskovics József gitár, ének; Fekete Zsuzsanna ének, hegedű; Szabó Livia ének; Varga Katalin ének, sültü.

Lengyel János

A zene gyógyír a léleknek

Csuprik Etelka koncertje Beregszászon

„A népzene tehát a természet tüneménye. Ez az alkotás ugyanazzal a szerves szabadsággal fejlődött, mint a természet egyéb élő szervezetei, a virágok, az állatok. Eppen ezért olyan gyönyörű, olyan tökéletes a népzene. Ezek a dallamok a művészi tökéletesség megtestesítői. Példái annak, miként lehet legkisebb formában, legegyszerűbb eszközökkel valamilyen zenei gondolatot legtökéletesebben kifejezni.”

(Bartók Béla)

A magyar kormány 2016-ot Bartók-emlékévvé nyilvánította. Ezen emlékév keretében került sor Csuprik Etelka, a Kárpátaljai Megyei Állami Filharmonia szólistája, Ukrajna érdemes művésze zongorakoncertjeire. A művésznő 2016. október 16-án Nagyszőlősen a városi kultúrházban, október 17-én Beregszászon a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán adott hangversenyt, ahol Bartók Béla, Kodály Zoltán és Liszt Ferenc műveit hallhatta a közönség. A zenei estet Magyarország Beregszászi Konzulátusa a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezettel és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolával együttműködve hozta létre.

közi Zongoraversenyt. 1990-ben harmadik helyezést ért el Moszkvában a Szergej Rahmanyinov versenyen. 1991-ben szintén harmadik lett a Budapesten megrendezett Liszt Ferenc Nemzetközi Zongoraversenyen. A művésznő 1996-tól az Ukrán Zongoristák Egyesületének alelnöke. Csuprik

Etelka számos európai országban lépett fel szólistaként és szimfonikus zenekarokkal egyaránt.

Ezután a zenéé lett a főszerep. Az előadás fő részét Bartók Béla művei képezték, de emellett két másik ismert magyar zeneszerző, Kodály Zoltán és Liszt Ferenc darabjaiból is ízelítőt kaphatott a nagyjérdemű. A hangversenyen elsőként a művésznő improvizációja hangzott el Bartók Béla két népdalfeldolgozására. Ezt követte Bartók *Allegro barbaro* zongoraversenye, majd Kodály Zoltán *Maroszei táncok* c. művéből hallhatott részleteket a közönség. Az est zárásaként Liszt Ferenc h-moll szonátája csendült fel.

A több mint egyórás koncerten a változatos alkotásokat páratlan előadásban hallhatták a megjelent zenekedvelők. Ebben nagy szerepe volt annak is, hogy Bíró Lajos zongorarestaurátor az alkalomra rendelkezésre bocsátotta saját tulajdonú C. Bechstein koncertzongoráját, amely méltó volt a művésznő tehetségéhez és a rendezvény színvonalához. Ezért a gesztusért Szalipszki Endre főkonzul ezen az esten is kifejezte köszönetét Bíró Lajosnak.

A hangverseny végén Csuprik Etelka köszönetet mondott a szervezőknek a fellépési lehetőségért: a helyszínt biztosító Rákóczi-főiskolának, valamint Szalipszki Endre beregszászi magyar főkonzulnak, akinek megrajzolta a zenei portréját, amit zongorán elő is adott.

Mindazok, akik elmentek erre a koncertre lélekben feltöltöttekve térhettek haza, hiszen a zene gyógyír a léleknek. Reméljük, hogy a jövőben még sok hasonló rendezvénynek adhat otthont városunk. Ezúton is köszönetet mondunk minden szervezőnek, akik segítettek, hogy ez az esemény létrejöhessen.

Szemere Judit

Önkéntes egészségügyi misszió

A közelmúltban a beregszászi református templomban hálaadó istentiszteletre került sor, amelynek keretein belül egy újonnan alakult Önkéntes Egészségügyi Missziói Szolgálat tagjai tettek fogadalmat és kaptak áldást a rájuk váró nemes feladatokra.

Igehirdetésében Maksai Attila ifjúsági lelkész arról beszélt, hogy egy-egy gyógyulás megvalósulása arról szól, hogy Isten lerontja a betegség következtében kialakult bűn természetét.

Az egybegyűlteket Taracközi Ferenc, a beregszászi gyülekezet vezető lelkésze és Faragó László, a Magyarország beregszászi külképviseletének konzulja köszöntötte.

Kincses Margaret, a Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) beregszászi kórházmissziójának vezetője beszámolót tartott az általa 2009 óta végzett feladról, majd megköszönte a járási kórház vezetésének, hogy fontos partnerként kezelték és kezelik ma is ezt a szolgálatot a betegek gyógyulásában. Köszönetet mondott a járás egészségügyi dolgozóinak is, hogy elfogadták a meghívást, és ezen a vasárnapon megtöltötték a beregszászi templom padsorait.

Nagy Béla, a KRE főgondnoka, a Diakóniai Központ vezetője köszöntötte az újonnan alakult Önkéntes Egészségügyi Missziói Szolgálat tagjait, akik mostantól kezdik meg áldásos munkájukat, ami önzetlen segítségnyújtásból áll az arra rászorulóknak.

A Gaál Géza doktor által vezetett nyolcfős csapat esküt és fogadalmat tett a rájuk váró feladatok hűséges elvégzésére, majd Taracközi Ferenc egyenként megáldotta a missziói szolgálatot végző tagokat, akik díszes emléklapot kaptak az esemény tiszteletére. A tiszteletes úr hangsúlyozta, hogy jövőre 500 éves lesz a református egyház, és egy személyes kérést is intézett a beregszászi kórház illetékesei felé: nevezetesen azt, hogy lehetőség szerint a jövő évben ne vállalkozzanak abortusz elvégzésére az intézményben.

Az alkalmon részt vevő dr. Oroszi Pál, a Munkácsi Keresztény Egészségügyi Központ vezetője elmondta, hogy 2017-ben ingyenesen látják el az áldott állapotban lévő kismamákat, ami remélhetőleg érdekelhető lesz majd a születendő gyermekek számában.

A hálaadó istentisztelet szeretetvendégséggel ért véget.

(jakab)

1956 HŐSEIRE ÉS MÁRTÍRJAIRA EMLÉKEZTEK KÁRPÁTALJÁN

Az 1956-os forradalom és szabadságharc Magyarország népének a sztálinista terrorelleni forradalma és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharca, amely a 20. századi magyar történelem egyik legmeghatározóbb eseménye volt. A budapesti diákoknak az egyetemekről kiinduló békés tüntetésével kezdődött 1956. október 23-án, és a fegyveres felkelők ellenállásának felmorzsolásával fejeződött be Csepelen november 11-én.

1957 januárjától a forradalom résztvevőit tömegesen börtönözték be, majd sokukat kivégezték. A brutális megtorlást és a magyar nép elnyomását az ENSZ és a világ közvéleménye egyaránt elítélte. A titkosítás alól 1993-ban feloldott statisztikai adatok szerint a harcokban 2652 magyar és 720 szovjet állampolgár esett el. A forradalom következményeként mintegy 200 ezer magyar hagyta el az országot.

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc kitörésének 60. évfordulója alkalmából Kárpátalja-szerte számos ünnepi rendezvényt, megemlékezést tartottak.

Megemlékezés Ungváron...

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ), valamint a kárpátaljai magyar külképviseletek október 20-án közösen emlékeztek meg az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójáról Ungváron az 1956-os emlékműnél és a börtön falán elhelyezett emléktáblánál.

Szili Katalin miniszterelnöki megbízott emlékeztetett arra, hogy „a magyarországi felkelés 1956. október 23-án az első volt Európában, amely céljával tűzte ki, hogy leszámol a kommunizmus illúziójával, megteremtje a szabadságot, a nemzeti függetlenséget és a demokráciát”. Hozzátette: 1956 eseményei, a forradalom nem állt meg a határokon, s jöhet Kárpátalja ifjúsága el volt zárva ’56 eseményeitől, mégis eljött az igazság pillanata, amikor napvilágot láttak a hírek a megtorlásról, a forradalmároknak az ungvári börtönbe hurcolásáról, a Vihar hadművelet Kárpátaljáról történő vezérléséről, a szórólapok, falragasok megjelenéséről és a szolidaritásról. „Aki magyar, velünk tart! – visszhangozták a szórólapok a magyar forradalom és szabadságharc jelszavát, életre keltve a szolidaritás legszebb példáját az országhatáron túl, a népet nemzetté kövacsolvá, és bizonyítva, hogy a forradalom valóban nem ismer határokat” – fogalmazott Szili Katalin.

Hennagyij Moszkalj, Kárpátalja megye kormányzója kiemelte: az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc előhírműke volt a mai demokráciának. Jöhet a szovjet csapatok elfojtották a forradalmat, annak jelentőségét nehéz lenne túlértékelni. Kárpátalján sokan elítélték a szovjet csapatok magyarországi beavatkozását. Ők ezért feketelistára kerültek, és közülük többen a szabadságukkal fizettek.

Barta József, a KMKSZ alelnöke rámutatott: bár az 1956-os forradalom elbukott, mégsem volt értelmetlen, mert bebizonyította, hogy a magyarság, amikor kell, képes összefogni, megküzdeni szabadságáért.

Zubánics László, az UMDSZ elnöke úgy vélte, hogy a mai fiataloknak tanulniuk kell azoknak az ifjaknak a példájából, akik 1956-

ban fegyvert ragadtak az elnyomó rendszer ellen. „A mostani kor fiataljai tanulással, a családban való helytállással és a közösségért vállalt felelősséggel tudnak szerepet vállalni a mai forradalomban. 1956 üzenete amának az, hogy ki kell tartanunk a szülőföldünkön, minél aktívabban be kell kapcsolódnunk sorsunk alakításába” – fogalmazott.

A rendezvény résztvevői megkoszorúzták az egykori szovjet KGB épületével szemben idén nyáron felavatott 1956-os emlékművet, majd a börtön épületéhez vonulva rótták le tiszteletüket az annak falán elhelyezett domborműnél, amelyet a 60 évvel ezelőtt ott fogva tartott 800 magyar forradalmár és a forradalom mellett kiálló, akkor szovjet állampolgár kárpátaljai magyar fiatalok emlékére állított Magyarországon ungvári főkonzulátusa.

Az ungvári rendezvénysorozat délután zenés irodalmi megemlékezéssel folytatódott a Kárpátaljai Megyei Ukrán Zenei-Dramai Színházban. Az egész megyéből összesereglett résztvevőkkel Szili Katalin és Barta József osztották meg ünnepi gondolataikat. Ezután a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola színjátszó szakkörének *Szólnak a dobok* című összeállítását láthatta a közönség Gál Natália, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művésznőjének rendezésében. A fiatal tehetségeknek köszönhetően a jelenlévők sajátos időutazás részeként mintegy szemtanúi lehettek annak a borzalmas időszaknak. A korhű jelenetek sokak szemébe könnyeket csaltak. A műsort a Kárpátaljai Megyei Filharmonia kamarazenekarának (vezetője Vladiszlav Juros, Ukrajna érdemes művésze) előadása foglalta keretbe.

... Beregszászon...

Magyarország Beregszászi Konzulátusa szervezésében október 23-án megemlékezésre került sor Petőfi Sándor beregszászi szobránál. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 60. évfordulója alkalmából és az áldozatok emlékének tiszteletére rendezett eseményen Szalipszki Endre főkonzul köszöntötte az egybegyűlteket, akik között ott voltak a város és a Rákóczi-főiskola vezetői, a történelmi egyházak, a társadalmi szervezetek képviselői. A rendezvény szónoka Szili Katalin, a Magyar Országgyűlés egykori elnöke, miniszterelnöki megbízott volt.

– Azok az eleink, akik 60 évvel ezelőtt a forradalom mellé álltak, bebizonyították, hogy meg lehet rengetni a birodalmat, le lehet számolni a kommunizmus illúziójával. 1956 nemcsak Magyarország forradalma volt, hanem az egész nemzeté. A magyar nép kiállt nemzeti függetlensége mellett, amiért 60 év távlatából tartozunk egy főhajtással azoknak, akik Budapesten, az anyaországban vagy a határokon kívül kockáztatták életüket, szabadságukat – hangsúlyozta a szónok.

A beszéd elhangzása után a jelenlévők elhelyezték a tisztelet és megemlékezés koszorúit Petőfi Sándor szobránál.

1956 HŐSEIRE ÉS MÁRTÍRJAIRA EMLÉKEZTEK KÁRPÁTALJÁN

... Mezőkaszonyban...

Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség Beregszászi Járási Szervezete Mezőkaszonyban Szécsi Sándor, Ormos István és Ormos Mária helyi fiatal ellenállók emléktáblája előtt tartotta ünnepi megemlékezését az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulója alkalmából.

A jelenlévőket — akik között ott voltak Bakancsos László, az UMSZ általános alelnöke, Horváth László, az UMSZ járási szervezetének elnöke, a járási tanács alelnöke, a helyi történelmi egyházak és civil szervezetek képviselői — dr. Zubánics László köszöntötte. Az UMSZ elnöke felelevenítette a 60 évvel ezelőtti történeteket, a mindössze néhány napig tartó leverett forradalmat. Mint fogalmazott: azokra a hősekre emlékezünk ma, akik életüket, szabadságukat adták azért a fontos eszméért, amit mi szabadságunk mondunk.

Radvánszky Ferenc református lelkész rámutatott: a magyar népet mindig is az olthatatlan szabadságvágy jellemezte. Október 23-a figyelmeztetés volt, ugyanakkor a szabadságvágyról való hitvallás és bizonyoságtétel is egyben.

Dr. Mélykúti Ferenc, a beregszászi konzulátus vezető konzulja az '56-os ifjak bátorságát méltatta.

Tóth Miklós megyei képviselő, az UMSZ alelnöke kiemelte: az a tény, hogy 1956 drámáját ma szabadon és büszkén tudjuk ünnepelni, egy jel. Tisztelgés a hősök és az áldozatok előtt. Köszönet azoknak, akik akkor és azóta is érdemben támogatják a magyar ügyet és az egyetemes szabadság eszméjét. És intő üzenet mindazoknak, akik mások elnyomására törekednek.

A megemlékezésen Ferenci Attila, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművésze Nagy Attila magyar színművész visszaemlékezéseiből idézett. A helyi iskolások irodalmi összeállítással tisztelgtek a hősök előtt.

... Dercenben

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulója alkalmából az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség szervezésében október 23-án kopjafát avattak a derцени emlékparkban.

A megjelenteket Máté Gyula, Dercen polgármestere köszöntötte. Dr. Szili Katalin miniszterelnöki megbízott, a Magyar Országgyűlés korábbi elnöke ünnepi beszédében kiemelte:

– Minden évszázadban volt valami olyan küzdelmünk, amiben nemcsak Európának, hanem az egész világnak megmutattuk, hogy a magyar nép bátor, szabadság- és igazságszerető, és áldozatot is képes hozni szabadságáért. Szabadságunkért és a nemzeti függetlenségért mindennap meg kell küzdenünk, különösen annak a közösségnek, amely itt, Kárpátalján él. 60 évvel ezelőtti kárpátaljaiak szolidaritásak voltak a magyar néppel, most azzal tudjuk ezt vizsgázni, ha ma mi vagyunk szolidaritás az itt élőkkel. Amai nap az összefogás és a szabadság ünnepe kell hogy legyen. Összefogás

azért, hogy szabadon, békében tudjunk élni. Fejet kell hajtanunk mindazok előtt, akik a nehéz körülmények között is magyarok maradtak itt, Dercenben, Kárpátalján, őrzik a magyar nyelvet, a kultúrát. Úgy hiszem, az a kopjafa, amit ma felavatunk, a legméltóbb helyre került. Ez nemcsak egy kegyeleti emlékoszlop, hanem nemzetünk szimbóluma is. Így méltó módon tisztelgünk azok előtt, akik 1956-ban életüket adták, vagy a szovjet légerekben, munkatáborokban sínylődtek, vagy otthon imádkoztak azért, hogy Magyarországnak sikerüljön megrengetni azt a birodalmat, amelyiket addig Európa is és a világ is megrendíthetetlennek hitt.

Buhajla József, az ungvári magyar külképviselet főkonzulja kiemelte, 60 évvel ezelőtti nagyon sok kárpátaljai fiatal csatlakozott a forradalomhoz, ha mással nem, röplapok készítésével. „Történelmünkben a kopjafa kegyelet és emlékjel, a hősökre való emlékezés jelképe” – mondta.

– A 20. században számos olyan történelmi esemény van, ahol a nemzet szíve egyként dobog. A négy esztendeje eltávozott Bucsella József tragikus sorsa mindenki számára tanulság kell hogy legyen: a magyarságért úgy is lehet szenvedni, ahogy ő tette, ahogy ő érzett szolidaritást a magyar nemzet iránt. Nekünk ma, amikor a magyar nemzet újra egységesedik, fontos a szolidaritás. Fontos, hogy közösen olyan stratégiai döntéseket hozzunk, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy megmaradjunk magyarnak itt, Kárpátalján – hangsúlyozta dr. Zubánics László, az UMSZ elnöke.

A kopjafát Szili Katalin, Buhajla József és Zubánics László leplezték le. Gergely István alkotására és a jelenlévőkre Zsukovszky Miklós református esperes kérte Isten áldását. A rendezvény színvonalát emelte a helyi iskolások zenés irodalmi összeállítása.

Emléktábla-avatás az Ungvári Nemzeti Egyetemen

Október 17-én a záhonyi székhelyű KIÚT Térségfejlesztési Egyesület és az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kara szervezésében emléktábla-avatásra és konferenciára került sor az '56-os forradalom és szabadságharc kezdetének 60. évfordulója alkalmából.

A megjelent vendégeket – Buhajla József, Magyarország ungvári főkonzulja, dr. Brenzovics László parlamenti képviselő, Dr. Volodimir Szmolanka professzor, az Ungvári Nemzeti Egyetem rektora, Barta József, a Kárpátaljai Megyei Tanács első elnökhelyettese, dr. Spenik Sándor dékán, Rákóczi András, a KIÚT Térségfejlesztési Egyesület elnöke – dr. Zubánics László tu-

1956 HŐSEIRE ÉS MÁRTÍRJAIRA EMLÉKEZTEK KÁRPÁTALJÁN

dományügyi dékánhelyettes köszöntötte. Kiemelte: a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok érvényesítése olyan elemi és természetes szükséglet, mint az egészség. A szabadság nagy gondolat, nagy eszme, hasonló a boldogsághoz. Az 1956-os forradalom és szabadságharc emléknapja – a szabadság napja.

Buhajla József főkonzul felidézte 1956 vészterhes eseményeit, azokat a napokat, amelyek révén a magyar nemzet beírta magát a világtörténelembe. Dr. Brenzovics László hangsúlyozta: a szabadság olyan dolog, amit soha nem szabad elvenni az embertől, mert az úgy kell neki, mint a levegő. Az Ungvári Nemzeti Egyetem vezetése nevében Dr. Volodimir Szmolanka rektor köszöntötte a magyarságot nemzeti ünnepe alkalmából. Rákóczi András rámutatott, hogy az emléktábla az emlékezés mellett a nemzeti identitást hivatott erősíteni. Hangsúlyozta, hogy bár a táblát a múlt előtt tisztelegve állítják, azt szeretnék, hogy a ma élők és az elkövetkezendő generációk is méltón emlékezzenek 1956 szellemére.

Az emlékelet Buhajla József főkonzul, Volodimir Szmolanka rektor és Rákóczi András leplezték le, majd a jelenlévők elhelyezték a tisztelet koszorúit.

Újabb tábla ékesíti

az Európa–Magyar Ház emlékfalát

A Beregszásziért Alapítvány egyik fontos feladatának tekinti városunk múltjának őrzését, történelmi emlékezetünk fenntartását. Tevékenységének köszönhetően újabb emléktáblával gazdagodott Beregszász. Az Európa–Magyar Ház emlékfalán elhelyezett tábla 1956 hőseinek és a megtorlások áldozatainak állít emléket.

Az emlékjel avatóünnepségén megjelentek, köztük Torzsa Istvánt, a beregszászi magyar külképviselet konzulját és Dalmay Árpádot, a Beregszásziért Alapítvány kuratóriumi elnökét Lőrincz P. Gabriella, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet munkatársa köszöntötte. Felidézve az 1956-os történelmi eseményeket elmondta, hogy a forradalom híre nagyon hamar eljutott Kárpátaljára, s a pesti srácok példáját követve az itteni fiatalok ellenálló csoportokat alakítottak.

– Nekünk, ma élő fiataloknak kötelességünk tisztelettel emlékezni hőseinkre, azokra a Dávidokra, akik szembeszálltak Góliáttal – mondta a felszólaló.

Ünnepi beszédében Torzsa István konzul párhuzamot vont az 1956-os események és napjaink történései között, hangsúlyozva, hogy a mai fiataloknak is nagy kihívásokkal kell szembenézniük, nehéz helyzetben kell helytállniuk.

Dalmay Árpád a Beregszásziért Alapítvány tevékenységéről tájékoztatta a jelenlévőket.

Az ünnepség hangulatát Dancs Klaudia, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium diákjának szavalata is emelte.

Az emléktáblát Dalmay Árpád és Torzsa István leplezték le. A rendezvény koszorúzással és a Szózat eléneklésével ért véget.

Ünnepség és könyvbemutató

A beregszászi Pásztor Ferenc Községi Házban október 22-én került sor a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) által szervezett ünnepségre.

Nemzeti imádságunk eléneklése után Molnár János római katolikus esperes-plébános szólt a jelenlévőkhöz. Mint mondta, az 1956 októberében megcsónkított magyar zászlóról a Szentírásból Máté evangéliuma 5. fejezetének 30. verse jutott eszébe: „Ha a jobb kezed visz bűnbe, vágd le azt, és vedd el magadtól. Mert jobb neked, ha egy testrészed vész el, minthogy egész tested a kárhozatra jusson”.

– Amikor a nép eltávolította a szovjet címet a lobogóról, akkor jelezte, hogy nem kér abból a rendszerből, amit ráerőltettek – mondta az esperes-plébános. – A magyar nemzet nem tűri, hogy mások írják elő neki, hogyan gondolkozzon, hogyan cselekedjen, mit tartson értéknek, mihez ragaszkodjon, legyen szó Brüsszellel vagy éppen Moszkvával. Hangsúlyozta, hogy az emlékezés mellett kötelességünk imádkozni hőseinkért, nemzetünkért, hogy a magyar nép erős legyen, és megmaradjon kereszténynek.

Ezután zenés-verses műsor következett, amelyet Krajnikné Hegyi Irén, a magyar kultúra lovagja állított össze. Fellepett a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének kórusa, amely hazafias dalokat énekelt. Kelnik Elza és Kishegyi Mária szavalatokkal színesítette a programot. Előadásukban elhangzott többek között Márai Sándor Mennyből az angyal és Mentess Mihály Magyar szoltár című verse. Nagy sikert aratott Bence Barbara és Oszák Mónika, a római katolikus gyermekkórus tagjai, akik megzenésített verseket és Kormorán-dalokat énekeltek. A megemlékezés egyik fénypontja Birta István és Uszta Adetta duettje volt, akik Wass Albert A bujdosó imája című, a Kormorán együttes által megzenésített verset adták elő.

A rendezvényt meghívott vendége Kovács Elemér újságíró volt, akinek a közelmúltban jelent meg *Az igazság mindenek felett* című, az 1956-os kárpátaljai eseményeket feldolgozó kötete. A könyvet és szerzőjét Jakab Eleonóra, a KÉSZ beregszászi csoportjának vezetője mutatta be. Előadásában Kovács Elemér néhány fontos momentumra hívta fel a jelenlévők figyelmét: a többi határon túli területhez képest miért volt különleges Kárpátalja kapcsolata a forradalommal, és miért éppen az ifjúság csatlakozott a mozgalomhoz. Szólt a kárpátaljai ellenálló csoportokról is, amelyek Ungváron, Gálóciban, Nagyszőlősen, Beregszászon, Benében, Mezőkaszonban alakultak, tagjaik fiatal koruk ellenére nagy bátorságról tettek tanúbizonyságot, amikor röplapokat terjesztettek, információt továbbítottak, sőt fegyvert gyűjtöttek.

A rendezvény a Szózat eléneklésével zárult, ami után szeretetvendégség várta a résztvevőket.

KH-összeállítás

1956 HŐSEIRE ÉS MÁRTÍRJAIRA EMLÉKEZTEK KÁRPÁTALJÁN

■ Lobogó hitüket tankokkal tiporták

Tíz esztendővel Magyarország második világháborús szovjet megszállását követően a magyar nép fellázadt hazai és külföldi elnyomói ellen. 1956 következménye volt mindannak, amit a szovjet szuronyok védelmében a magyar kommunisták elkövettek az ország lakosságával szemben – hangzott el azon az ünnepi megemlékezésen, amelyet az 1956-os forradalom és szabadságharc hatvanadik évfordulóján rendeztek Benében. Ebből az alkalomból sor került a magyar szabadságharcosok tiszteletére felállított emléklél átadására is.

– Kitelepítések, padláslesöprés, koncepciós perek, egypártrendszer – ez jellemezte a múlt század negyvenes évei második felének, az ötvenes évek első felének Magyarországot – mondta megnyitó beszédében id. Molnár László, a KMKSZ helyi alapszervezetének elnöke. A továbbiakban arról is szólt, hogy Kárpátalján miért éppen a fiatalok váltak a szovjetellenes megmozdulások fő szervezőivé és aktív résztvevőivé. A lágerből hazakerült, testileg-lelkileg megnyomorított édesapák nagyon jól tudták, hogy a szovjet rendszer nem tűr semmiféle ellenállást, így ők nem is mertek lázadni. A katonaköteles ifjaknak is megvolt a maguk baja: őket a Donyec-medencei kényszermunka várta, jobb volt nekik is csendben maradni.

Szalipszki Endre beregszászi magyar főkonzul elismeréssel szólt arról, hogy Kárpátalján méltó módon emlékeztek, emlékeznek meg a forradalom hatvanadik évfordulójáról.

– 1944 végén egy olyan totalitárius rendszerrel kellett szembenéznie a kárpátaljai magyarságnak, amely brutalitását és embertelenségét tekintve felülmúlta minden képzeltüket – kezdte beszédét Brenzovics László, a KMKSZ elnöke, parlamenti képviselő. – Minden tisztelet megilleti szüleink, nagyszüleink nemzedékét, akik kitarottak magyarságuk mellett, és szolidaritást vállaltak a magyar forradalommal. A mai fiataloknak is szembesülniük kell azzal a ténnyel, hogy a kisebbségi lét sohasem könnyű, hogy az élet tele van új kihívásokkal. Ukrajnában testvérháború dúl, nehéz a megélhetés, a munkaképes korúak egy része külföldön próbál szerencsét, ilyen körülmények között még inkább fontos a kárpátaljai magyarság egységének a megőrzése, a szellemi, kulturális értékek melletti kiállítás.

Múltunk ismeretének fontosságát hangsúlyozta Sin József, a KMKSZ Beregszászi Járási Középszintű Szervezetének elnöke, a Beregszászi Járási Tanács elnöke, aki arról is szólt, hogy a kárpátaljai magyarság sorsfordulóinak megismertetése céljából az iskolákban rendhagyó történelemórákat szerveznek.

Holozsai József helyi lakos azokra a hatvan évvel ezelőtti lázas napokra emlékezett, amikor két társával együtt elindult Budapestre, hogy segítsenek az oroszok ellen harcoló magyar testvéreknek. Vince István polgármester beszámolt a Budapesten a Terror Házában tett minapi látogatásáról, arról, hogy most már szerte a nagyvilágban tudnak róla: hatvan évvel ezelőtt a kárpátaljai magyarok tevélegesen kifejezték szolidaritásukat magyar testvéreikkel.

A Benei Általános Iskola tanárai és diákjai igen színvonalas műsorral készültek erre az alkalomra: 1956-ról szóló versekkel, nappalrészletekkel, dalokkal idézték meg azt a kort, amely a forradalom kitöréséhez vezetett, és azt a 12 napot, amikor a magyarok újból szabadnak érezhették magukat. A zenés irodalmi összeállítás végén megidézték azoknak az emléket is, akiket 1944 őszén lágerekbe hurcoltak.

Az iskola bejáratánál álló emlékmű felavatását és megszentelését követően koszorúzásra és gyertyagyújtásra került sor.

Kovács Elemér

Emlékművet avattak a beregszászi vasútállomáson

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójáról tartott külhoni megemlékezések keretében Beregszászon a vasútállomás melletti téren egy olyan alkotást avattak fel, amely mondanivalójában gazdag, megvalósításában pedig egészen egyedi. Jelképrendszere magyar, ugyanakkor univerzális is. Hirdeti a küzdés értelmét, azt, hogy a szabadság kivívható.

Az emlékműavatáson elsőként dr. Markó György, a budapesti Kommunizmuskutató Intézet igazgatója mondott beszédet. A szónok szólt az '56-os eseményekről, a diktatúráról, az azt követő enyhébb időszakról. Mint fogalmazott, a forradalmárok akkor nem is gondolták volna, hogy a vereség ellenére tettükkel beirták a nevüket a történelembe, nekünk pedig az a feladatunk, hogy emlékezzünk rájuk.

Bocskor Andrea európai parlamenti képviselő rámutatott: hatvan év elteltével immár Beregszászon is van egy emlékmű, ahol fejet hajthatunk az '56-os hősök előtt. Köszönettel tartozunk mindazoknak, akik lehetővé tették ezt nekünk.

Barta József, a megyei tanács alelnöke kiemelte, minden magyar büszkén emlékezhessen '56-ra, köztük mi, kárpátaljaiak is, hiszen régi-önk magyarsága nem virágokkal várta az átvonuló szovjet tankokat.

Szalipszki Endre, a beregszászi konzulátus főkonzulja köszönetet mondott dr. Schmidt Máriának, az 1956-os emlékévet koordináló és szervező kormánybiztosnak, hogy a Külgazdasági és Külügyminisztériummal kötött megállapodás keretében a konzulátus anyagi támogatást kapott az emlékmű finanszírozására. Továbbá megköszönte Beregszász vezetésének és képviselőtestületének az együttműködést.

– Meggyőződésem, hogy az emlékmű, annak ellenére, hogy rideg anyagból készült, életre kel, és változásokra inspirál. Biztos vagyok abban, hogy a környezete rendeződni és szépülni fog. A tér most még méltatlan a kompozícióhoz, de a nyár elején remélhetőleg más kép fogadja majd a látogatókat – mondta a főkonzul.

Az emlékművet dr. Markó György, Bocskor Andrea és Szalipszki Endre leplezték le. Mihajlo Kolodko ungvári szobrászművész alkotása két fém kopjafából áll. A derékba tört rozsdás az 1956-os forradalom brutális leverésével szembesít, míg mellette a tövéből kinövő, rozsdamentes az 1989–1990-es rendszerváltozást, a 60 évvel ezelőtti követelések teljesülését, az új, demokratikus világot és a hagyományokhoz való ragaszkodást jeleníti meg.

Hegedűs Csilla

Kárpátaljai 56-osok: Széchy Sándor

Szovjetellenes ifjúsági csoport Mezőkaszonyban

Azok, akik 1956-tól felemelték szavukat a szovjet hadsereg magyarországi beavatkozása ellen, szinte valamennyien a bőrükön érezték a totalitárius rendszer mérhetetlen emberellenességét, igazságtalanságát. Így volt ez a mezőkaszonyi fiatalember, Széchy Sándor esetében is.

– Édesanyám nővérenek a férjét, Ormos Józsefet éveken át tartó meghurcolás után koholt vádak alapján 25 évre ítélték el. Irkutszk közelében egy lágerbe vitték, ahol az égbekiáltó embertelen bánásmód, a sok megaláztatás megtörte egészségét, és fogása harmadik évében tüdőgyulladásban meghalt. Nap mint nap láttam, tapasztaltam, hogy mennyi fizikai és lelki szenvedést okozott ez az Ormos család itthon maradt tagjainak. A faluban persze nem ők voltak az egyetlenek, akiket a Kárpátalján berendezkedő új hatalom a vagyonából kiforgatott, ellehetetlenített. Megvolt tehát minden okom arra, hogy végtelen ellenszenvvel viseltessem minden iránt, amit az oroszok képviseltek.

– *Mint tudjuk, a határ itt húzódik a község szélső házainál. Hogyan élték meg a szögesdrót közvetlen szomszédságában lévő kárpátaljai magyar község lakói az október végi, november eleji napokat?*

– Mi nem csupán a rádióból követhettük nyomon a Budapesten zajló eseményeket. A határ túloldalán található Barabás polgárai lyukas zászlókat lobogtatva kijöttek egészen a műszaki zárig, hazafias dalokat énekeltek, és hangos szóval elmondták, mit akart a magyar nép. Cáfolták az állításokat, amelyeket a szovjet propaganda terjesztett a Magyarországon történelemmel kapcsolatban. Megvallom, rám óriási benyomást tett a nemzetársaimmal való ilyen közvetlen találkozás. Az ottaniak lelkesedése ránk, kaszonyi fiatalokra is átragadt.

– *Ami, mint tudjuk, nemsokára tettekben is testet öltött...*

– Az első általunk készített falragasz 1956. október 30-án jelent meg a település központjában a mozi hirdetőtábláján. Ezt követően több plakátot is kitéttünk, amelyeken arra kértük falubelijeinket, hogy legyünk szolidárisak a magyar testvéreinkkel, és segítsük őket. Jellemző az akkori közhangulatra – ma úgy mondanánk, politikai légkör-

re –, hogy az első kézzel írott plakátunkon Petőfi *Nemzeti dalának* nyitó sorai szerepeltek: „Talpra, magyar!” Majd így folytatódott a felhívás: segítsünk magyar testvéreinknek!

– *Hányan vettek részt az akciókban?*

– Hárman – unokatestvéremmel, Ormos Istvánnal és húgával, Ormos Máriával – készítettük a plakátokat. Ezek nagy visszhangra találtak a kaszonyiak körében.

– *Meglepő, hogy a szovjet titkosszolgálat elég későn tudott a plakátok készítői, azaz az önök nyomára bukkanni.*

– Bizony, majdnem egy év telt el az első plakát kihelyezése és a letartóztatásunk között. Végül is tizenegy hónapig tartó nyomozás után sikerült elegendő bizonyítékot gyűjteni ellenünk. Később megtudtam, hogy az iskolában beszédtek a korábbi dolgozatokat, s azokat kijeji írásszakértőkkel vizsgáltatták meg, hogy egyezik-e a plakátokon olvasható kézírás valamelyikkel. Ekkor már Ormos Máriával együtt az ungvári egyetem hallgatói voltunk, éppen szakmai gyakorlatunkat töltöttük idehaza, amikor többedmagammal együtt engem is letartóztattak, és valamennyiünkönél házkutatást tartottak. Véleményem szerint a nyomozók először maguk sem hitték, hogy 16–17 éves diákok között kell keresni a plakátok készítőit. Bár tény, hogy a Kaszonyi Közpiskola tantestületére és növendékeire látható módon komoly hatást gyakoroltak az '56-os események. Az utánunk következő évfolyam diákjai később elmesélték, hogy azokban a forradalmi napokban szünetelt a tanítás. Amikor Beregszászról kijöttek a tanfelügyelőség munkatársai, több beutazó diák hollétéről a tanárok nem tudtak felvilágosítással szolgálni. Senki sem tudta megcáfolni például azt a feltételezést, hogy közülük esetleg valaki átszökött Magyarországra, hogy segítse a felkelőket. A lényeg, az igazgatóság tagjait leváltották, több tanárt áthelyeztek. Barátaim mesélték, hogy néhányan, akik nézték a vonuló harckocsi-konvojt, parittyával lövöldöztek rájuk. Ma talán ezt néhányan megmosolyogják, de szerintem ez is fontos dolog, hisz jelzésértékű. Ez a tény is megmutatta, hogy a szívükben az itteni fiatalok mit éreztek.

– *Letartóztatás, KGB-börtön, tárgyalás, majd fogolytábor...*

– Életem legnehezebb időszaka következett az 1957. november 2-i letartóztatással. Három hónapig tartó előzetes letartóztatás után 1958 januárjában megszületett az ítélet: csoportosan elkövetett szovjetellenes tevékenységért én voltam az elsőrendű vádlott, hat évet kaptam. Maga a büntetés letöltésére kijelölt hely – a Mordvin Autonóm Köztársaság 11. sz. politikai lágere sem volt leányálom, ám az odáig vezető út még göröngyösebbnek bizonyult. Ma sem értem, hogy miért tartott hét napig

vasúton az út Lembergbe. A következő állomás a harkovi fegyintézet, majd Moszkva híres-hírhedt börtöne, a Krasznaja Presznja következett, ahol a szovjet belügyi népbiztosság első vezetőjének, Feliks Dzerzsinszkijnek az akkor már múzeummá alakított celláját is alkalmam volt megtekinteni. Majd kétheti raboskodás után a Mordvin ASZSZK Potyma települése környékén kialakított elosztó láger lakója lettem. Igaz, csak rövid időre. Gondoljunk bele, egy kaszonyi magyar fiatalember, aki lényegében most került ki az iskolapadból, az orosz nyelvtudása éppen hogy elégséges, miként érezhette magát az odáig vezető úton, különböző börtönökben, a köztörvényes bűnözők társaságában, akik között rengeteg volt a visszaeső nehézfiú.

– *Tehát végül is megnyugvással töltötte el, hogy büntetésének végleges helyére került...*

– Így igaz. Büntetésem helyszínén már korábban egy fafeldolgozó üzemet rendeztek be. De amíg oda bekerültem, még egy kemény megpróbáltatásban volt részem. Ugyanis a megérkezésem utáni első héten a fűrésztelepen a gatterhoz osztottak be. Az volt a feladatom, hogy több társammal együtt a hatalmas rönköket fészítőrúd segítségével arra a talicskára rakjam, amelyen a fűrészgéphez toltuk ezeket. Iszonyú fizikai erőt kívánó munka ez, én az akkori 55 kilós testemmel erre teljesen alkalmatlannak bizonyultam. A lényeg, a harmadik nap a karomat sem bírtam felemelni. Segített az isteni gondviselés. Társam, egy litván leány hat napig bújtatott, végezte az én munkámat is, majd a láger vezetői is belátták, hogy nem nekem való ez a feladat. Áthelyeztek az üzemnek egy másik részlegébe. Sokáig minőségellenőrként dolgoztam ott, később pedig egy nyúlfarmra kerültem gondozónak. A rám rótt hat évből két évet töltöttem a lágerben. Ami nem meglepő: az első perctől kezdve gyötört a honvágy, a szülőföldemtől, a szeretteimtől való elszakíttatást nehezen viseltem. Némi vigaszt merítettem abból, hogy a lágerben találkoztam több, szintén a magyar forradalommal szimpatizáló kárpátaljai magyar fiatalal, így a nagyszülősi ellenálló csoport három tagjával, Dudás Istvánnal, Kovács Zoltánnal és Illés Józseffel.

Végezetül egy vidámabb történet. Velem is megismétlődött az az eset, ami egy másik mordvinföldi politikai lágerben raboskodó feketeadói születésű Varga Jánossal megesett. Nevezetesen az, hogy szerveződtünk a lágerben a focisapat, és természetesen én is jelentkeztem. Amikor megtudta a kijelölt edző, aki maga is rab volt, hogy magyar vagyok, a többiek előtt így kiáltott fel: – Ez egy magyar fiatalember, Puskás nemzetéből való! Akkor biztosan tud focizni!

Kovács Elemér

A magyar férfiak 1944-es elhurcolására emlékeztek Kárpátalján

A Szovjetunióba elhurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékére programjaiba illeszkedve a Szolyvai Emlékparkbizottság a történelmi egyházakkal, valamint magyar és német társadalmi szervezetekkel közösen november 19-én ökumenikus istentisztelettel egybekötött megemlékezést tartott Szolyván, a deportáltak egykori gyűjtőtáborának helyén létesített emlékparkban. A rendezvényen a résztvevők fejet hajtottak az ártatlanul elhurcoltak és meggyilkoltak, valamint a világháborúban elesettek emléke előtt.

Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke beszámolt a szervezet elmúlt évi munkájáról. Megyesy Jenő miniszterelnöki megbízott tolmácsolta Orbán Viktor kormányfő üdvözlését a több mint hetven évvel ezelőtt ezekben a novemberi napokban a sztálini terror áldozataul esett hozzátartozóikra emlékező kárpátaljai magyaroknak. Megemlékező beszédet tartott többek között Brenzovics László, Ukrajna Legfelsőbb Tanácsának képviselője, Zubánics László, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) elnöke.

Rendhagyó történelemóra a Szolyvai Emlékparkban

A közelmúltban Szolyván, a sztálini terror kárpátaljai magyar és német áldozatainak tiszteletére létesített emlékparkban *Elhallgatott történelem* címmel rendhagyó történelemórát tartottak közel 200 magyarországi középiskolás részvételével, nemzeti zárandoklat keretében. Az eseményre az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával, a Gulág Emlékbizottság és a Szolyvai Emlékparkbizottság közös szervezésében került sor.

A rendezvényre Magyarország közel kéttucat településéről érkeztek olyan középiskolások és gimnazisták, akik kiváló eredményeket értek el a különböző tanulmányi versenyeken, és kedvet éreztek arra, hogy megnézzék az emlékparkot, szembesüljenek a történelmi múlttal, és részt vegyenek a nem mindennapi eseményen, amelyhez hasonló eddig még nem rendeztek sehol a Kárpát-medencében.

Az egybegyűlteket – köztük a résztvevő iskolai csoportok tanárait, diákjait, illetve a meghívott vendégeket, dr. Zubánics Lászlót, az UMDSZ elnökét, Szabó Jánost, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulját, Faragó Lászlót, a beregszászi külképviselet konzulját – Galán Angéla televíziós újságíró köszöntötte.

Dr. Dupka György, a Szolyvai Emlékparkbizottság tagja, Gulág-kutató ismertette a kárpátaljai magyar férfilakosság szovjet hatóságok által 1944 novemberében végre-

hajtott deportálásának előzményeit, lefolytatásának körülményeit és következményeit. Az előadó emlékeztetett arra, hogy a 4. Ukrán Front katonai tanácsa 1944. november 13-án kiadott 0036. számú parancsában elrendelte a 18 és 50 év közötti kárpátaljai magyar és német nemzetiségű egykori katonák és hadköteles személyek deportálását. Több mint húsz ezer magyar nemzetiségű férfit hurcoltak el, nagyobb részüket a Kárpátokon túli lágerekbe történő útnak indításuk előtt a Munkácshoz közeli Szolyván tartották fogva egy laktanya területén létesített gyűjtőtáborban, ahol járványok és éhezések következtében több ezren meghaltak közülük. Dupka György azt is elmondta, hogy a csupán a nemzetiségük miatt elhurcolt ártatlan emberek pusztulásának helyszínén helyi kezdeményezésre 1990-ben emlékpark létesült. Ennek sirató falára 130 kárpátaljai magyarlakta település közel tízezer áldozatának nevét vették fel. 1989 után Kárpátalja száz településén állítottak emlékművet az 1944-es elhurcolás áldozatainak tiszteletére.

Marcusák Gergely költő előadásában a jelenlévők meghallgathatták az ismeretlen szerzőtől származó *Lágerballada* megzenésített változatát, majd Pion István költő, slammer emlékeztet a „szibéria turizmus”-ra.

A történelmi érdeklődésük alapján kiválasztott középiskolások előtt a szovjet hatóságok által 1945-ben kémkedés vádjával 14 évesen tíz év kényszermunkára ítélt, miskolci születésű Hartmann Klára – akivel Galán Angéla folytatott pódiumbeszélgetést – ele-

venítette fel azokat a kilenc évig tartó megpróbáltatásokat, amelyeken szibériai és kazahsztáni lágerekben ment keresztül.

Rétvári Bence, az Emberi Erőforrások Minisztériumának (EMMI) parlamenti államtitkára, a Gulág Emlékbizottság tagja hangsúlyozta: szimbolikus jelentősége van annak, hogy a nemzeti zárandoklat helyszíne a magyar Golgotának is nevezett szolyvai emlékpark, ahol a magyarországi iskolások Gulágtúlélőkkel találkozhatnak, s azok személyes élményeinek megismerése által, ha virtuálisan is, de részesei lehetnek az egykori tragikus eseményeknek. A politikus utalt arra, hogy az emlékező rendezvény címe, az *Elhallgatott történelem* azt jelzi, a tragikus eseményekről évtizedeken át nem volt szabad beszélni, ami a mai fiatalok számára elképzelhetetlennek tűnhet. Az államtitkár azt is hozzátette: a nemzeti zárandoklat helyszíne azért is fontos, mert míg Magyarországról minden tizenkettedik embert vittek el a Gulágra, addig Kárpátaljáról minden ötödik magyart, vagyis nem volt olyan család, amelyből ne hurcoltak volna el valakit. A deportált kárpátaljai magyarok harmada elpusztult.

„Bízom benne, hogy a szolyvai rendhagyó történelemóra a diákok számára tanulságos lesz a saját szabadságuk értékelését tekintve, mert mi ingyen kaptuk a szabadságot, de voltak emberek, akiknek tíz év Gulág után jutott csak egy picike szabadság” – emelte ki Rétvári Bence, hozzátéve, hogy van egy mondás, miszerint amit olvasunk, elfelejtjük, amit látunk, megjegyezzük, ám amit átélünk, azt meg is értjük. „Azért gondoltuk, hogy fontos nektek ide eljönni, fontos látni az emlékparkot, és előben hallani egy-egy túlélőt, hogy megértsétek a 72 évvel ezelőtt a kárpátaljai magyarságot sújtó tragédia súlyosságát, átérezzétek a családokat ért veszteségek fájalmát.”

Pösze Roland görögkatolikus áldozópap és Holozsi András református lelkész áldása után a vendégek és a társadalmi szervezetek képviselői a márványtábláknál elhelyezték a tisztelet koszorúit, a diákok gyertyákat gyújtottak.

Tudósítónk

Shrek Tímea

Tökéletes gyilkosság

Minden egyes mozdulatot előre kitervelt. Volt rá bőven ideje. Alaposan végiggondolta az eseményeket, mérlegelt és döntött: meg fogja ölni Gedeont.

A hőmérő higanyszála 38 fokot mutatott. Amíg Líz a gőzölgő aszfaltot bámulta, egyre csak azon gondolkodott, mit fog mondani, ha valaki rájön arra, mit is tett. Délután két órára beszéltek meg a találkozót, a lány anyjának házába. Tudta, hogy napokig senki sem lesz otthon, a szülei nyaralni mentek. Helyszínnek tökéletesen megfelelt, minden sarkát betéve ismerte.

A ház nagy volt és üres. A hátsó udvar lenyúlt a folyó menti erdőig. Líz otthonosan érezte magát ott, egy pohár vizet engedett magának a csapból. A hosszú séta közben megszomjazott. Két kört sétált lassan, kimérten a fürdőszobától a bejárati ajtóig. A fogasról leemelte táskáját, az étkezőasztalra tette, majd keresgélni kezdett benne. Alján egy gyógyszeres fiola lapult. A szekrényből üvegkancsót vett elő. Citromot helyezett egy vágódeszkára, és hajszálvékony karikákra vágta. A konyhakertből mentaleveleket szedett, megmosta, és a kancsó aljára rakta, rá a citromkarikákat, kevés cukrot és az üvegse tartalmát. Felöntötte vízzel, és elkeverte a limonádét.

A kapucsengő hosszú, sikoltó hanggal jelezte Gedeon érkezését. Líz papucsot húzott és beengedte a férfit.

– Szia, szívem – üdvözölte a lány.

– Mi tartott ennyi ideig? Nehéz volt nyitva hagyni a kaput?

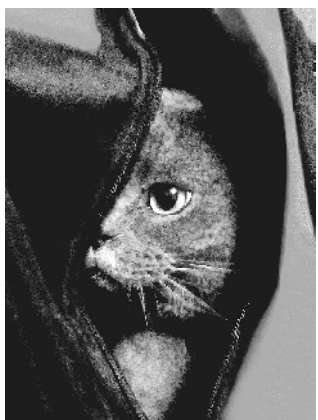
Líz érezte, ahogyan az első mondat után lüktetni kezd a halántéka. Ideges lett, de a tőle megszokott halk hangon bökte oda:

– Sajnálom.

A konyhába mentek. A hideg limonádéból nagy pohárral töltött a férfinak. Mohón kortyolta a hűsítő italt, majd leesett a székről a hideg csempére.

Líz sajnálattal nézte a magatehetetlen férfit. Most olyan ártatlannak tűnt, mint egy csecsemő. Leguggolt hozzá, megsimogatta arcát. Felállt, a táskájáért nyúlt, maroknyi pisztolyt vett elő. Nem gondolkodott. A férfi homlokához szorította. Egyetlen golyóval végzett vele.

A kamrába ment. Takarófülét hozott, amitmég anyjával vásárolt a kerthez. Égyenletesen szétterítette a padlón, és rágördítette a holttestet. A fiókból kikereste a legnagyobb és legélesebb kést. A férfi karját próbálta levágni, de a csontoknál nem sikerült. A kamrából apja sarokcsiszolóját hozta magával, közben arra gondolt, hogy ezzel mindent lehet csinálni, csak sarkot csiszolni nem.

A testet feldarabolta. Karok, lábak, fej és törz. Egyesével vitte ki a hátsó udvarba. A faskamrából gyújtó

tóst és hasábokat hozott elő. Mikor a tűz lángja már elég nagy volt, egyesével dobta rá a testrészeket. Félóránként rakott még fát a tűzre, közben feltakarította a konyhát.

Bőven elmúlt éjfél is, mire a hús nagyjából leégett a csontokról. Gereblyével szedte ki a maradványokat. A megmaradt hamut széthordta a kertben. A házból fekete, vastag falu szemeteszsákot hozott. Belepakolta az égett csontokat, és az erdőbe vitte.

Hajnalodott. Líz kinyitotta a szemét, takaróját ledobta magáról, de még így is melege volt. A fürdőszoba felől zajt hallott, idegesen ült fel az ágyon, majd látta, ahogyan macskája éppen egy labda után ugrik. Nyugodtan feküdt vissza és hunyta le a szemét.

Hirtelen éles fájdalmat érzett a nyakán. Aztán forróságot. Kibálni akart, de nem tudott. Sötét árny hajolt fölé.

– Látod, egyetlen pontos mozdulat is elég hozzá. Nem sokat tanultál – suttogetta a lány fülébe Gedeon, és macska képeben távozott.

Kovács Eleonóra

Retesz

Az ajtónak dőlve hallgatózott. A szapora és hangosnak tűnő szívdobogás ellehetetlenítette a folyosóról érkező zaj elemzését. Szemét lehunyta, tenyerét homlokára szorította. Mély lélegzetet vett, arra gondolt, hogy megnyugszik.

– Még nem tudják, hogy itt vagy – szólalt meg valaki a háta mögött.

Olimpia meglepődött: miután besurrant a lakásba, benézett az ajtók mögé, a szekrények mélyére. Senkit sem látott.

– Mimóza vagyok – nyújtott kezet az ismeretlen. – Az erkélyen voltam – tette hozzá.

Olimpia a után kinyújtott kezet nézte, nem reagált. Hátat fordított, egy gyereklánnyal szemben erőfölénnyel rendelkezik. Abban az esetben, ha Mimóza egyedül van.

– Ő Philipposz – hallotta ismét Mimóza hangját.

Az erkélyről a szobába lépő, sárga nadrágos alak egy falra akasztható tükröt szorongatott a kezében. Szótlanul helyet foglalt az egyik fotelben, és nikotintapaszt helyezett a karjára.

Olimpia egyre nyugtalanabbá vált. Most már biztos, hogy utoléri, gondolta.

– Kik azok az arcmetszők – kérdezte Mimóza, miközben szórakozottan felvett egy könyvet a padlóról.

– A városban, a kataklizma előtt – kezdte elfulladó hangon Olimpia.

– Tudom – intette le Mimóza –, Philipposz látta őket.

– Te nem? – érdeklődött Olimpia.

– Sohasem lépek ki a szabadba – válaszolt Mimóza. Összeráncolt szemöldökkel felnézett a könyvből. – Régen egy pszichiáter arra készült, hogy tudassa velem a diagnózist, vagy legalább javasoljon néhány gyógyszert.

– És? – kérdezte Olimpia. Furcsa módon érdekelni kezdte, amit Mimóza sajátosan magyarázott.

– Megérkeztek az arcmetszők – felelte lesújtó pillantással Mimóza.

Olimpiának nem maradt ideje azon gondolkodni, hogy ez a tény a múltra vagy a jelenre vonatkozik-e, ugyanis zajt hallott a folyosóról.

Mintha nehéz zsákok vonszolnának a betonon, legalább ketten vannak, gondolta Olimpia. Lehunyta a szemét és látni vélte, ahogyan közelednek a sűrű köpenyt viselő Metszők. Az útvárosi busztragédia után kapták ezt az elnevezést. A helyi újságok közzétették a találgatásokon alapuló fantomképeket, majd az áldozatok rokonaival készített interjúkat. A közvélemény megdöbben. A városlakók kezdetben bizalmatlanok voltak az óvárosiakkal, majd mindenkivel szemben, aki idegennek látszott. Később már képtelenség volt különbséget tenni a polgárok között. Ekkorra a napilapok is megszűntek.

Olimpia kinyitotta a szemét, mert érezte, hogy valaki a karját szorítja.

– A kulcs – mondta Philipposz.

Olimpia értetlenül nézett maga elé.

– Hátha be nyitnak, a zár – ismételte Philipposz.

Mimóza halkan dűnyögött, miközben a szőnyegen szétszórt könyveket csoportosította.

Philipposz az ajtó mellett

állva Olimpia karját szorította, közben körmével a tükr felületét karcolgatta. Olimpia megértette, hogy Philipposz arra kéri, fordítsa el a zárbán a kulcsot. Úgy érezte, nem kap levegőt. Hiányzott a kulcs. Hallotta, hogy a közelben nyikorog egy ajtó.

Philipposz óvatosan a szőnyegre helyezte a tükröt, majd halkan helyére igazította az ajtót záró reteszt.

Aztán hosszú időn keresztül lélegzetviasszafojtva várakoztak.

Marcás Gergely

Örök fogság

Rögökbe meredő bordáid közé
a lélek immár örökre befagyott.
Hogy a végtelennek kezdőpontja van,
te, ki odahaltál, tanúsíthatod.
Esendő elménk nem foghatja még fel:
magányod hosszabb, mint az emlékezet,
és hosszabb, mint a népek földi útja,
mely egyenest a pusztuláshoz vezet.
Nem vagy lángoszlop, sem vádló maradvány,
rossz szónoklatban történelmi példa,
csak porladó csontváz, befagyott lélek,
mi hazavágy, de sosem érhet célba.
S ha Isten egyszer Baskírföldön járna,
és rácsodálkozna, hogy ki fekszik itt,
meséld el neki, mondd, hogy megtalálta
végre az utolsó kárpátjait.

Kaland

jáde-hold ül pihenni a hegyre
álmok borzolnak vizek menti nádat
szellemek járnak a szentélyben és egyre
mormolnak régi sintó imákat

madár az ágra hintázní jár
vízitükörben lapul a csillagos ég
papírfalakon ki ajtót talál
nem szeretne elszunnyadni még

a járdaköveken új életre kel
a sötétben hullott szakura-bogyó
libbenve mentás illatot lehel
egy selyemtestű piros kimonó

ráncából lesz a padló legszebb éke
ha két árny hajnaltájt titkon összesző
a szétbomló konty vánkossra dől végre
s a látványtól elpirul az éppen felkelő

Kovács Vilmos Irodalmi Társaság

Honlap:
www.kvit.hu

E-mail:
kovacsvilmosit@gmail.com

KVIT-hírek

* 2016. szeptember 24-én, a műhelymunka keretein belül a KVIT-tagok a társaság működése szempontjából elengedhetetlen szervezési kérdésekről döntöttek, majd megvitatták az elmúlt három hónap eseményeit.

* A Magyar Ertelemiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) október 11–14. között immár tizedik alkalommal szervezte meg az Együtt Író Tábor és Irodalmi Karaván elnevezésű rendezvénysorozatot, amelyen a KVIT is képviseltette magát. Az esemény keretein belül koszorút helyeztek el Kovács Vilmos emléktáblájánál Gáton, és Kiss Ferenc irodalomtörténetész emléktáblájánál Tiszapéterfalván. Ezen kívül a résztvevők számára lehetőség

nyílt a bemutatkozásra és a felolvasásra, elsősorban kárpátaljai magyar tannyelvű oktatási intézményekben és könyvtárakban. Ez alkalommal Csordás László, Marcás Gergely, Lőrincz P. Gabriella, Shrek Tímea, Kertész Dávid, Ráti Emese, Csornyij Dávid, Var-

ga Nikolett, valamint a rendezvénysorozat fő szervezője, a MÉKK elnöke, Dupka György tartottak élő irodalomórát, népszerűsítették a kortárs kárpátaljai magyar irodalmat.

Az Intermix Kiadó gondozásában a X. Együtt Író Tábor és Irodalmi Karaván alkalmából *Különjárat* címmel megjelent a fiatal kárpátaljai szerzők antológiája, amelyben a KVIT tagjainak írásai is olvashatók. A kötetet a szerkesztő, Szemere Judit mutatta be az irodalomkedvelő közönségnek.

Az irodalmi karaván tagjai honismereti kiránduláson is részt vettek. Nagypaládon a református templom előtt megtekintették Kossuth Lajos szobrát (Kő Pál alkotása), Fertőszalmáson felkeresték az 1812-ben épült és azóta is eredeti állapotában megmaradt református templomot. Mindkét településen fejet hajtottak az I. és a II. világháború, valamint a „málenkij robot” áldozatainak emlékművének. Batár községben ellátogattak a Tüzes Farmgazdaságba, ahol betekintést nyerhettek az őshonos magyar háziállatok – mangalica, rideg tartású szürkemarha, rackajuh, bivaly – tenyésztésébe, az ökológiailag tiszta szörpök, lekvárok előállításába, sőt, meg is kóstolhatták e biotermékeket.

* 2016. október 21-én Shrek Tímea és Marcás Gergely ellátogatott a Homoki Általános Iskolába. A diákok ünnepi műsorral fogadták a vendégeket, akik a kárpátaljai magyar irodalomról beszéltek és felolvastak írsaikból.

* 2016. november 17-én Beregsomban zajlott a KMMI, a MÉKK, a Somi Általános Iskola és a Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma közös rendezvénye, a *Sütő Kálmán és Kecskés Béla Szavalóverseny*. Szervezetünk tagjai közül Kertész Dávid és Marcás Gergely vett részt az alkalmon.

* 2016. november 19-én a szolvyai emlékparkban megemlékezést tartottak annak kapcsán, hogy a kárpátaljai magyar hadköteles férfiak gyalogos menetoszlopa-
it 1944. november 18-án indították útnak a szolvyai gyűjtőtáborba. Az emlékünnepe-
ségeen a KVIT is képviseltette magát.

Magyarul tanulnak, hogy szót értsenek a magyarokkal *Nyelvtanfolyamok zajlanak a beregszászi főiskolán*

Sokszor, sokfelé elhangzott már, hogy a soknemzetiségű Kárpátalja egy olyan régió, ahol békében, barátságban élnek sok-sok nemzet fiai és lányai. Azoknak, akik csak elcsépett frázisnak tartják e szavakat, érdemes lenne valamelyik szombaton ellátogatni Beregszászra, a helyi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola épületébe, ahol saját szemükkel győződhetnének meg arról, hogy ez valóban így van.

A főiskolán szombatonként is kora reggeltől nagy a sürgés-forgás, s a magyar mellett legalább annyi ukrán, orosz szót lehet hallani különböző életkorú, foglalkozású emberek szájából. A titok nyitja egyszerű: ismét nyelvtanfolyamok kezdődtek itt, ahol angolul, németül, ukránul, oroszul és persze magyarul tanulhatnak az érdeklődők.

Ahogy Váradi Natália tájékoztatott, október 8-án került sor a megnyitóra, amit követően a 323 jelentkező tesztíráson vett részt, hogy felmérjék, mennyire járatosak az általuk választott nyelvben. A Felnőttképzési Központ irodai igazgatója elmondta azt is, hogy a magyar a legnépszerűbb a választható nyelvek közül, hiszen a jelentkezők közel fele erre iratkozott be. Aképeletbeli dobogó második fokán az angol (111 jelentkező), a harmadikon pedig a német (44) áll. Ukránul 10-en, oroszul pedig 8-an kívánnak tanulni.

– A legkülönbébb foglalkozású, életkorú, illetve nemzetiségű személyek jelentkeztek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola támogatásával nemrég indult tanfolyamainkra. Igaz, hogy velük csak most ismerkedünk meg alaposabban, de már látszik, hogy különbözőek azok a motivációk is, amelyek miatt beiratkoztak hozzánk. A tavasz óta zajló, hosszabb tanfolyam hallgatói között például van olyan polgármester, akinek feltett szándéka, hogy megtanul magyarul, hogy anyanyelvükön kommunikáljon a településén élő magyar emberekkel, a magyar választópolgárokkal. Akad olyan üzletember is közöttük, aki azért jár a tanfolyamra, mert nyelvi akadályok nélkül szeretne tárgyalni meglévő és potenciális magyarországi üzleti partnereivel – jegyezte meg Váradi Natália.

A Felnőttképzési Központ irodai igazgatója szavainak igazáról magam is meggyőződhettem, amikor egy szombati napon a főiskolán jártam, s elbeszélgettem a Százhalombattáról elnevezett teremben foglalkozó, a magyart idegen nyelvként tanuló csoport tagjaival, illetve oktatójukkal, Hnatik Katalinnal.

Mint kiderült, nemcsak Beregszászról, illetve a járásból érkeztek tanulni vágyók, hanem távolabbról is. Tetyana Kuban például Munkácson él. „Magyarország jó szomszédunk, a magyarok pedig baráti nép. Jómagam is sokszor járok Magyarországon, s szeretnék jobban szót érteni az ott élőkkel, eligazodni náluk, ezért jelentkeztem a tanfolyamra” – válaszolta, amikor arról kérdeztem, milyen megfontolásból tanulja a magyart.

Olena Nyikolajeva Vadastanyáról (Kastanovo) jár be a foglalkozásokra. „Gyakran megfordulok külföldön, ezen belül Magyarországon, s szükségét érzem, hogy magyarul tudjak kommunikálni az ott élőkkel, illetve kárpátaljai barátaimmal” – mondta az Ukrajna keleti részéből két éve a Beregidékre költözött hölgy.

A beregszászi Tetyana Radiknak is feltett szándéka, hogy megtanul magyarul. „Beregszász soknemzetiségű város, ahol nagy magyar közösség él. Barátaim között is sok a magyar. Bizonyára örülnek majd, a tisztelet jeleként veszik, ha anyanyelvükön szólok hozzájuk” – közölte a hallgató.

Persze van, aki ennél prózaibb ok miatt iratkozott be a tanfolyamra, ám – ahogy a rögtönzött felmérés eredményei is mutatják – ők vannak kisebbségben. A Nagyszőlősi járásból érkezett Oleszja Pak például úgy látja, hogy magyar nyelvtudással jobb állást kaphatna. „Magyarországon jobb a megélhetési lehetőségek, ha megtanulom a magyart, talán ott vállalhatnék munkát” – jegyezte meg a puskinói hölgy.

A csoportot oktató Hnatik Katalin (aki „civilben” a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban tanít) érdeklődésemre elmondta, hogy különböző a magyar nyelv ismeretének szintje, ezért először arra törekszik, hogy a gyengébbeket felhozza a többiekhez. „Aktívak a hallgatók, látszik, hogy valóban el szeretnék sajátítani a magyart, nem pedig csak egy tanúsítványt akarnak kapni erről” – húzta alá az angol-magyar szakos tanárnő.

Az elmondottakhoz talán annyit lehetne hozzátenni, hogy az utóbbi években észrevehetően nőtt a magyar nyelv presztízse Kárpátalján, egyre több velünk élő ukrán és orosz anyanyelvű polgár tanul magyarul, illetve taníttatja magyarul gyermekeit. Csak reméljük, hogy a magyar nemzetiségű anyukák és apukák is látják, érzékelik ezt, s nehézzé, de gyönyörű anyanyelvünkön oktató iskolákba adják csemetéiket...

Bíró László

Példaképek a Kárpát-medencében

A Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága által indított, a *2016 a külföldi magyar fiatal vállalkozók éve* című program egyik állomása Beregszász volt. A Példakép-körút elnevezésű rendezvénynek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont. Régiókn fiatal vállalkozóit és a meghívott vendégeket Milován Orsolya, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának főosztályvezetője köszöntötte, aki tolmácsolta Potápi Árpád János államtitkár üdvözlő szavait.

Amint Milován Orsolya fogalmazott, a nemzetpolitikai államtitkárság két éve foglalkozik elmélyültebben gazdaságpolitikával, miután a magyar kormány felismerte, hogy a határon túli magyarok helyben maradása csak akkor lehet teljes, ha gazdaságilag is sikeresek. Az idén több mint 1 400 vállalkozóval találkoztak személyesen, felmérték az igényeiket, vágyaikat. Azt tapasztalták, hogy szakmai és anyagi támogatásra egyaránt szükségük van. Ezért az államtitkárság pályázatot hirdetett 525 millió forint értékben, de annyira jó pályázatok érkeztek, hogy a keret 600 millió forintra emelték. 117 nyertes pályázat lett, ebből 15 kárpátaljai. Ez utóbbi régió pályázóinak többsége mezőgazdasági vállalkozás.

Valentínyi Katalin, a Példakép Alapítvány vezetője bemutatta alapítványukat, szólt eddigi tevékenységükről.

– Alapítványunk három és fél évvel ezelőtt jött létre. Alapító társaimmal azt vettük észre, hogy nagyon alacsony szinten van a sikeres fiatal vállalkozók megbecsülése, illetve ismertsége. Ezen szeretnénk volna változtatni, azt szeretnénk elérni, hogy ők is fókuszban legyenek, mint példáulékü fiatalok. Minden évben meghirdetjük a Példakép-pályázatot, az első három évben csak Magyarországon tettük ezt, idén a Nemzetpolitikai Államtitkárság felkérésére csatlakoztunk a külföldi fiatal vállalkozók évéhez, így közösen térképeztük fel a határon túl élő vállalkozókat.

A Példakép Alapítvány a korábbi években megválasztotta a magyarországi példaképeket. Az idén a határon túli magyarság köréből is választottak ki ilyen személyiségeket, Kárpátaljáról például kettőt. Az egyikük Henkel Zoltán, a Henkel Busz vállalkozás tulajdonosa. A fiatal vállalkozó bemutatta tevékenységüket, mint mondta, egyelőre öttagú a kis csapatuk, a buszokkal Kárpátalja mellett a környező országokba szállítják az utasokat.

A konferencia előtt Milován Orsolya elmondta, hogy a Nemzetpolitikai Államtitkárság az elmúlt egy év során kiemelten foglalkozott a fiatal vállalkozókkal.

– Anyagi és szakmai segítségnyújtást tervezünk adni a fiataloknak. Anyagi segítségnyújtás alatt azt a pályázatot értjük, amelynek az eredménye az elmúlt hónapban jelent meg. A szakmai támogatás keretében az év folyamán körutakat szervezünk, különböző mentorokat, szakembereket hozunk el a határon túli fiatal magyar vállalkozókhoz, hogy tanácsokkal lássák el őket az üzletfejlesztéssel, marketinggel kapcsolatban. Idén együtt dolgozunk Példakép Alapítvánnyal, így a korábban Magyarországon megválasztott, immár sikeres vállalkozókként tevékenykedő példaképek is bemutatkoznak, előadást tartanak.

Tudósítónk

Henkel Zoltán

Életjátékok a színpadon

Igazán címmel magyar írók és költők műveiből készült két felvonásos életjátékot láthattunk a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban. A darab a budapesti Gyevi-Bíró Eszter rendezésében került színpadra. Ennek apropóján beszélgettünk vele.

– A 19. század végétől elsőrangú drámák és regények születtek írónk tollából. Ezek között szép számban vannak olyanok is, amelyek falusi környezetben játszódó történeteket mesélnek el. Olyan kérdésekre keresik a választ, mint: miért keressük a göröngyös földet, a faluval, az ártatlan vidékkel a kapcsolatot; mitől olyan kiábrándult a magával semmit kezdeni nem tudó városi polgárság, hogy ha csak lehet, gondolatban vidékre utazik, hogy ott kiszellőztesse a fejét, és lemossa magáról a bűneit; és valóban olyan tiszta-e az érintetlennek gondolt falusi élet és a benne morcogó alakok? Összeállításunk tervezésekor nem arra helyeztük a fő hangsúlyt, hogy kiélezzük a vidék-nagyváros konfliktust, inkább a tisztaság-bűn és a nő-férfi tengelyek között táncoltunk, nagyszerű írónk társaságában és segítségével – magyarázta a rendező.

– Célunk egy olyan igényes és egyben szórakoztató előadás elkészítése volt, amelyben Karinthy Frigyes, Bródy Sándor, Gárdonyi Géza, Molnár Ferenc és Örkény István érkeztek segítségünkre írásaikkal. Ők fémjelezték a 20. század elejének magyar kultúráját. A darab elsősorban a valódi tisztaság keresését, a mindennapok életigenlését és a kapcsolatok mindent megélését szándékozik bemutatni. Ha összegezni szeretném a sok-sok írást, hogymi az egésznek a veleje, azt mondanám, hogy alapvetően az élet szeretetéről, az igazságról, a szeretetről és a szerelemről szól. Mivel koreográfusként is jegyzem magam, rengeteg mozgás és tánc van az előadásban. A kornak megfelelő dalok, táncok és szonok tartkítják a sort, a világi jazz európai és tengeren túlról érkezett remekművei, és mindezek magyar lenyomata Seress Rezső és Szirmai Albert nevével fémjelvezve. Korabeli kabarétréfák jelentik az igazi csemegét a klasszikusok sorában.

– *Műfajilag hova sorolható a darab?*

– Azért raktam össze élet címszó alatt, mert ez azt jelzi, hogy több szerző művét hogyan lehet ügyesen mixelni. Bár különböző történetek kerülnek bemutatásra, a végén egy nagy egésszé áll össze. Tulajdonképpen nincsenek főszereplők, igyekeztem minden színészt „megkínálni” elég-séges és érdekes szereppel. Természetesen vannak, akik többször szóhoz jutnak, jobban a hátukon cipelik az előadást. Több szerepben mutatja meg magát Kacsur András, Tarpai Viktória, Gál Natália és Ferenci Áttila. Rajtuk kívül még hét színész játszik a darabban.

– *Nem először rendez a beregszászi színházban. Összeszokott a színészekkel? Milyen a közös munka?*

– Ez a negyedik rendezésem velük, és mára kialakultak baráti kapcsolatok is. Amikor megérkeztem, és elkezdtük a próbákat, már tudtam, kit hogyan kell megközelíteni. Részemről örömmel velük a munka, és remélem, hogy lesz még erre alkalom.

Újabb bemutató a beregszászi színházban

A budapesti Gózon Gyula Kamaraszínház és a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház közös produkciójaként a közelmúltban mutatták be a Vérke-parti városban Zelei Miklós *Hubertusz* című művét, amelyet Berettyán Nándor rendezett. A majdnem kétórás előadás az 1956-os eseményeket követő időszakban,

1957-ben a Kádár-korszakban játszódik Budapesten, de láthattunk jeleneteket 1989-ből is.

Érdekes újításként az előadást követően közönségtalálkozóra került sor, ahol az érdeklődők kérdéseket tehettek fel a színészeknek, betekintést nyerhettek a kulisszák mögé. A színészeket mintegy felvezetőként Sin Edina szervező mutatta be.

– Azt kívánom mindenkinek, hogy a mai találkozónak csak rendhagyó, de hagyományteremtő is legyen. Hiszem azt, hogy akik itt maradtunk, mindannyian gazdag, impulzusokkal teli két órán vagyunk túl, most pedig arra van lehetőség, hogy ezt ki tudjuk magunkból beszélni, kérdéseket tehetünk fel, amelyekre válaszokat kapunk – mondta, s át is adta a szót Kacsur András színművésznek, a színház igazgatójának.

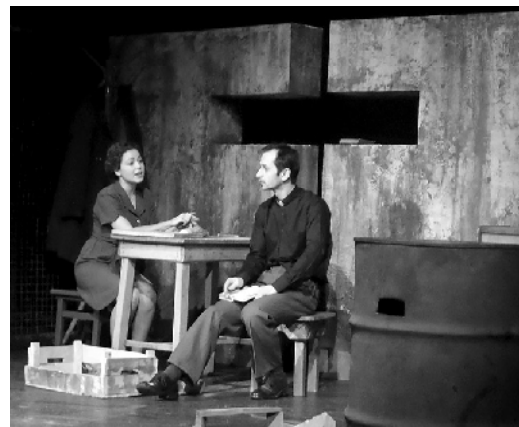
– Kellemesen csalódtunk az ifjú rendezőben: vette az akadályokat, szépen összeállította a nagyszínpadi előadást. Látszott, hogy felkészülten érkezett, mindenről volt elképzelése: ki hol fog állni, mit fog csinálni – magyarázta az igazgató.

– *Mennyi időt vett igénybe a próbafolyamat? – hangozott a kérdés.*

– Nagyon kevés időnk volt erre, mindössze három hét, ami normális esetben egy-másfél hónap lenne. Igaz, rövidebbre sikeredett az előadás, meg lett „húzva” a darab, viszont eredetileg sokkal kevesebb szereplő van benne, az úgymond hozzácsatolt karakterek menet közben „születtek”. A darabban három fiatal vendégszereplő játszik. A főszereplőt, Kapás Julit Balogh Marianna alakítja, aki hivatalosan még nem színész, de az általa hozott alakítás tökéletesnek bizonyult. A vőlegényt Deák Dániel, Jóskát pedig Yatskanich Vasya formálta meg. Mindhárman elmondták, hogy színészek szeretnének lenni, ami öröm-

hír a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színháznak, hiszen a frissítés szükséges.

Gyakorlatilag Balogh Marianna és Kacsur András – aki Lőrinc barátot alakította – vitték az előadást (*a képen*). Arra voltunk kíváncsiak, a fiatal lánynak mennyire volt kihívás első főszerepe.

– Amikor kiderült, hogy én kapom a főszerepet, a lélegzetem is elakadt a boldogságtól, ugyanis tinédzserkori álmom vált valóra. Már tizenévesen színésznő akartam lenni, ez most, felnőtt koromban sem változott, sőt, egyre inkább megerősödik bennem a vágy a szakma iránt. Ez a szerep hatalmas előrelépést jelentett minden szempontból: rengeteget tanultam úgy a színészekről, mint a rendezőről. Nem volt könnyű, de megérte, úgy érzem, azt, amit a rendező elvárt tőlem, ha nem is tökéletesen, de vissza tudtam adni a színpadon.

– *Gondolom, nem volt könnyű huszonévesen beleélned magad az '50-es években élő Kapás Juli szerepébe.*

– Még a próbák előtt három napon keresztül arról a korról beszélgettünk, hogyan élték meg az emberek 1956-ot, mik voltak az utóhatások. Tudom, hogy borzalmas kor volt, viszont nem tudtam teljesen azonosulni vele, hiszen én egy teljesen más világba születtem.

– *Hogy gondolod, idővel rutinosabban alakítod majd a rád írt szerepet?*

– Nagyon remélem, ugyanis a premieren nagyon féltem, hogy nem fog sikerülni, rettenetesen izgultam, most, másodjára már nem annyira. Lassan megtanulok én is improvizálni, javul a megoldóképességem. Nagyon remélem, hogy ez egyre jobb lesz, és évek múlva én is színész leszek.

Az oldal anyagait Hegedűs Csilla készítette

Beregszásztól a müncheni operáig

Beszélgetés Georgina von Benza operaénekesssel

Benza Györgyi, művésznévén Georgina von Benza beregszászi születésű magyar szopránénekesnő immár 33 éve van a pályán. A művésznő nagyon közvetlen, egyszerű ember; távol áll tőle a látványos, művi színpadiaskodás, a túljátszás, ám az énekében, az előadásában minden benne van, ami fontos. Nemrégiben szülővárosában lépett fel, ahol a közönség és persze a gyermekkori ismerősei nagy örömmel fogadták.

– Beregszászon születtem, hatévesen zeneiskolás lettem, zongorán tanultam. Nagymamámnak (édesanyám vonalán) gyönyörű hangja volt, nagyon szépen énekelt, operaénekesnőnek készült. Három éves voltam, és ő már akkor kezdett engem zongorán tanítani. Bár édesanyám biológia és kémia szakos tanár volt, ő is nagyon jól zongorázott, édesapám híres ügyvéd volt, és ő is nagyon muzikális volt, tangóharmonikázott. Az édesapám öt rokonai között is voltak híres énekesek: Benza Károly operaénekes (1812–1872) basszbariton és a lánya, Benza Ida (1846–1880), aki drámai szoprán volt, és Európa híres operaházaiban vendégszerepelt. Tehát a zene a családom mindkét oldalán nagy szerepet játszott, volt kitől örökölnöm a zenei tehetséget.

– **Hol folytatta a tanulmányait?**

– 15 éves voltam, amikor felvételt nyertem az Ungvári Zeneművészeti Szakközépiskolába (Zenei Gimnázium), 19 évesen pedig már a Kijevi Csajkovszkij Konzervatóriumban tanultam. Két év után átkerültem a Budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémiára. 21 évesen részt vettem a zwickaui (Kelet-Németország) R. Schumann nemzetközi énekversenyen, ahol második lettem (akkor az első díjat nem adták ki). A karrierem ezzel indult útjára. Ezt követte a bécsi verseny, ahol 350 résztvevő volt, ott Mozart-díjat nyertem, és akkor még németül sem tudtam. Később Salzburgban a W. A. Mozart nemzetközi énekversenyen szintén a második díjat nyertem el, és Mozart-különdíjat, tehát Mozart-énekesnőként kezdtem a pályafutásomat. Salzburgban megnyertem a Nico Dostal Operettversenyt, közben pedig még a Zeneakadémián tanultam.

– **Mi történt tovább?**

– Kb. 25 éves lehettem, amikor Wilma Lipp híres svájci opera-énekesnő hívott meg Salzburgba a Mozarteumba. Őt diákja ment előénekelni a müncheni operába, és végül a stúdiómeghallgatás után én kaptam meg az állást az operában. Két évig fantasztikus, híres művészekkel énekelhettem együtt a Müncheni Opera színpadán, mint kezdő énekes (előtte azokat a neveket csak lemezen hallhattam, és akkor ott tanulhattam a művésztűket a színpadon). Rengeteget tanultam, és voltak hetek, amikor 16 órát dolgoztam, keményen gyakoroltam, az előadásokra készültem. Így sikerült kezdő énekesként bejutnom egyéves szerződéssel a Gelsen-

kircheni Állami Színházba és egy év múlva már első szopránista voltam a Wiesbadeni Állami Operaházban, ahol három évig lírai szerepkörben az összes Mozart-szerepet elénekeltem. Óriási gyakorlatot szereztem, és így sikerült visszatérni szólistaként a müncheni Bajor Állami Operához. Három állami operának voltam szólistája, ami nagyon ritka, még a német művészek körében is. Az operákat eredeti nyelveken: német, olasz, francia, angol, magyar, orosz, cseh nyelven énekeltem. Közel 35 éves koromban, miután „súlyosabb” lett a hangom, a szép lírai Mozart-szerepekből áttértem az olasz, drámaibb színű szerepkörbe. Jöttek a Puccini-, Verdi-művek csodálatos drámai szerepei: Puccini *Pillangókisasszony*, *Manon Lescaut*, *Tosca* stb. A Verdi szerepkörből: Trubadur –

Leonora, Álarcosbál – Amelia, Végzet hatalma – Leonora, Nabucco – Abigaille, Aida, amely szerepet többek között 2003-ban énekeltem a pekingi Workers stadionban a világ legnagyobb Aida-produkciójában 180 ezer néző előtt. A 6400 négyzetméteres színpadot 40 méteres piramisok díszítették, 600 tagú kórus, 250 tagú zenekar, és ötezer statisztika segítette az előadást, több mint 100 tv-adó közvetítette.

– **Gondolom, számos, különleges emléke van még ezen kívül is az elmúlt időszakból.**

– Igen, nagyon sok. Soha nem felejttem el, 1982-ben a Budapesti Erkel–Kodály Versenyen vettem részt. Drága anyukám is ott volt, és nagyon szurkolt nekem, ő adta az ihletet. Ezen az énekversenyen „csak” közönségdíjat nyertem, a zsűri elnöke a világhírű olasz mezzoszopránista Giulietta Simionato volt. Ő volt Maria Callas állandó partnere. A verseny után egy banketten Giulietta Simionato a meghívott vendégek

előtt elmondta a benyomásait a versenyről. Többek között azt, hogy ő az első díjat egy fiatal magyar énekesnőnek adta volna, miközben a nevemen szólított, és odahívott magához. Levette a nyakáról a csodálatos briliánsba és aranyba foglalt 240 igazgyöngyből álló nyakéket, és az én nyakamba akasztotta. Megjegyezte: a tegnapi hangja a jövő hangjának ajándékozza, ez az ő személyes díja, mivel egész éjjel azon gondolkodott, hogy az én hangomat mihez hasonlíthatná. Hozzátette: „az ön hangja olyan tiszta, egyenletes, fényes, tündöklő, mint ez a gyöngysor”. Ezek után már levegőt sem kaptam a meghatódottságtól. Ez a gesztus a fantasztikus énekesnőtől több volt, mint bármilyen első díj. Évekkel később Bécsben találkoztam egy híres olasz dirigenssel, aki sokat dolgozott Giulietta Simionatóval. Elmondtam neki, mit kaptam a művésznőtől. Véleménye szerint is nyilvánvaló volt, hogy elkápráztattam az énekemmel, ha ilyen óriási gesztusra szánta magát. A gyöngysor természetesen mind a mai napig megvan, viselni is szoktam fellépéseken, és egyértelmű, hogy soha nem válnék meg tőle.

Kuriózum még, amikor 1998-ban az Amazonas partján, a dzsungelben énekeltem 28 ezer néző előtt, bennszülötteknek a Toscat a Buenos Airesi Opera társulatával. Sokszor rájöttem már, hogy milyen kicsi a világ: amikor Manausban (Brazília) a kassai opera zenekara kísért, kiderült, hogy a zenekar egyik tagja a beregszászi kertszomszédom. Felhívtam az édesapámat, hogy volt-e ilyen és ilyen nevű szomszédunk, ugyanis apukám nagyon jól ismerte őket. A fiatalember néhány évvel fiatalabb volt nálam. Később bebizonyosodott, hogy ő volt az a kis kövérkés gyerek, aki mindig ott játszadozott a kertünk végében. Fantasztikus érzés és élmény volt találkozni vele annyi év után, és ráadásul a dzsungelben.

– **Milyen érzésekkel lépett fel itthon, a szülővárosában?**

– Hosszú évek után először léptem fel Beregszászon. Vegyesek az érzéseim, számom, kisebb-nagyobb koncerttermet bejártam a világból, de itt teljesen másképp dobog a szívem. Vannak még ismerőseim, a szüleim ismerősei, és persze az osztálytársaim, akikkel már negyven éve nem találkoztam. Most leírhatatlan érzés volt beszélni velük, nosztalgizálni kicsit. A beregszászi katolikus templomban olyan érzésem volt a koncert alatt, mintha a szüleim, a nagyszüleim és mindazok, akik nem lehettek közöttünk, ott lettek volna. A közönség fantasztikus volt, éreztem a szeretetet, a melegszerűséget, kedvességet. Nagyon boldog voltam, hogy a zene ismét összehozott minket. Az biztos, hogy most már nem várok ennyi időt, hogy ismét felléphessek itt, a drága szülővárosomban, Beregszászon.

Hegedűs Csilla

CSIPKEBOGYÓ- ÉS SZÓTTESFESZTIVÁL NAGYBEREGEN

Mondhatjuk azt valamiről, ha kétszer egymás után jól sikerült, hogy hagyományt teremtettünk? Igen, mondhatjuk.

De hogyan is kezdődött? A fesztivál ötletgazdája a Felső-Tisza-vidékről Nagybereregbe hazaköltözött Bíró András túravezető volt. Jó volt az elképzelés, és a rendezvény mindjárt kétnaposra sikerült. Tavaly októberben az első nap vendége volt a Magyar Örökség-díjas Hazajáró című magazin-műsor stábjá, illetve Meister Éva színművésznő, aki Psalmus Hungaricus című önálló estjével emelte a rendezvény fényét. Természetesen nem hiányoztak a fesztiválokon megszokott vásárolók sem, akik Kárpátalja számos településéről hozták el kézműves termékeiket. A nagyberegi születésű Füzesi Magda költő, újságíró személyében diszpolgárt is avattak. A helyi középiskola diákjai szép műsort adtak, egyből már a legelső csipkebogyo-fesztivál is túlnőtt a falunapokon megszokott kínálaton.

Örömmel értesültünk róla, hogy időközben Nagyberegen létrejött az Együtt Nagyberegért civil szervezet (elnöke Lőrincz Péter), a vezetőség sorában ott találjuk a helyi értelmiség színe-javát, ami bizakodásra ad okot.

Ennyit a múltból. Lássuk, az idén október 14-én és 15-én mivel lepték meg a rendezők az érdeklődőket? Pénteken a művelődési házban gyűltek össze, akik kíváncsiak voltak a kiskunfélegyházi Gulyás László mesemondó és a Viski bicskások nevű együttes produkciójára. A mesemondó, aki magát vándormuzsikusként nevezte, érdekes hangszerek megszólaltatásával tette színesebbé műsorát. A Czébely József vezette zenekar Hánka Evelin énekessel, valamint Takács Dóra és Páva Csaba táncosokkal kiegészülve nemcsak szórakoztatta, de nevelte is a közönséget, hiszen sok érdekességet megtudhattunk azokról a vidékekről, amelyeknek dallamkincséből izelítőt adtak.

Szombaton (mint amúlt esztendőben is) istentisztelettel kezdődött a rendezvény. Tóth László református lelkész (aki maga is tagja az Együtt Nagyberegért civil szervezetnek) a prédikáció végén a gyökerek, a felnevelő szülőföldhöz való ragaszkodás fontosságáról beszélt.

A fesztivált Csok Márta polgármester nyitotta meg, aki köszöntötte az egybegyűlteket. Szólt a közösséghez Faragó László, Magyarország beregszászi külképviseletének konzulja, aki többek között hangsúlyozta, hogy Kárpátalján különösen fontos a példamutatás. „Ha a felnövekvő nemzedékek azt látják, hogy az emberek a nehéz időkben sem csüggednek el, hanem szeretettel fordulnak egymáshoz, szívükben jövőbe vetett hittel és reménnyel alkotva a mindennapokban, akkor ők is így fognak tenni, ha felnőnek” — mondta. Bimba Ferenc, a Beregszászi

Járasi Állami Közigazgatási Hivatal elnökhelyettese a településen élők összetartásának fontosságáról szólt. Bíró András túravezető az Együtt Nagyberegért civil szervezet által felvállalt feladatokat vázolta, kérve a falubeliek aktív támogatását. Elmondta: a fesztivál vendégei az idén a Felső-Tisza-vidék szörványmagyarságának képviselői, akiknek nagy szükségük van arra, hogy a Beregvidéken egy tömbben élő nemzetársak figyeljenek rájuk, biztassák őket arra, hogy a kultúránk megőrzéséért vívott mindennapi küzdelem nem hiábavaló.

CSIPKEBOGYÓ- ÉS BEREGISZÓTTES FESZTIVÁL

Ezután Csok Márta polgármester arról tájékoztatót, kik kapták az idén a diszpolgári címet. Elsőként Antónikné Polónyi Katalin iparművész, Ukrajna érdemes népművésze nevét olvasta fel. Kató néni Nagyberegen mindenki ismeri, az idegenek pedig a laudációból tudhatták meg, mennyit tett a népi szöttes megmentéséért, amely ma egyike a Külhoni Magyar Értéktár hat kárpátaljai értékének. A 2003-ban Kisvárdára áttelepült kitüntetett idős kora és megromlott egészségi állapota miatt nem tudott részt venni az ünnepségen, de levelet küldött a nagyberegieknél, amelyben így ír:

„Nagy megtiszteltetés számomra, hogy a község népe úgy döntött, engem e szép ünnepnapjukon diszpolgárrá akarnak avatni. Nagyon köszültem, imádkoztam a jó Istenhez, hogy adjon annyi erőt, hogy el bírjak menni Nagybereregbe, üdvözölhessem a jelenlévőket, és kívánjak mind a három község, Nagyberereg, Kígyós és Beregújfalunak jó egészséget, hűséget, kitartást a nehéz években. Legyenek büszkék magyarságukra, református hitükre, mert én megtapasztaltam 40 évi együttélésünkkel, hogy

a beregi nép nagyon tehetséges, munkaszerető és istenhívó nép. Tartsák meg, őrizzék és adják tovább a következő nemzedéknek hagyományaikat a jó Isten segítségével! Nagyon sajnálom, hogy az erőm annyira elfogyott, hogy nem tudok elmenni, de szívem minden dobbanásával ezen a nevezetes szép napon gondolatban ott leszek.”

Mintegy megőrizve a folyamatosságot, az oklevelet Csehy Éva, a Nagyberegi Középiskola szövest oktató munkatársa vette át a polgármester asszonytól, aki megígérte, eljuttatja azt Kató nénihez.

Még egy diszpolgárt avattak a nagyberegieknél ezen a napon: Fulga Erzsébet gyermekorvosnének elhangzásakor tapsvihar töltötte be a teret, és sokan hangosan is kinyilvánították, hogy nagyon rendjén van a dolog. Fulgáné Bába Erzsébet Nagybereg szülöttje, magyarul érettségizett a Nagyberegi Középiskolában abban az időben, amikor kemény propaganda folyt azért, hogy a szülők ukrán iskolába adják gyermeküket. Erzsike doktornő falusi családban, első generációs értelmiségiként nagy utat járt be, amíg kiváló gyermekgyógyász lett belőle. Szinte nincs is olyan falubeli, aki ne köszönhetne meg a gyermekorvos több évtizedes szolgálatát. Örömmel tapasztaltuk, hogy megcáfolódott a mondás, miszerint „senki sem próféta a saját hazájában”.

A doktor nő megköszönte az elismerést, amelyre, mint mondta, nem is számított. Az új diszpolgárokat a tavalyi kitüntetett Füzesi Magda köszöntötte.

Rövid szünet után a színpadon tartalmas programok váltották egymást. A rahói Retrő dal- és táncgyűttes, a körösmezői együttes, az Ungvári Közművelődési és Művészeti Kolesz Napraforgó folklóregyüttese, a Viski bicskások, a Credo Verseneklő Együttes, a Bago lyvár bábcsoport, a kiskunfélegyházi Langeléta Garabonciások megkönyeztették, megénekeltek, megnevetették a közönséget.

Nagyon várták az érdeklődők a Nagyberegi Középiskola tanulóinak műsorát. „Ha csak kicsiny kokárda vagy a világnak gomblyukában” című, az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulóját méltató irodalmi montázst Dencs Ildikó magyartanár és Sipos Katalin történelemtanár állította össze. Ők is, és a korszellemet híven megidéző diákok is megérdemlik az elismerést.

De ne csak komolykodjunk egy fesztiválon! Illyenkor a vidámságnak, a kikapcsolódásnak, a barátkozásnak is helye van! Voltak olyan vásárolók, akiket évek óta nem láttunk, s bizony a nyakukba borultunk egy üdvözlés erejéig. Mondtuk is nekik: „Jövőre veletek ugyanitt!” Ha élünk, ha Isten segít, és ha az Együtt Nagyberegért civil szervezet is úgy akarja!

Tudósítónk

A Tarac-völgy

A közúti híd egyben vasútiként is szolgált

Nem is olyan régen a Tisza és jobb oldali mellékfolyója, a Tarac találkozási helyétől erdei vasútra szállva a mellékág völgyében feljuthattunk volna a történelmi Magyarország ezeréves határáig. A kisvasutak királyságának számító Kárpátalja leghosszabb erdei vasútvonala a Tarac folyó völgyét hálózta be. A Taracvölgyi Helyi Erdekű Vasút első szakasza 1887-ben nyílt meg. Az 1897-ben a MÁV tulajdonába került vasút gazdasági és katonai szempontból egyaránt nagyon fontos szerepet játszott. A Trianon utáni korszakban szerepe nem csökkent, erre utal fejlődésének üteme is: a taracközi tiszai kikötőtől az egykori határ hegygerincéig megépült vasúthálózat maximális összhossza 1947 és 1965 között 250 km volt. A személyszállítást is végző kisvasút e vidék legfontosabb, sok esetben egyetlen (mivel a szűk patak völgyekben a közút megépítésére már nem volt elegendő hely) közlekedési eszköze volt. Az erdei munkára, fakitermelésre, állatgondozásra igyekvő munkásokat a hét elején a kisvasút fuvarozta el, és hét végén is vonattal tértek haza.

Sajnos a rendszerváltás korában a Taracvölgyi Kisvasút sorsa is megpecsételődött. Az ukrainai gazdasági válság miatt a menetrend szerinti személyszállítást 1995-ben hivatalosan megszüntették, bár szolgálati járatokként továbbra is igénybe vették a vasúti személyszállítást. A 2001-es árvízi pusztítások után a több helyen tönkrement vasúti pályát nem újítták fel, hanem felszámolták. A Tarac-torkolat bal partján fekvő Taracközön hiába keressük a kisvasút állomását, hűlt helyét találjuk, az egykori állomásépület ma már más célokat szolgál. Így szomorúan állapíthatjuk meg: a kisvasút a XIX. század végén elpusztult Bethlen-kastélyhoz hasonlóan már csak Taracköz egykorvolt gazdag múltját idézi.

Az 56 km hosszú Tarac torkolatánál még egy település fekszik, a jobb parton, Bedőháza. A mellékfolyó mindkét partján viszonylag jó minőségű út vezet fel a völgy-

A Tarac völgyéből a Lengyel Légiók útjára

be. Induljunk el a Tarac bal partján! Az első falu Nagykirva (Kriva). A XIV. század óta ismert ruszin település lakossága ma 3023 fő, ebből egy magyar. Hajdanán Nagykirván élt a Tarac völgyét birtokló Kornis család. Udvarházuk sajnos nem maradt fenn. A falu görögkatolikus egyházközsége 1888-ban Istenszülo Szűz Mária Oltalma tiszteletére kőtemplomot épített. 1927-ben, az ortodoxia erőteljes terjedésének idején, az újonnan létrejött pravoszláv felekezet Szűzanya Oltalma tiszteletére egy nagyon érdekes, hossz tengely elrendezésű, több melléktoronnyal ékesített fatemplomot épített.

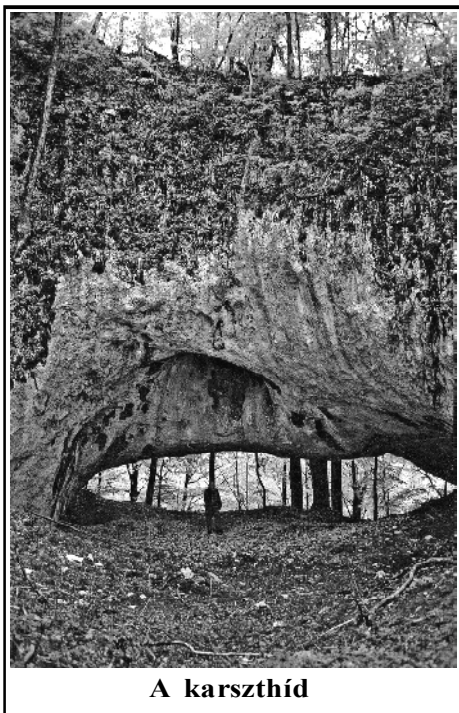
A szovjetrendszerben a görögkatolikus

egyházat betiltották, templomukat átadták az ortodoxoknak, a pravoszláv fatemplom pedig a kolhoz raktára lett. Előbb a tornyát bontották le, majd 1996-ban véglegesen elbontották. Ma a faluhoz tartozó Ószuj hegy oldalában egy magán alapítású kolostor, az ortodox Szent György kolostor épületei sorakoznak. Ivan Stefura 1992-ben kezdte építeni a mára már egyre terebélyesedő épületegyüttest.

A Tarac folyó túlsó partján a XV. században egy titokzatos erőd állt – Bélavár. Sajnos a krónikák és a történelem írói nagyon szűkszavúan bántak vele, említésén kívül szinte minden vele kapcsolatos eseményt homály fed. Amikor a vár alatt létrejött egy rutén falu, nemes egyszerűséggel felvette a vár nevét. Bélavár falu nevét később hivatalosan Kiskirvára változtatták. Öröndetes, hogy a mai hivatalos ukrán elnevezés – Bilovarci – őrzi ennek a történelmi ködbe vesző várnak az emlékét. A község lakossága 992 fő, ebből egy magyar.

Felfelé haladva a tágas völgyben, a jobb parti részen fekszik Nyágova (Dobryanszke). A ruszin község lakossága 2714 fő, ebből három magyar. Annak ellenére, hogy okmányok először 1415-ben említik a falut, már az ókorban is éltek itt emberek. A község határában talált leletek Kr. e. VI–IV. századból származó településre utalnak, de a régészeti kutatások szerint az időszámításunk első századaiban is lakott volt. A szépen fejlődő falut a Rákóczi-szabadságharc utáni elnyomatás korszakában kialakult nyomor vetette vissza a fejlődésben. XX. század elején a boldogulás reményében közel 100 lakos vándorolt ki Amerikába, Belgiumba, Franciaországba.

A Tarac két partján párhuzamosan futó aszfaltút jobb parti vonala Irehócon (Vilyhivci, a ruszin falu lakossága 3371 fő, egy magyar), a bal parti Kőkenyesen (Ternovo, szintén ruszin, lakossága 4303 fő, egy magyar) át a Lonka-patak (Luzsanka) torkolatához érkezik. E patak völgyében és hegyoldalaiban terül el a Kárpáti Bio-

A karszthíd

szféra Rezervátum Uglya-Széleslonkai Természetvédelmi Részlege. A részlegen kialakított tanösvény Európa legnagyobb ösbükkösén vezet át, ahol a mészkőképződményeken és a mészkőhegyek kimosás által létrejött különféle karsztformáin jól megfigyelhetők a jégkorszak nyomai. Földképződéstani szempontból figyelemre méltók a 70 m-es magasságot elérő mészsírték és a fantasztikus látványt nyújtó Hid nevű karsztképződmény. A több mint 30 barlang közül a leghosszabb a Druzsba (1,5 km), a Molodij Kaminy barlangban pedig az ősember késő paleozoikumából származó tartózkodási helyére bukkantak.

A Lonka-patak és a Tarac egyesülésénél fekvő Nyéresháza (Neresznica) a völgy első jelentősebb települése. A XIV. század közepe óta ismert falu lakossága ma 3757 fő, ebből hat magyar. Miután a XIX. század végén megépült erdei vasút első szakaszának Nyéresháza lett a végállomása, szerepe ugrásszerűen megnőtt. Közigazgatásilag Nyéresházához tartozik a Tarac másik jobb oldali mellékveze, a Teresel-patak (Teresul) torkolatánál fekvő Pelesalja (Pidples). Aruszin község lakossága 1235 fő. Ebben a patak völgyben vezetett az erdei vasút első leágazása, mivel a Teresel-patak völgyében sárga- és vörösmárványbányák, valamint egy kisebb antracit szénbánya is üzemelt. Mindemellett 1956-ig a lakosság megélhetését a sótermelés és annak szállítása is biztosította. A tragikus templomsorsok Nyéresházát sem kímélték. A falu büszkesége az 1813-ban épült csodálatos gótikus Szent Mihály Arkangyal görögkatolikus fatemplom volt. Szovjet időben az egyház betiltása után a fatemplomot helytörténeti múzeummá nyilvánították. A rendszerváltás után a templom száműzetése megszűnt, és Isten házáként újra a híveket szolgálta. Am 2003-ban – a hívek és a műemlékek tisztelőinek legnagyobb bánatára – porrá égett. Helyén a gyülekezet nagyon gyorsan egy új kötemplomot épített.

A Tarac völgyéből a Lengyel Légiók útjára

Nyéresháza közelében érdekes tavacs-kát is találunk. Nem egyszerű rátalálni, de aki ellátogat a dombok által karéjozott partjára, azt a látvány lenyűgöző szépsége mellett a múlt titokzatossága és a természet nem mindennapi csodája is kárpótolja fáradozásaiért. A máramarosi sóvidék eme szegletében a föld méhe nem akármilyen kiterjedésű sókészletet rejtget. A legenda szerint ezen a helyen sóbánya volt. Fontosságát mi sem bizonyítja jobban, minthogy a bányászok maguknak a bánya közelében még kis fatemplomot is építettek. Telt-múlt az idő, a Tisza mentén nagyobb bányák nyíltak, s ezt a kis bányát sorsára hagyták. Lassan-lassan a környék is elnéptelenedett, a kis fatemplomból is elköltözött az élet. Csak a templom mellett csörgedező patakocskára hívta harsány csobogásával nap mint nap vissza a partján egykor élőket. Mindhiába.

Történt egyszer, hogy egy hatalmas zivatar annyira felduzzasztotta a kicsinyke patakot, hogy az irdatlan víztömeg hátára kapta a kis fatemplomot, és meg sem állt vele az elhagyott bányáig. A víztömeg nyomása alatt a bánya beomlott, a templomocskára pedig a bányaureg fenekén kötött ki. Így jött létre ez a kis tó, amelynek felső része édes vízü, alsó része pedig sós. A természet eme csodáján elmélkedve, a tavacska másik varázsát alkonyatkor tapasztalhatjuk, amikor fülünkbe cseng az egykori kis fatemplom harangjainak vecsernyére hívogató zúgása.

Nyéresháza után, a Tarac folyó egyre inkább összesharódozó völgyében az út a bal parton vezet. Nagyobb ruszin községeket szelünk át: Gányát (Ganicsi; lakossága 3984 fő, ebből négy magyar) és a vele majdnem összenőtt Alsókálinalvát (Kalini; lakossága 5844 fő), ahol a Kr. e. II. évezred végéről származó bronz tárgyak – kard, balta, gombok – kerültek elő. A térség meg-

határozó települése, Dombó (Dubove) városi jellegű státusszal rendelkezik, lakossága 9246 fő, ebből tízen magyarok. Közigazgatásilag Alsópatak völgy (Nyizsnij Dubovec) és Felsőpatak völgy (Verhnij Dubovec) is hozzá tartozik. A XVI. század első felétől ismert település lakosságát valaha nagyrészt az ide telepített kincstári famunkások alkották. A főútcán kereszt híja fel a figyelmet arra, hogy ezen a helyen 1775 óta római katolikus kötemplom állt, amely 1987-ben a szovjet ateista rombolásnak esett áldozatul. Sajnos hiába keresünk az erdei vasutat is. Az egykor a világot közelebb hozó kapocs vágányait csak nyomokban fedezhetjük fel, a vasútállomás épülete pedig ma már más célokat szolgál. A Tarac-híd után a jobb oldalon hatalmas gyárépületek sorakoznak. A szovjet időben épült szupertitkos katonai gyár néhány évtizede még hadifelszereléseket és helikopter-alkatrészeket állított elő. Az üresen álló épületekből azonban már ki-költözött az élet, s ma csupán a birodalmi múlt itt felejtett emléke.

Dombó után, a jobb parton tovább haladva a Kraszna-patak (Krasznij) torkolatához érkezünk. Az erdei vasút Krasznavölgyben épült szárnyvonalát az 1960-as években számolták fel. Az itt fekvő 2587 lakosú ruszin Tarackraszna (Kraszna) a XIV. század óta ismert. A falu végén balról a Havasi-patak (Plajszkij) egyesül a Taraccal. Hajdanán ebben a völgyben is vezetett egy 6 km-es vasút.

A falu után nem akármilyen panoráma tárul elénk. Szemben az utunkat irtózatossá magasságú hegyek torlaszolja el. A hegyek lábánál meghúzódó kis település égbenyúló templomtornya nem csupán az összkép hatását emeli, hanem figyelmeztet is: ez a csodálatos vidék nem elhagyott. A káprázatnak azonban nincs vége, a Tarac vizének valami fantasztikus, leírhatatlan azúrkék színe rabul ejti a vándort. A látvány rabságából csak nehezen lehet szabadulni.

Az erdészet ellenőrző posztja után az utat két oldalról nagyon érdekes tör-

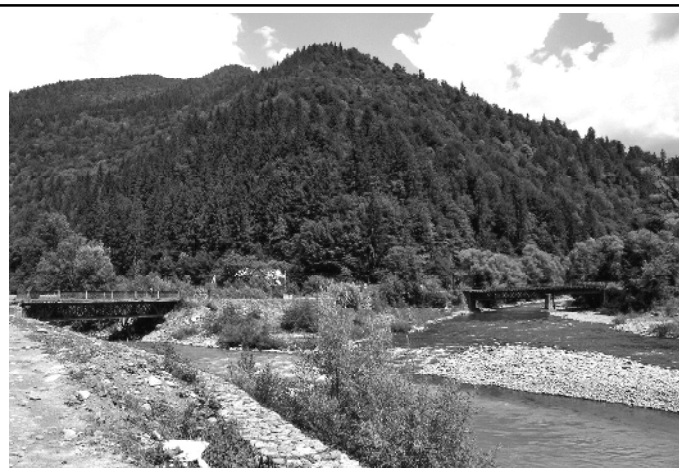
Az Árpád-vonal egyik páncéltörő állása a Mokranka völgyében

A Torbat-völgy

Királymező kétnyelvű falutáblája

Összefolyás Királymezőn

◀ pefenyőszerű sövény határolja. Csodálatos hangulatú az egész vidék.

Igy érkezünk az 520 m magasan fekvő Királymezőre (Königsfeld, Uszty Csorna), amit egy kétnyelvű, ukrán–német helységnévtábla is hirdet. A település központjában a Mokranka- (Kis Tarac) és a Brusztura-patakok (Bruszturanka) egyesüléséből születik a Tarac folyó. Az összefolyás között emelkedik a Mokrai bérc (1225 m).

Mária Terézia idejében a Tarac-melléki kincstári erdőségek kitermelésére és letutajozására az ausztriai Gmunden vidékéről német telepeseket hoztak. 1777-ben az ausztriai Salzburchból idetelepült erdei munkások hozták létre a Mokranka-patak völgyében Deutsch Mokra (Németmokra, szovjet időben Komszomolszk) falut. Később telepesek érkeztek a Szepességből és Galiciából is. A Linz környékéről idevándorolt telepesek 1825-ben megalapították Königsfeld, azaz

Királymező községét. A német telepesek meghonosították a szakszerű és haladó szellemű erdőgazdálkodást. Az erdészek kincstári védelmét, meghatalmazásukat a királynő által adományozott pecsét bizonyította. A telepeseket a kincstár különös becsben tartotta, és sérthetlenségük kifejezésére házaik homlokzatára tölgylevelekből formált pentagramma (ötágú csillag) jel került. Ez a szimbólum még ma is több királymezői ház homlokzatán megtalálható.

Királymező és Németmokra fölött a német telepesek hajdanán családi tejgazdaságokat hoztak létre. Mivel a férfiak az erdőgazdálkodással voltak elfoglalva, a tejgazdaságot erős fizikumú havasi lányok – almerinek – üzemeltették. A nagy munkabírási lányok nem csak a 12–20 tehén fejését, ellátását és tejének kezelését végezték, hanem a községbe a tejet nap mint nap kisebb fakannákban a fejükön szállították le.

A Tarac völgyéből a Lengyel Légiók útjára

Tanyáikon pedáns tisztaságot tartottak, ragyogtak az edények, lakóhelyeiket, de még az istállót is mindennap felmosták. Mindemellett, ha tehették, népviseletbe öltözve sipszó vagy szájharmonika mellett táncra is perdültek. A havasra vetődő idegent friss tejjel és vajjal vendégelték meg, de a lakoma végén, ősi hagyomány szerint, a dalolással, tréfalkozással vegyített incselkedésbe bevonták a vendégeket is. Ennek egyik eleme volt, hogy az idegen férfiakat padra fektetve rituálisan elnászpángolták.

Kezetben a jelentősebb település Németmokra volt. 1930-ban Németmokra (1100 fő) és a 800 lelkes Királymező lakosságának 90%-a, s a két falu között létrejött Oroszmokra 1300 fős lakosságának pedig a fele német volt. Ennek a nagy múltú német közösségnek a szovjet rendszer vetett végét. A bűnös nemzetnek számító németek zömét 1944-ben a sztálini légerekbe hurcolták vagy száműzték Szibériába. Az 1950-es években a megmaradt német lakosságot kényszerítették, hogy vándoroljanak ki őshazájukba. Az elhurcoltak csak az 1960-as években térhettek haza. A szovjet rendszer a német lakosság kiszorításának érdekében nem ment bevetést, ezért engedélyezte Oroszmokrán 1973-ban új ortodox templom építését is. Acsodával határos módon megmaradt németek jelentős része az 1980-as években települt át Ausztriába vagy Németországba. Azóta e falvakban csak elvétve találunk német ajkú lakosságot.

Királymező 1957 óta városi jellegű település, lakossága 1485 fő, ebből 13 magyar. Ma a térség életében meghatározó szerepet játszik. Gazdasági jelentősége az 1930-as években az erdei vasút megépülésével ugrásszerűen megnőtt. Fontos vasúti csomóponttá vált, mivel itt ágazott szét a két terjedelmes vasúti szárnyvonal: a Mokranka- és a Brusztura-patak völgyébe vezető erdei vasút.

Érdemes elkalandozni a Tarac másik ágának vízgyűjtőjébe is. A Bruszturanka-patak kialakulásának helyétől – Uszty Turbáttól – a Plajszka- és a

Torbát-patakok összefolyásától haladjunk most a Plajszka-patak völgyében! Az utat tönkretették a rönkszállító autók, helyenként a patak vize mosta el. Hamarosan Uszty Plajszkához érkezünk, vagyis az északnyugatról csatlakozó Berettye-patak (Bertyanka) torkolatához. Valaha itt nemcsak a közút, hanem az erdei vasút is szétágazott. A Bertyanka völgyében futó vasúti szárnyvonal egészen az ezeréves határ alatt épült Perkresztinji-vízfogóig vezetett.

Északkeletre tartva, a Plajszka völgyében folytatjuk utunkat. Az egykori erdészháznál (Holzschlaghaus) kiszélesedő völgyben érdemes egy kis pihenőt tartanunk. A Plajszka-patak itt veszi fel a kelet felől rohanó Podesurna-patakot. Egyébként a Plajszka-patak is az ezeréves határhegy oldalában ered. A patak mentén, az egykori erdei vasút (Királymezőről 34 km) felvezetett a Plajszka-patakon épült két vízfogóig. A távolabbt régi Havasi-vízfogóként emlegették, mivel később, a patakon lejjebb megépült az új Havasi-vízfogó.

A völgy északkeleti szélén, a Podesurna-patak torkolatánál, a fenyvesek ölen meghúzódó keresztnek némán hívogatnak minden vándort. A szikár fenyők tisztelet tudóan állnak őrt egy lengyel katonatemető keresztjei felett, susogásuk elringatja az itt nyugvó hősöket, és egy-egy vihar alkalmával földig hajolva őrzik örök álmukat.

Talán kevesen tudják, hogy az első világháború idején több tízezer lengyel katoná harcolt a front minkét oldalán. Az Osztrák–Magyar Monarchia támogatásával létrejött Aktív Harci Szövetség vezetője, Josef Piłsudski – a lengyel függetlenség egyik vezéralakja – Krakóban 1914. augusztus 3-án szabadsapatokból megalakította az 1. lengyel lövészezredet, majd 16-án hadtestét – a Lengyel Légiót. ▶

■ Később ez képezte az önálló lengyel hadsereg alapját.

1914. augusztus 5-én az Osztrák–Magyar Monarchia hadat üzent Oroszországnak. Augusztus végén az oroszok megtörték az osztrák–magyar offenzívát, és meghátrálásra kényszerítették a monarchia hadseregét. Szeptember 2-án a cári csapatok bevették Lemberget (Ilyvo, Lviv), és három hét múlva a front elérte a Kárpátok gerincét. Az orosz kozákok szeptember 25-én betörték Magyarország területére.

Ebben a nehéz helyzetben a magyar kormány utánpótlást kért. Hamarosan, október 5-én, az újonnan megalakult és még kiképzés alatt álló Lengyel Légió 2. gyalogdandárja Trzaska-Durski tábornok vezetésével megérkezett Husztra. A 2. gyalogezred I. és II. zászlóalja Máramaros-szigetet védte, III. zászlóalja Dolhánál, IV. zászlóalja Nyéresházánál (Neresznica), a 3. ezred II. zászlóalja szintén Máramaros-szigetnél, az I. és IV. zászlóalja pedig Királymezőnél vette fel a harcot a kozákokkal. A fennmaradó egységek (a lovasság és a tüzérség) Nagyszőlős és Királyháza térségében folytatták a kiképzést.

1914. október 12-én a légiósok visszafoglalták a Galiciához tartozó Rafajłowát, és a dandár egységei október 16-án Királymezőn csatlakoztak Pflanzler-Baltin tábornok hadseregcsoportjához. A kialakult helyzet stabilizálására a Kárpátok gerincén hídfőállás kiépítése vált szükségessé. A Pántor-hágótól (Pantyr) északabbra, a Plajszka-patak völgyét a Podessurnapatak mentén keletre, a Rogodze határhegyen át a rafajłowi völgygel a légiósok egy új hadiúttal kötötték össze. Az út építésében a légió utászait a 2. gyalogezred és közel 1000 munkáskéz segítette. Amintegy 7 km hosszú, 14 hidat magába foglaló hadiút 5 nap alatt (!) készült el. Ezt a hadiutat nevezik a „légiósok útjának”. A légiósok fő ereje 1914. október 22–23-án az újonnan épített hadiúton vonult fel, és Rafajłowa térségében kiépült ez a fontos

A Tarac völgyéből a Lengyel Légiók útjára

A légiósok keresztje a hágón

hídfőállás. Az álláshoz vezető hadtápvonal a mintegy 70 km-re fekvő Tarackőzből a korábban megépült erdei vasúton Holzschlaghausig, innen pedig az új úton haladt. Ennek a hadiútnak köszönhetően valósulhatott meg az az offenzíva, amelynek során a légiósok elfoglalták a galíciai Nadwórna térségét, és visszaszorították hazánk ezeréves határának közeléből a cári csapatokat. A légiós erők tovább nyomultak előre, de október 28-án a Mołotkow alatti véres csata után (a légiósok 600 embert veszítettek) vissza kellett vonulniuk Rafajłowába. November 26-án a Lengyel Légió 2. gyalogdandárjának egy részét a hegyeken keresztül Kőrösmező térségébe dobták át.

A légiósok temetőjében tett főhajításunk után jobbra kanyarodunk, és utunkat a légiósok útján folytatjuk. Az egykor volt szépségét már csak romjaiban idéző ma-

kadám serpentinút magán viseli a XX. század minden természeti és emberi kéz általi pusztítását. Az út utolsó szakaszát földhányás barikádozza el. Innen már terepjáróval sem lehet tovább menni. A hátralévő 1,8 km-t gyalogosan kell megtenni. A kis túra minden fáradtságért kárpótolt azonban a természet szépsége, a történelmi múlt varázsa és a történelmi Magyarország ezeréves határára való kijutás élménye. A Légiós-hágó (Tarac, Rogodze, 1110 m) egykor országunkat kötötte össze Galiciával, Trianon után pedig csehszlovák–lengyel határátkelő lett. A hágó térsége egy hatalmas tisztás. Az egykori határátkelőhely két oldalán egy-egy határkő áll, amelyek a két világháború között a csehszlovák–lengyel határt jelölték. Erre utal a kis határoszlop oldalán lévő P és CS betű, valamint a számolás (az egyiken 6/3, a másikon 6/4). Az oszlopocskák tetején egy bevésített jel mutatja a következő határkő irányát. Mintegy 10 méterre az egykori határátkelőtől egy nagy fémkereszt áll. 1925-ben a légiósok hősi harcának színhelyén egy emlékfakereztet állítottak, majd az 1930-as évek elején emelték a ma is álló monumentális fémkeresztet. Talapzatán három emléktábla van, a legrégebbi a legszívhezszólóbb, ezen Adam Szania verse olvasható:

„Młodzieży Polska, patrzą na ten krzyż,
Legiony Polskie dżwignęły go wzwyż,
Przechodząc góry, lasy i zwały,
Dla Ciebie Polsko! I dla Twej chały!”

Magyar átírata:

Lengyel fiatalok, nézzétek ezt a keresztet,
A Lengyel Légiók emelték ezt a magasba,
Átkelve a hegyeken, mezőkön, erdőkön,
Erte, Lengyelhon! A Te dicsőségedre!
És tegyük hozzá – értünk is!

Kép és szöveg:

Kovács Sándor

A légiós temető

Létszámmellenőrzés a Bruszturanka völgyében

Béla bátyánk az elsők között száll fel a mikrobuszra. Még hogy szombaton nehéz, délután meg szinte lehetetlen eljutni Á-ból B-be! Szatyrot lábköze, kezét pénztárcára! Egy Józsi-ra fogok én hallgatni...

– Józsi, ha úgy van, ahogy mondog, és valóban van a világnak üdvös szeglete, miért pont Alaszka?

– Nem világítanak a sötétben a folyókból, tavakból kifogott halak, Béla, és az ott élők nyugodtan megihatják a frissen fejt habos tejet.

Mind fojtóbb műbőrillat, izadságcsépp Béla bátyánk élire vasalt szürke pantallóján. Amikrobusz mellett várakozó sofőr végre betuszkolja magát a vezetőülésbe! Zsebkendő, homloktörölés, indulás! Egész nyáron rájáratok, és attól, hogy a szeptemberi kánikulában újra ráfanyalodnak az árokok csordogáló szennylére a legelőről hazatartó tehenek, most sem fog hasmenést kapni a város. Ki iszik manapság nyers tejet, hm? Meg egyáltalán, ha látja árok-ból inni a jószágot, miért nem vesz kezébe egy botot, és csihépuhé szó a hátára? A pofáját könnyebb járatni. Erő, izom, tejet iszom. Ejnye-ejnye Józsi!

A községet a kisvárossal összekötő országúton suhanó jármű ablakából nézve az útszé-li diófák levelei szinte üde zöld-dek. És az ég, hogy is mondják, no... Szemvidítő kék. Istenem, nyolcvan évesen fitten, egyenes derékkal ülni a mikrobusz ülésén... Józsi nem cipzárral a száján született, hát nem. Amint egy fonáságot észrevesz, né-tán hallomásból tudomást szerez róla, itt a világvége: ez lesz meg az lesz belőle. Ha húsz éves lenne, de flebitisz¹ lábbal, hatvan valahány évesen nap nap után ördögöt festeni a fal-ra... Ukrajnában polgárháború van, embernek fia, pénztelenség! Kapise? Vattát fülbe, fejet homokba!

A mikrobusz kátyús útsza-kaszhoz ér, a sofőr lassít, szent-séggelve szalomozik a tengely-törő gödrök között. Az utastér-ben ztykölődnek, az ülésen ide-oda dőlnek az utasok. Zö-mük fiatal. Divatos öltözet, ke-zükben okostelefon, tekintetük üres. Búbánatot tartanak? Béla bátyánk jobbra kapaszkodót ke-res, megmarkolja az egyik ülés-támlát, s vele az előtte ülő diák-lány haját. Nincs sikítás, kere-

Bartha Gusztáv

Időntúli félelem

setlen szó, a lány fel se szisszen. Hátratekint, vállat von, nincs meglepve. Bocsnatkerés, mi-nek? Béla bátyánk lehajtott fej-jel hol jobbra, hol balra sandít. A kisvárost félkörívben ölelő hegyoldalokon magasba kúszó szőlősorok zöldőbbek, mint az üvegbetét, amibe a minőségi bort palackozzák.

– Oportó, Kadarka, Zala-gyöngye: felejtük el! Szőlőink nem beérnek, megfőnek a hő-ségben. Dél-Franciaországból, Spanyolból kellene behozni a hosszú tenyészidejű szőlőoltvá-nyokat, hűvösebbek az ősök már nemigen lesznek.

– Kinek telepítenéd? Fiad, lányod, unokáid Magyarban. Azt sem tudod, mint élnek, hol élnek.

Dundi, családcentrikus, aka-ratos feleség: gebe, felelőtlen, izgága férj. Összeillőbb párt, hm... Szaktudásukkal nem volt bibi. Marika matematikát okta-tott, Józsi földrajzot. Az iskolá-ban éltek szebbik életüket, oda-haza állandósult a veszekedés és a többi. Melyiküknek volt igaza? Mint igazgatóhelyettes és a tantestület párttitkára – mi bölcsebbet tehettem volna? –, mindkettőjüknek igazat adtam. Utólag, no, két igazság nem fér meg egy fedél alatt. Marika az-zal ült be a bútorszállító kamion vezetőfülkéjébe a két gyereke mellé, hogy a Józsi üdült hülve, nincs más gyógy mód.

Egy benzinkút, két benzín-kút, három... Reklámtáblák a ma-gasban. Reklámszövegek az üzemanyagárak között. Lakó-telep, bántóan szürke és lerob-bant, Béla bátyánk közelebb hajol a járműablakhoz. Kinek nem inge... Az úton araszolga-tó forgalom látványa magáért beszél. Pedig a városba vezető főúton senki meg nem előzte, és a mikrobusz sem hagyott le egyetlen gépkocsit sem, és szemből három, no jó, négy jár-mű suhant el mellette. Itt meg a városközpont irányába és visz-sza, mennyi szebbnél szebb, drágábbnál drágább gépkocsi csillog-villog!

– Manapság legfeljebb álmo-dozni lehet.

– Helyedben, Józsi, örülnék, hogy végleg lerobbant, nem rö-högtetem magam egy Zapival.

Mehetnéked van, van kisbusz, nagybusz, a viteldíj nem vág földhöz.

– Pénz, pénz, nem voltam idő-höz kötve.

– Azon már túl vagyunk.

– Az időn? Az lehetetlen.

– Mért volna az? Hogy mondják, no, nyugdíjas vagyok, a nagybetűs élet letelt rólam. Mitől féljek? A betegségek együtt járnak a korrallal. A haláltól meg... Egyik este lefekszek, reggel nem ébredek fel és annyi.

– Az időn túl az örökkévaló-ságról szól.

– Megaz időtlenségéről. Ért-ed angyalok fognak jönni, vagy mi? Meskete, Józsi, hab-bal!

– Neked. Magyarból kapod a nyugdíjad, bejárónő takarít utánad, főz rád, egyébről nem is szólva.

Ki mint veti ágyát... Irigy, mint a kutya! A sofőr feladja, hiába köröz, nem talál parkoló-helyet a Templom téren, gázt ad hát, és a kisbusz befordul az első mellékutca. Csúfra cson-kolt vadgesztenyefák az útszé-len, a kapukisajtókon kis réz-táblácskák. Hamis kutya! – fig-yelmeztet az egyik, a másikon az áll, hogy harapós eb... Mi van még? Fémhangú koppa-nás. Béla bátyánk leveszi a szemüvegét, egyedül bírja az utasteret. Mire vár öreg? – kér-di, sürgeti a buszsofőr tekinte-te. Kipp-kopp, aztán még egy kopp. Gesztenyehullás? A bes-zzállás könnyebben esett. Súlya lett a reklámszatyorban a vízzel tele kétkiteres műanyag-flakonnak. A temetőkút láncán vagy van vödör vagy nincs. A tavalyokon nem volt. Honnan kerítsen vizet, az árokból? Jó-zsi, az élővirág más. Nem letud-tam koszorú. A mikrobusz el-hajt. Gyorsan-gyorsan félrehú-zódni! Nem koppan, magasra pattan az aszfaltútra hulló vad-gesztenye. Hm, napestig pat-tozhat, az árnyéknak nem nő dudor a fején.

A macskaköves járda foghi-jas, hepehupás. Városba jövet Béla bátyánk szandált vett fel, a félcipőjének vastagabb a tal-pa. Már mindegy. A magas ke-rítés kapuk mögött bizonyára öl-ehek csaholnak. Egykutyá, menni kell, haladni. A Templom

téren egymásba érnek a boltok kirakatai. Tegnap záróráig ha-logatta, reggel ment el a fod-rászhoz, aztán megfürdött, -bo-rotváltkozott... Évikém kinevet-ne. Kalapot fejre, szatyorba esernyőt, mikor a nap majd le-cseppen az égből! Hm, Elza: mossál, mosogass, seperd fel az udvart... Találj magadnak munkát! A lányom nem azért fogadott fel, hogy anyáskodj. Anya csak egy van. Kurva mil-lió.

– Ki számolta, ahogy jötték, szép sorjában. Hogy mondják, no, etika, patika, fél láb a sírba, ha rájuk szorulsz. Neked hány nő volt az életedben?

– Kettő, három, izé, az négy...

– Marikát nem kell beleszá-molnod.

– Neked a feleséged, Irénke senki volt?

– Anyámnak a sírjára szept-ember végén, halálának évfor-dulóján viszek virágot, a fele-ségemére Mindenszenteken, így fair.

Béla bátyánkat sürgönyosz-lopköznyi távolság választja el a Temető köz elsőként megnyi-tott koszorú- és virágüzletétől. Körülbelül harminc méter, két lépcsőfok és egybejáratú ajtó az üzletben dolgozó Évikétől. Négy szál sárga rózsza, két mé-cses... Akirakatüvegben a szür-ke és vékonyka tavaszi-nyári zakójának ujja picivel hosz-szabbnak tűnt a kellesténél. A boltban kezét nem leengedni! Volt osztálytársak, szomszédok, közeli és távoli ismerősök – tele velük a temető. Eliramlik az élet, ahogy a költő mondja, aztán, hovatovább ketten maradunk, és végezetül egy mély sóhaj. Ettől Évikém úgy de úgy elér-zékenyül... Tizenkilenc év óta mindannyiszor. Húsz éve halt meg az anyám. Már húsz éve? Kezét nem leengedni!

– Miért nem kéred meg a ke-zét?

– Vegyem Évikét feleségül?

– Mért ne! Nagy ház, ren-de-zett porta, gyümölcsöskert: el-kelne egy ügyes kezű gazd-asszony.

Átnevelni, szétszórni, kiros-tálni. Jó ötven éve az volt a módi, hogy a tanítóképző váro-son élő végzőseit falura, a vidé-kieket városi iskolákba állították munkába. Hü! Zsebkendő, homloktörölés, nincs megállás. Évikém valamiképpen meg-kapaszkodott, nem vált be- ➤

lőle iskolai igazgatóhelyettes vagy tanácselnök falun. Józsi, szerinted azok után, hogy jobbadán a napköziseket vigyázta délutánként nyugdíjaztatásáig, ripsz-ropsz fogja magát és kijön hozzám kertet kapálni, meg udvart seperi? A félcipőnek vastagabb a talpa. Nincs hozzá érzéked, nem vagy ura a hozzá. Alaszka meg Argentína. Mi van abban, ha hébe-hóba felkeresem, felsétálunk a városközpontba, beülünk egy bárba és csésze kávé, pohárka konyak mellett egymás szavába vágva órákig nosztalgizunk, hm? Megmondva, barátság, Józsi, semmi több.

A Temető közön egymásba erő kegyeleti termékeket árusító szakszettek bejárata mellett a sárga szín megannyi árnyalatában viruló cserepes bársony- és kúpvirág díszlik, a járda mellé kihegyezett állványokon változatos formával, nagyságban és színekkel műanyagkoszorúk tömkelege. Az árak között nincsenek kopirkás különbségek. Akisvirágú bársonyvirág a hajnali fagyokat is átvészeli, olyan náluk nem kapható. Évikémmel igen. Az eladott rózsának sem metszik rövidre a szárát, hogy a temetői szarkák ne tudják a piacapunál újra eladni. Évikém igen. Évike azonnal felismeri, hogy melyik vevőjének rossz a lelkiismerete, mégsem szó a nyakába háromszáz hirtvány élővirág-koszorút és ráadásnak két tucat méceszt, mint ezek itt. Az üzletből, amire Béla bátyánk gyűlölködő pillantást vet, halk gyászzena szűrődik ki. Még ez is! Miért nem mindjárt tüzoltózenekar!?

– A lányod nem engedi, hogy újra nősülj?

– Nekem az égedta világon senki, érted, senki nem parancsol!

Még hogyporszem! Porszem Isten tenyerén, meg homokszem a tengerparton... Nagypofájú senki! Szenvedjél, sántikálj csak, Józsi, rászolgáltál! Egyenes derék, katonás léptek. Béla bátyánk már-már elmasírozik a jól ismert, sárga vakolatú kis üzlet előtt. Feleszmél, visszafordul, körbepillog. Miért nincs kirakva a bolt elé a virág, nem áll koszorúállvány a járda mellett? A nap majd lecsuppen az égről, az üzlet bejárati vasrácsán lakat, az üvegajtón tábla. Habozó araszolgtatás. Béla bátyánk odaszorítja homlokát a kirakatüveghez.

Bartha Gusztáv

Időntúli félelem

Pult, üres polcok, középen egymásra dobált koszorúk. Végleg bezárt? Az... lehetetlen! Tágra nyílt szem, megroggyanó térd. Jólesne leguggolni, összegubbadni, nem itt lenni! Aszomszéd üzlet elárúsítója, nő piros köpenyben, kiáll az ajtó elé, és figyel. Látásból ismeri. Egy a vén trottyok közül, akik két hete még egymás kezébe adták a szomszédos üzlet ajtókilincset, de betegségében feléje sem néztek Évikének. A temetésen persze utcahossznyi volt gyászmenet. Lebben a piros köpeny szára, mégis, széket tol a kirakattól elforduló öregember alá az elárúsító, aztán pohár vizet hoz, szótlanul.

Meghalt? – kérdez Béla bátyánk tekintete. Nincs válasz. Lelóg a kéz, üveg pohár koppan az aszfalton.

Évike meghalt.

Este lefeküdt és reggel nem kelt fel.

A következő percben nem lenni...

Nem igaz! Nem volt beteg. Ha meg igen, miért titkolta előlem, miért?!

Rajtam kívül senkije... Rajta kívül...

En hülye! Hülye, hülye, hülye...

De hát... az asszonyka szóval sem mondta, hogy...

Kórházban lehet, igen ott, bizonyára az intenzíven...

Béla bátyánk megpróbál felállni, egyszer, kétszer... Mire sikerül, már túlnyúlik az árnyéka a járdaszélen. Az árnyék görnyedt és tétova. Előbb jobbra fordítja a fejét, aztán balra, és csoszogva elindul. A járási kórház az ellenkező irányban van.

– Neked legfeljebb az okozhatott szenvedést az életedben, Béla, hogy nem szenvedtél. Egyszer-egyszer olyan éles, görcsös fájdalom nyíllal a lábamba, hogy kínomban az eget karmolom. Kellett nekem állva levezetnem az óráimat, számolatlanul szívni a cigarettát, hétvégeken piálni! De ez még nem szenvedés, csak fájdalom, van rá orvosság, kenőcs, injekció. Ne firtassuk a múltat, jó! Elég az hozzá, hogy a válást követően – ami már katasztrófa – rendesen a sárba tapostak...

– Kicsodák és miért?

– Te kérdezd?! Ahh! A lényeg az, hogy senkitől nem várhatam se megértést, se segítséget. Na, ez a szenvedés, Béla. Kinyújtod egyik kezéd, semmi, kinyújtod a másikat, senki. Mi mást tehetnél, kinodban összekulcsolod a kezéd, és akkor...

– Mi történik akkor?

– Lehajol hozzád az Isten.

Isten, hm? Béla bátyánk még mindig az árnyékát követi. A temetőkerítés mellett hétnyi szemét lepi a járdát. Zacsó, doboz, újságpapír, és lépten-nyomon kutyaszar. Az árnyék nem tér ki se jobbra, se balra. Olyan nincs, hogy Évike nem telefonált! Nincs, nincs, nincs... Ne má', egész véletlenül mosta ki Elza a nadrággal együtt a mobiltelefonomat; ígérgeti a lányom fél év óta, hogy vásárol helyette egy újat!

Elburjánzott és -vadult rózsabokrok, cikkekakban halad az árnyék a sírok között. Aztán eltűnik hirtelen, magába oldja a temető égre törő, még zöldellő nyárfáinak árnya. Béla bátyánk megáll. Vár. Hogybefonja a fákra és az ódon sírkövekre felfutó folyondár? A lánya Pesten, gyerek híján a nálánál jóval fiatalabb és ostobább férjcskéjének a karrierjét építgeti – híreszteli Józsi a faluban. Béla bátyánk nem mozdul. Kökereztekre véssett nevek, évszámok, vagy harminclépésnyire családi sírbolt, vasajtóval. Száz, ha nem százötven éve épülhetett.

– Szétszéledtek a családok, pokolba kívánják a rokonságot, mindenki magának kapar.

– Nem panaszkodhatok. Alányom a férjével havonta meglátogat, ajándékot hoz, feltölti az élestarát, Elzával nagytakarít...

A nyugdíjmal rovasára, Józsi, hogy tudjál róla, még a benzin-költséget is kiszámlázza a lányom. Ki az utolsó fillérig a ruháim. A temetőt keresztben-hosszban átszelő utaknak útját állták a veteményesek, az új parcellákat a Kópász-hegy alatt jelölte ki a hatóság. Évike alighanem ott nyugszik, elvált elhunyt volt urától, nem lett volna illő mellé temetni. Az utcán nagyot kell kerülni, a sírok között odajutni harmadannyi út. A közeli síremlékkelletti lóca bír néhány léccel. Béla bátyánk le-

roskad. Az égre kondenzcsíkot húz egy repülőgép.

Kipp-kopp, aztán még egy kopp. Béla bátyánk felkapja a fejét, a legyezőként szétterült kondenzcsík helyén valami rettenetes feketeség kavarg. Megrezeznek a nyárfalevelek, hideg ájer fut végig a sírok között. Béla bátyánk szatyra után nyúl, alighanem az üzletkirakat előtt felejtette. Kopp-kipp-kopp... Jégesó! Kezeket fejre! A nyárfák a feltámadt szél előtt félbehajolnak, elbírják-e a rájuk szakadó eget? A családi sírbolt véd a széltől, és van rajta eresz. Béla bátyánk elindul – hol van, hová a fenébe tűnt?! –, fejtetőre szorított kezekkel kóvályog a sírok között. Vissza, vissza a temetőútra! Cikázó villámok, éji sötétség, velőrázó mennydörgések. Vissza, vissza... Nem szálal, ömlik, dézsából öntik az esőt. Nyolcvan évet élt meg, de ilyen esőt... A sírok között pillanatokat alatt térdig ér a víz; felszínén folyondár lebeg, a bal láb belegabalyodik, egyik szandál oda. Vissza... Anya csak egy van. A református vallású elhunytak parcellája magasabban fekszik. Döbbenet. A jobb láb vasajtóba rúg, az ajtón lakat. Béla bátyánk áthúzódik, tapogatózik a sírbolt eresze alá. A Kópász-hegyről alázóduló víz csak bokáig ér, elázott zakója ujjá pont elfedi jégvert kézfejét. Mintha csendesedne, ki-kilátni a tetőről leömlő vízfűggyönyön.

Innen merre?

Kivert kutya vagyok.

A hátam mögött eladódva tette a házam. Józsitól kellett megtudnom.

Végrendeletemben az államra hagyom. Kikergetem a házamból a ruháim, az Elzájával együtt, ki én!

Mégiscsak a lányom.

Á, élek majd, mint a Józsi: mosok, főzök...

Mi lesz, ha beteg leszek?

Mi a francnak él az ember nyolcvan évig?! Miért?

Ha igazán akartam volna, rég együtt kapáljuk a kertet, seperiük az udvart Évikémmel, és esténként csendben váránk a halált.

Tizenkilenc hosszú év... Kinek hazudtam, kit áltattam, hm? Félek. Rettentően félek, Uram... Tőled!

2016, Nagyberég

¹ Visszértágulat-gyulladás

Október végi temető

Lomha, náthásan szipogó fellegek, hajnali ködfoszlányok teszik unalmassá, egyhangúvá az október végi napokat. Az elmúlás szomorúságát sugallják a pityergő nappalok, a csatakos fák, bokrok, meg a sártól, tócsáktól nehezen járható utcák. Langyos őszi napsugár, derűt sugárzó fényre vágyom. Reménykedve lesem az eget, hát ha valami csoda folytán odébb állnak a fellegek, s látni engedik újra az októberi ég szelid kékségében megvilanó ezüstsínű ökörmályát, a lombjukat hullató fák naptól aranyló üstökét. Olyankor szeretem a temető csendjét, az álmos földet takaró avar fányar, semmi másra nem hasonlítható illatát. A halkán sírdogáló eső azonban most elmosza az illatokat, és szomorúvá teszi a csendet.

Vasárnap van, és így délidőben néma, kihalt a temető, még autózúgást sem igen hallani. A szokatlan csendet csak saját lépéseimnek zaja töri meg, és annak a láthatatlan kismadárnak halk, panaszos hangja, amelyik itt bujkál a közelemben valamilyen esőtől nedves bokor takarásában. Templomból jövet vásároltam virágot, és úgy döntöttem, jó lesz, ha azonnal kiviszem a temetőbe, ebédelni később is ráérek. Talán az ünnep miatt határoztam így: október 23-a van...

Itt, a temető csendjében lehet igazán emlékezni azokra a reményteljes, diadalt sejtető napra. Meg az azt követő feneketlen gyászra, a szabadságért életüket adó sok fiatalra, a tankok láncfalpaival halálra gázolt gyermekemberekre, a forradalom, a szabadságharc megannyi áldozatára. Több évtizednek kellett eltelnie ahhoz, hogy beigazolódjon: nem haltak meg hiába! Bizony, az elmúlt évek alatt nagyot fordult a világ kereke, olyannyira, hogy a határok is átjárhatók let-

tek! Az emberek aztán éltek is a lehetőséggel, sokan itthagyták a szülőföldet, hátat fordítottak régi életüknek. Nézegetem a sok elárvult, a rothadó levelek súlya alatt roskadozó magányos sírt, a fejfákon az ismerős nevekket. Sokukat ismertem, ahogy a halottak hozzátartozóit is, akik már rég nem itt élnek, hanem túl a határon. Meg-megállok a szürkén szomorkodó sírokkal, szívem szerint mindegyikre tennék egy szál virágot, de sajnos, kis csokromból nem futja valamennyire.

Váratlanul férfi és női hang köszön rám. Fiatal házaspár áll mellettem, kezükben virágoskoszrú, méces.

– Ma jöttünk gyertyát gyújtani, előbbre hoztuk a halottak napját – magyarázza vidámkodva a férfi, akinek éppen a szülei sírboltja mellett állodgálok.

– Itt aztán van mit takarítani – méregeti bosszúsan a sírt –, mennyi ráhullott levél, körülötte meg ez az övig érő gaz, dudva! Igaz, tavaly voltunk itt utoljára, akkor is mindenszentek előtt. Hiába, nincs nekünk arra időnk, hogy gyakrabban járjunk ide ki, Ukrajnába, bár itt lakunk nem messze, a határ túloldalán. De sok a munka, a pénzből meg úgy jó, ha sok van, és hát azért hajtani kell! Meg aztán miért is jönnénk, nem köt ide bennünket semmi!

– Csak a gyermekkorod, a fiatalságod és a szüleid, nagyszüleid sírja itt, a szülővárosod szélén, a temetőben – vetem közbe csendesen.

– No, igen, ezért is fedtettem le a sírjukat betonnal, elég az, ha évente egyszer átvesszük gyertyát gyújtani.

– Az még odébb van, a gyertyagyújtás ideje...

– Igaz, de mi akkor jövünk, ha ráérünk!

– A halottak napja ott sem munkanap, úgy tudom.

– Ó, hát nem mindegy, mikor rakjuk rá a sírra a virágot, gyertyát, meggyást? Nem más ez, mint elavult hagyomány, vagy inkább szokás...

– Nem így van, a mindenszentek ünnep! Emlékezés a meghalt szeretteinkre. A gyereket miért nem hozták magatokkal, emlékszem, mennyire szerette őt a nagymamája, milyen büszke volt rá, sokáig ő nevelte...

– Ugyan már, csak pihenjen addig vagy szórakozzon, most éppen a halloweenre készülnek, az jó kis buli...

– Ó, hogyne, hallom eleget – bólogatok –, azt is tudom, hogy Amerikát majmolva vették át a magyarok ezt a töklámpásos, maskarás felvonulást, mint annyi sok más, tőlünk idegen szokást. Vajon az amerikaiak mit vesznek át tőlünk cserében? Szeretném hinni, hogy ott meg halottak napján fényesednek ki a temetők az elhunytak emlékére gyújtott gyertyák fényétől. Tudod, november elsején...

Szomorúan hagyom ott őket. Istenem, hogy változtak meg ennyire az emberek? Milyen kedves, szüleit szerető és tisztelő fiú volt ez a férfi egykor... Most meg nem érdekli más, csak a pénzhajhászás, miközben elmegy mellette az élet. Nem köti ide semmi, visszahangoznak a szavai. Agaskodik bennem a harag: milyen könnyedén kitörölte emlékezetéből azt a huszonvalahány évet, amelyet itt élt le, már semmit nem jelent számára a szülőföld, sem a még itt élő egykori barátok, szomszédok... Milyen könnyel szakítja el a gyökereit.

Es ha csak ő lenne az egyedüli, aki így vélekedik! Mennyire szomorú... És a gyermeke így nő fel, ez a példakép áll előtte. S aztán – mert ez az élet rendje – egyszer majd eljön az ideje, amikor már ők pihennek kinn, a temetőben. Vajon a lányuknak

fog-e jelenteni valamit az emléküket, a halottak napja? Atérzi-e, tudni fogja-e, mit jelent szeretve tisztelni a halottainkat? Fontosnak tartja-e majd, szakít-e rá időt, hogy meggyújtson egy szál gyertyát a szülei sírján azon a napon, amikor mindenki a halottaira emlékezik. Félek, hogy nem. Hiszen a pénz imádatán kívül nem tanulhat tőlük egyebet...

Drága autójuk mellett állva, még viszontlátom őket a temető bejáratánál. Nem állom meg, hogy meg ne kérdezzem:

– Ti az idén mikor tartjátok a karácsonyt, a szentestét? Lesz rá időtök december 24-én, vagy átteszitek azt is egy nektek megfelelő időpontra? Mondjuk november huszonhetedikére, netán december nyolcadikára? Hiszen a karácsony sem más, mint pusztá hagyomány...

A férfi arca vörösre gyúl, miközben a választ keresi, de én azt már nem várom meg.

A felhők elvékonyodva utat engednek a sápadtan mosolygó napnak, s a déli harangszó szelíden szítáló hangja alatt nehézz szívvel indulok haza. Egy nagymama jön velem szembe a járdán kis unokájával, virágot visznek a temetőbe. Miközben lassan elhaladunk egymás mellett, hallom a kislány szavait:

– November elsején is jövünk a temetőbe, és hozunk virágot, meg sok-sok gyertyát a nagypapa sírjára, ugye, nagyikám? Majd én gyújtom meg a mécseket, ahogy minden évben szoktuk a halottak napján. És együtt imádkozunk.

Hálával tekintek fel a lassan derülő, itt-ott már kéken mosolygó égboltra: ó, Atyám, talán még nincs minden veszve, amíg mi itt „kinn, Ukrajnában” élő magyarok, ilyen szellemben neveljük a gyermekeinket, unokáinkat. Uram, köszönöm a biztatást, a bennem éledező reményt!

Weinrauch Katalin

Írták-mondták az irodalomról

Az irodalom a legjobb játék, amit az emberek kicsúfolására valaha is feltaláltak.

Gabriel García Márquez

Vannak szavak, amelyek leírásához, egymáshoz fűzéséhez az érzések adnak ihletet. Az érzések fonják össze ezeket a szavakat, mondatokat. Hiába kéri bárki, hogy írj valami szépet – lélek nélkül nem megy.

Csitáry-Hock Tamás

Olvasni nem azért érdemes, hogy „műveltek”, hanem hogy gazdagok legyünk, hogy egyetlen életünkben sok ezer életet leéljünk és megtapasztaljuk, milyen a bukás, a hatalom, a magány, a diadal, a születés, a halál, a hazátlanság és a szerelem, hányféle hit, rögeszme, félelem mozgathat egy embert, hogy leleplezzük hazugságainkat, fölfedezzük életünk értelmét, talán az Istent is.

Müller Péter

A szó az emberiség leghatásosabb kábítószere.

Joseph Rudyard Kipling

Kozák András Kossuth-díjas színművész korai halálának híre mélyen megrendített. Mióta áttelepültem Magyarországra, többször elterveztem a találkozást vele, de valahogy mindig elmaradt.

Egyszer – még 1972 nyarán – a színházi és filmművészi pályája magaslatán lévő Kozák Andrást szerény személyem helyettesítette egy szovjet filmben. Ezt szerettem volna közölni vele.

A történet lényege az volt, hogy a MOSZFILM-gyár *Nagyelhivatottság* címmel kétrészes háborús filmet forgatott. A magyarországi nézők *Lóháton, ágyútűzben* címmel ismerhették meg az alkotást, amely egy képzeletbeli szovjet tábornok hősteteit örökítette meg tucatnyi epizódban, kezdve a polgárháború éveitől, befejezve a második világháború időszakával.

A háborús történetek egyike arról szólt, hogy valahol a Távol-Keleten a polgárháború idején az első világháborús magyar huszár-hadifoglyok egy csoportja az újdonsült Vörös Hadsereg oldalára pártol, s olyannyira hősiesen harcol, hogy egy nagy folyó partján tanyázó fehérgárdisták által irányított uszályhajót lóháton rohan le és vesz birtokába.

A film tizenöt perces epizódjában Kozák Andrásnak kellett volna alakítania a vörösökké vedlett huszárok parancsnokát – ha az óvatos szovjet állambiztonsági gépezet bele nem üti az orrát ebbe az eseménybe. S hogy miért? Ezt a jelenetet Gorkij és Dzerzsinszk városok mellett, a Volga és az Oka folyókon, illetve azok partján forgatták. Ezek a városok pedig – nyilván a hadüzemek miatt – szigorúan zárt területnek, tiltott zónának számítottak a Szovjetunióban. Vagyis: külföldi állampolgár oda nem tehetett be a lábát. Csak az utolsó pillanatban derült fény arra, hogy Kozák András sem kivétel, így a filmstáb kénytelen volt felbontani vele a szerződést.

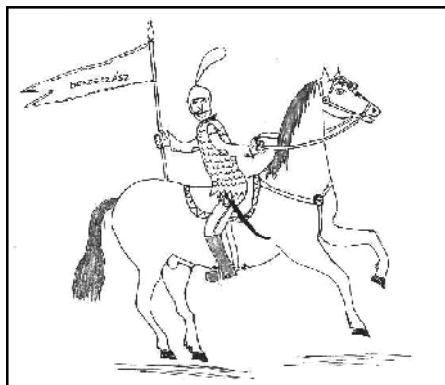
Jobb híján így került képbe a beregszászi magyar amatőr népszínház néhány tagja, engem pedig kiszemeltek és felkérték Kozák András filmbeli szerepének eljátszására. Mi, szovjet személyi igazolvánnyal rendelkező, úgynevezett „szovjet magyarok” könnyebben bejuthattunk a „szabad ország” tilosába.

A rendező elképzelése szerint a filmben magyarul kellett beszélnünk, énekelnünk. Ezzel nem is volt semmi gond, de amikor kiderült, hogy a lovas nemzet három újdonsült huszára még sohasem ült lóháton, meggyűlt a baj velünk.

A filmben zajló adáz harcokhoz a Szovjet Honvédelmi Minisztérium állományában levő, Kaukázus környéki fenegyerekekből álló, jól kiképzett lovasszázadot vették igénybe. A katonák egy teljes napig tanítottak minket lovagolni, aminek olyan fájdalmas izomláz lett a következménye, hogy alig bírtunk lábra állni. Ráadásul megtörtént, hogy egyik társunk lovaglász közben jobbra akart menni, a ló meg balra, s mivel

Lovaglászom története

nem tudtak zöldágra vergődni – akárcsak egy régi magyar filmvígjátékban Latabár Kálmán – „társunk, leszállt” a lóról. Szerencsére megúsza kisebb sérülésekkel. Tény, hogy miattunk elmaradt egy napi forgatás. De a film azért film, hogymegoldja a szinte elképzelhetetlent is. Velünk is megvalósították a lehetetlent. Ehhez tudni kell, hogy a MOSZFILM-gyár régi szovjet dokumentumfilmekből ismert, egykori katonai díszszemléken, látványos fényűző ünnepségeken használt, kormányfőket mutogató, parádés, nyitott tetejű, ZIM márkájú, leselezett gépkocsikat örökölt munkája segítségével. Na, egy ilyen autó oldalára szerelt nyeregbe ültettek bennünket; egyik kezünkbe kardot, a másikba gyeplődarabot nyomtak, és a mögöttünk vágató, magyar huszármundérba bújtatott lovasereg előtt robogó gépkocsin, vágatát imitálva „rohanunk” mi is a proletárok nagygyőzelme felé. Mindenesetre meg kell jegyezni: nem gon-

doltuk, hogy valaha is kormánykocsi tetején fogunk harcolni azért, amit szívünk szerint sohasem kedveltünk. Az ügyes operatőri munkának köszönhetően remekül vágáztunk, csak éppen ló nem volt alattunk. De mindezt a néző nem láthatta, mivel a kamera csak deréktól felfelé rögzítette délcég, magyar huszárméntés mivoltunkat, izomlázunkat pedig sehogy. S hogy az állítólag általunk „lóháton” aratott fergeteges magyar győzelem a filmben még hitelesebbnek tűnjön, a hajó fedélzetén igazi lovakra ültettek bennünket, mert ha lovagolni nem is, de lóháton csücsülni, inogni mégiscsak megtanultunk. A sikerhez pedig már az is elég volt, ha az uszály fedélzetén győzelmi mámorban, magyar huszárméntésben feszítettünk, díszlegettünk – mozgó lovak hátán, derekán.

A film elkészült, és Kárpátaljára is eljutott. Elsőként természetesen a beregszászi Puskin filmszínházban került bemutatásra. Erre a nagy eseményre azonban – hogy a város nézői láthassák földijeiket a filmben – röpké esztendőtt kellett várni. Ez az idő pedig éppen elegendő volt arra, hogy kurta filmszínházi pályafutásunk emlékét egyre több kitalált történettel gazdagítsuk.

A beregszászi mozi igazgatósága meghívta becses személyünket egy találkozóra anézökkal. Vendégei voltunk az ungvári Komszomolec és a munkácsi Győzelem filmszínházaknak is. Mondanom sem kell, hogy ilyenkor olyan mesékkel rukkoltunk elő a „huszártársolyunkból”, hogy Hány János obsitos vitéz hozzánk képest kismiska lehetett volna csak.

Elmeséltük például, hogy Jevgenyij Matvejev, a Szovjetunió kiváló művésze – a film főhőse – egyszer lenyűzött, kettéhasított birkát cipelt saját vállán szállodánk éttermének konyhájára, hogy bepácoltassa, és egy délután, a forgatás szünetében a szabadban saslikűtés élményével kedveskedjen nekünk, magyaroknak. Azt is elmondtuk, hogy a Volga-parton ágyúdörög és füstfelleg fokozta a háborús hangulatot. A folyó vizét hatalmas robbanások emelték toronymagassba, ami úgy történt, hogy a bűvárruhába öltözött pirotechnikusok robbanóanyagokat helyeztek a folyó fenekére, és a partra kivetett elektromos huzalon keresztül a kellő időben működésbe hozták. A robbanások bódult halak sokaságát dobta a víz felszínére, köztük egyszer egy hatalmas tonhalat, amit hárman emeltünk a vállunkra, de így is alig bírtunk partra cipelni. A finom birkasalik viszonzásául olyan magyaros halászlét főztünk a mozgó tábort „gulyáságyúban” száz ember részére, hogy az ujjukat is megnyalhatták utána a filmesek.

Máskor hajmeresztő lovaglászunkról, szélsőbe vágtainkról számoltunk be nagyképűen. Míg a lovaglász mesterségének el-sajátításáról meghökkenítő legendákat szőtt agyunk, addig az autókra szerelt nyeregekről a Volga fenekénél is mélysegebben hallgattunk.

A mozinézők pedig önfeláldozóan tapsoltak, vakon hittek nekünk. Honnan is tudták volna, hogy Matvejev filmszínész a fél várost bejárta egy kiló birkahúserért, mivelhogy megkívánta azt, és az étterem szakácsával birkapörköltet készítettett magának, aminek mi nemhogy az ízét, de még a szagát sem éreztük.

A volgai robbantásokból is csak egyetlenegyet engedélyeztek a halállomány védelme okán. A „félmászás” hal pedig valójában másfél kilós lehetett, és nem is volt ott „gulyáságyú”, amelynek üstjében megfőzhattük volna a halászlét. Arról nem is beszélve, hogy azon a vidéken akkor füstölt szalonnát, örölt piros paprikát még a föld alól sem tudtunk volna előteremteni, kivált egy üstnyi halászlére való! Márpedig a magyar halászlének ez a lelke, mindene.

Töredelmesen bevallom, hogy – mivel nem tudtunk lovagolni – sokszor átestünk a ló másik oldalára. Olyanokat mondtunk, hogy magunk se hittük el. Úgy véltük: a messziről jött ember azt mond, amit akar. Mi, magyarok pedig egykor valóban messziről, egészen a Volga-mentéről jöttünk, még hozzá lóháton. Ez viszont igaz!

Schober Ottó

Nyilvántartásba kerültem

Minap barkácsolás közben szálla ment az ujjamba. Másnap reggelre az ujjam íze bedagadt, délre már lüktetett. Főnököm méltányolta szenvedéseimet, mehettem hát a poliklinikára. Ahogy rám került a sor, már mondtam is a nyilvántartó kedves, komoly nővérkéjének a lakcímem, nevem stb. Hozta a kártyámat, felütötte, rám nézett, s én már válaszoltam is a fel sem tett kérdésekre.

– A sebészethez szeretnék... ugyanis...

De közbevágtott:

– Tisztelt elvtárs! Jegyezze meg egyszer s mindenkorra, hogy az egészség társadalmi közkincs, s így önnek nincs jogában elkótyavetyélni. Nem olvas újságot, nem hallgat rádiót? Mivel tudja megmagyarázni, hogy eddig még nem vett részt általános szűrővizsgálaton? Saját példájával családjá tagjait is elidegeníti ettől a fontos társadalmi kötelességtől.

Talán nem látta a falakra kifüggesztett hirdetéseket, amelyek felhívják a figyelmet a betegségmegelőző általános kivizsgálás rendkívüli fontosságára?

– Kérem, nekem egy szálla ment az ujjamba, csak azt szeretném... – de nem folytathattam.

– A bajokról később, első az egészség – mondotta, és a kezembe nyomott egy újságnyi ívet. – Olvassa, tanulmányozza, magolja be, és ha hibátlanul felmondja a tartalmát, akkor majd beszélünk.

Nem volt mit tennem, félrevonultam, s tanulmányoztam a szöveget, mely szerint minden halandónak, aki Aesculapius hivatott szolgálójának a színe elé kíván járulni, a saját és a társadalom érdekében meg kell, hogy mértessen: súly, magasság, mellbőség... Megméri a vérnyomását, vizeletet ad le, vért vesznek tőle, átvilágítják a mellkasát, megtapogatják tetőtől talpig, meghallgatják, kihallgatják stb. Ebben és ebben a fogadószobában...

Megtanultam, felmondtam.

– Most talán már mehetnék a sebészhez? – próbálkoztam bátoritanul.

– Hagyja a kicsinyes problémáit! Itt van ez az ív papír, induljon el a szám szerint megie-

lőlt szobákba. Ha még ma végez, jöjjön vissza.

Te jó ég! Mikor kerülök a panaszommal a sebészhez? Más választás híján, elindultam hát, hogy sok-sok sorban állással megszakítva végigjárjam a poliklinika épületének megszámlálhatatlan labirintusait. Am az igazi bajok csak akkor kezdődtek. A vérnyomásomat kissé magasnak, a pulzusomat túl szaporának, tudómet tágultnak, a kezem reszketőnek, a testhőmérsékletem valamelyest magasnak, az ujjaimat emyedtnek, a véretem forrónak, a látásomat kettősnek, a vesémet kockásnak, a lábamat görbének találták. Eszembe jutott a mondas, hogy a betegség akkor kezdődik, ha orvoshoz fordulunk. Végül a fogam közt a teleírt papírral, odavánszorogtam a nyilvántartóhoz, és odaadtam a teleírt lapokat a kemény szívű nővérkének.

– Most már mehetek a sebészhez? – rábegttem.

– Ne legyen olyan türelmetlen! Kipontozzuk a kapott válaszokat, és egy teszt kritériumai alapján értékeljük egészségi állapotát, s csak azután határozzunk!

A tesztlap alapján 60 pontot kaptam, ami arra utal, hogy egészségem nem a legjobb, sőt rejtett szellemi fogyatékoságaim vannak.

Összeszedtem maradék erőmet, felegyenesedtem, és rávertem az asztalra. Ennek az lett az eredménye, hogy a szálla kiugrott az ujjamból. A kedves nővér tárcsázott egy számot, és már hadarta is:

– Csodálatos ez a betegségmegelőző általános kivizsgálás. Kérem az ápolókat, azonnal jöjjenek ide. Itt van egy elmebeteg-gyanús egyén.

Bekísértek az elmegyógyászhoz, leültettek. Mellettem két fehérköpenyes atléta, előttem az orvos, orrára biggyesztett szemüveggel. Hosszas tanulmányozta a papíromat, rám szegezte tekintetét, majd kimondta az ítéletet: a szürkeállományban idő közben fellépő kisülés, tudat alatti agresszivitás. Az ok ismeretlen. A szakkivizsgálás indokolt! A megfigyelés, nyilvántartás kötelező!

Szöllősy Tibor

Malacvásár

Nagybereg községben élt egyszer egy szegény parasztember, János bácsi. Volt egy kevés saját termőföldje, a községből is bérelt egy keveset, ezenkívül a családjá tengeri kapálást vállalt a nagyobb gazdáktól harmadába. Volt egy tehene, egy üszőborja, meg egy fatengelyes szekere. Sehogyan sem tudott belenyugodni, hogy más gazdának lovas fogatja van, amellyel minden szerdán a beregszászi vásárba hajt. Egyet gondolt, eladta a tehenet, vett két fiatal, gyenge csikót. Már neki is volt mivel menni a vásárba, de nem volt mit eladni.

Nagyon bosszantotta, hogy a szomszédok malacokat visznek ládáiban a vásárba. Kölcsönként egy malacos ládát, és egy szerda reggelén feltette a szekérre, a csikókat rendbe szedte, a bajszát kipederte, befogta a két csikót a fatengelyes szekérbe. A lovak közé vágott, hogy még a szomszéd házának az elejét is becsapta sárral. Bámulták is sokan. Megkérdezték, hová siet ilyen korán. Azt felelte:

– Megyek a vásárba, de félek, hogy elkések, és nem tudom eladni a malacokat!

A szomszédok nagyon csodálkoztak, hogy honnan van neki malaca, vette, vagy a nyájából hozta.

Megérkezett János bácsi Beregszászba, a marhavásár bejáratánál megállt a szekérrel. Megpödrötte a bajuszát. Odament hozzá a cédulás, és megkérdezte, mi van a ládában.

– Nem lássa, hogy malacos láda, tehát malacot hozok eladni.

– És hány malac van a ládában?

– Nézze meg, számolja meg, azért kapja a fizetést!

A cédulás fellépett a szekérre, belenézett a ládába, és elkiáltotta magát:

– Gazduram, a ládában egy malac sincsen!

Erre János bácsi káromkodott egyet, hogy a fia nem jól tette rá a ládára a fedelét, a malacok mind kiugráltak. Megfordult, mondván, hogy az úton összeszedi a malacokat – ami nem is volt...

Ettől kezdve ő is mondhatta, hogy malacot vitt a beregszászi vásárra.

Szegedi István hagyatékából

Kárpátaljai magyar anekdotakincs

Beregszász egykori polgármestere – nevét jótékony homály fedi – kissé (vagy nagyon is) selypített. Amikor május elsején, november hetedikén vonult a tömeg, ő a pódiumról a proletariátus dicső vezérét éltetve torkaszakadtából ezt ordította:

– Éljen a naftalin!

Nincs tudomásunk arról, hogy valaki a tömegből vette volna a bátorságot ahhoz, hogy harsányan felnyerítsen. Mert hogy jön össze a ruhák közé helyezett, a molyok irtására szolgáló vegyszer és a rettegett hóhér neve?!

* * *

Egyesek szerint Beregszászon, mások szerint Técsőn történt meg az az eset, hogy hajnaltájt a cigányzenészek a munkából hazafelé tartva – talán kissé kaptatosan – megálltak a város központjában álló Sztálin-szobor körül, s alig hallhatóan elkezdtek játszani: „Hazugság volt minden szavad...”

Pedig tudhatták, hogy ezért – az ötvenes évek elején – huszonöt év kényszermunka járt.

* * *

Számomra mégiscsak a legelgondolkodtatóbb a nagydobronyi párttitkár esete, aki már valamelyest beszélt magyarul.

Meghívta a kolhoz vezetőit egy esteli italozásra. A feltálat néhány zsíros kenyér hamar elfogyott, ám vodka még maradt bőven. A házigazda röstelkedve emelte fel a félig tele flaskát.

– Iszunk van, de eszünk nincs.

Néha úgy érzem, most is itt tartunk.

Kovács Elemér

Kiállunk-e

a magyarságunk mellett?

Diákkoromban, mivel kényszerűségből ukrán iskolába jártam, minden olvasmányt, amit meg lehetett szerezni magyar nyelven, magyarul igyekeztem elolvasni. Még a kötelező Solohov-, Tolsztoj-, Sevszenko-műveket is. Jókai, Gárdonyi és több magyar író mellett, akiket csodáltam, meg voltam győződve, hogy pl. May Károly (Karl May), Verne Gyula (Jules Vern) is magyar író volt. Milyen büszke voltam! Azon is eltűnődtem, hogy van egy Engels Frigyesünk. Hisz nem annyira a vezetéknevéről, hanem többnyire az utónévéről tudható meg az illető nemzetisége. Kovács Miklós magyar, de Kovács Mikola valószínűleg ukrán, a Nyikoláj utónevet használó Kovács orosz, a Mikulás keresztnevé pedig cseh vagy szlovák, és még folytathatnám.

Elszomorító, hogy Magyarországon a hazatelepült külföldi magyarok esetében csak az ukránosított nevet fogadják el, megfosztva sokakat magyar nevüktől. Így maradt például Varga György Varga Jurijnak, a feleségem, Kövér Zsófia helyett Kever Zsófia (lengyel) lett, pedig magyarítottuk a bürokratáinknak, hogy semmit sem kever, de inkább az ukránoknak hittek. Szerényi és Szörényi vezetéknevűek pedig úgy jártak, hogy mind a kettő Szerényi lett, s így egy nemzedéket mi is töröltünk. Csak tán nem azért történik mindez, nehogy az ukránok rossz néven vegyék, hogy Magyarországon az ügyintézők el merik „torzítani” az Ukránban vagy anno a Szovjetunióban kiosztott neveket? Ezt persze vicneke szántam...

A magyarországi bürokrácia megfosztott engem édes testvéreimtől. Különböző időben, különböző országokban születünk, és esküszöm, hogy egy és ugyanazon apától és anyától. De amikor végre egyesült a családunk, kiderült, hogy a születési bizonyítványok szerint nem vagyunk testvérek: az édesanyánk neve egyikünkénél Alzsabéta Kovácsiková, a másiknál Jelizavettá Kovácsik, a harmadiknál pedig Kovácsik Erzsébet. Ami, ugye, nem ugyanaz!?

Erdekes módon sok kárpátaljai magyar elfogadja, hogy a tisztességes magyar nevét, amire keresztelték, ukránra fordítsák. Így találkozunk szintistá magyar Szvetlanákkal (Hajnalka), Havrilókkal (Gábor), Vaszilokkal (László). Természetesnek találják, hiszen a magyarok is magyarra fordítják a más nemzetiségűek nevét.

Igen ám, de Kárpátján ott van a baj, hogy amikor igyekszünk határozottan kiállni (már aki mer) a magyarságunk mellett, a befolyásos ukrán nacionalisták nem veszik komolyan igényeinket, mivel arra a néhány ezer magyarra nem érdemes annyi figyelmet és energiát pazarolni. Az érvük: tessék megnézni a személyi igazolványukat (paszportokat): alig akad köztük magyar név, sőt, a parlamentben is egy ukrán vezeté- és utónevű személy képviseli a kárpátaljai magyarokat...

Próbáltam előállni azzal, hogy adjunk be egy javaslatot: az ukrán személyi igazolványokban (már aki igényli) tüntessék fel magyar nyelven is a magyar nemzetiségűek nevét, mivel a mi nyelvünkben kétszer több magánhangzó van, mint az ukránoknál, ezért eltorzulnak egyes családi nevek. Erre sok nemzetközi példa van. Sajnos egy fórum sem fogadta ezt el. A magyar nyelvű sajtó sem publikálta a javaslatomat. Érvük: fölösleges próbálkozás. Talán nem ismerik a szólást: csak aki mer, az nyer!

v. Kövér György, Ungvár – Záhony

Beregszásziak a Ciripelőn

A Sóstó-Sóstóhegyi Igrice Civil Egyesület minden év októberében vetélkedőt rendez általános iskolás korú diákok számára Ciripelő címmel. A versenyzőkkét korcsoportra osztva mérik össze tudásukat vers- és prózamon-dásban, mesemondásban és népdaléneklésben. A kategóriák győztesei és második helyezettei aztán a székelyföldi Szentegyházán a helyi diákokkal közös műsort adnak, versenyeznek egymással.

A sóstóhegyi iskolában rendezett vetélkedőn már második éve kárpátaljai diákok is részt vesznek. Tavaly a Beregszászi Alapítvány meghívására a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium két tanulója szerepelt sikeresen Sós-

tóhegyen és Erdélyben is, idén viszont a Beregszászi Művészeti Iskola küldött két diákot: Cimbolinec Istvánt (Kossuth Lajos középiskola) és Lizák Cintiát (5. sz. középiskola), akik a népdalénekesek felső csoportjában léptek színpadra. A népes és rangos mezőnyben Cimbolinec István a harmadik helyen végzett (a munkácsi Popovics Emese ugyanitt második lett), így az alapítvány támogatásával ő vesz részt november elején az erdélyi (székelyföldi és gyulafehérvári) kiránduláson és a szentegyházi gálán.

A képen: a kárpátaljai csapat (balról jobbra Lizák Cintia, Cimbolinec István és Popovics Emese).

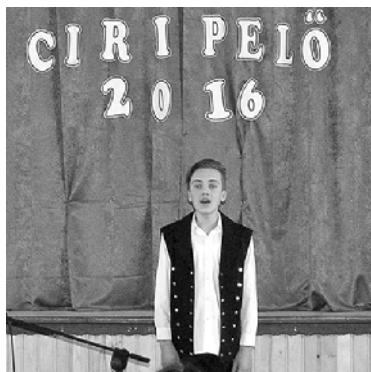
Kárpátaljai siker Szentegyházán

Immár hetedik alkalommal került megrendezésre a székelyföldi Szentegyházán a nyíregyházi és helyi általános iskolás diákok Ciripelő versenye. A nyíregyházi

selejtezőt a Sóstó-Sóstóhegyi Igrice Civil Egyesület (elnöke Leviczky Mihály) rendez minden év októberében, a szentegyházi gálát pedig november elején, az iskolai őszi szünetben tartják.

November 4-én hajnalban indult el a 9 fős nyíregyházi csapat, amelynek két kárpátaljai diák, a munkácsi Popovics Emese (II. Rákóczi Ferenc középiskola) és a beregszászi Cimbolinec István (Kossuth Lajos középiskola) is tagja volt. A szentegyházi Gyermekfilharmonia Alapítvány és elnöke, Haáz Sándor meghívására keltek útra. A diákokat szülők, barátok, az Igrice egyesület tagjai is elkísérték. Anépes küldöttség ellátogatott Gyulafehérvárra, Erdély egykori fővárosába, ahol megtekintették a római katolikus érseki székesegyházat, benne Hunyadi János és Hunyadi László síremlékét, Izabella királynő és János Zsigmond fejedelem kőszarkofágjait, koszorút helyeztek el Márton Áron püspök síremlékén. Másnap, kihasználva a ra-

gyogó időjárást, a csoport a Vargyaszorosba és az Almási barlangba látogatott el kalandos ösvényeken, hét függőhídon át.

A szombat esti gálán 35 székelyföldi diák vett részt a 9 nyíregyházi mellett. A vetélkedőn a nyíregyházi csapat minden tagja helyezést ért el: a felső korcsoport népdalénekesinek versenyében Popovics Emese első, Cimbolinec István pedig harmadik díjat nyert. Még egy kárpátaljai kötődésű diák volt a csapatban: Sverha Vivien, aki három évvel ezelőtt települt át a szülőivel Nyíregyházára Mezőkaszonyból. Ő az alsó korcsoport mesemondóinak versenyében lett első.

Vasárnap a gyerekek felkeresték a „Filiház” kalandparkját, majd hazaindult a csapat. Rövid székelyudvarhelyi megálló után Korondra látogattak, megcsodálták a híres helyi fazekasok remekműveit. Késő éjjel értek vissza Nyíregyházára.

Dalmay Árpád, Nyíregyháza

A képeken: Popovics Emese átveszi a győztesnek járó oklevelet és díját a zsűri elnökétől; Cimbolinec István énekel.

Leviczky Mihály felvételei

Elismerések

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanévnyitóján harmadik alkalommal nyújtották át a főiskola tudományos tanácsa által létrehozott Rákóczi-díjat, amely az önálló kárpátaljai magyar nyelvű felsőoktatás létrejöttének, a főiskola megmaradása és fejlesztése érdekében döntő szerepet vállaló személyek tevékenységének elismerése. 2016-ban a magyarországi díjazott **Naszvadi György**, a Magyar Nemzeti Bank elnöki főtanácsadója; a kárpátaljai díjazott pedig **Milován Sándor**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) tiszteletbeli elnöke.

* A Magyar Termék Nagydíj-pályázat Kárpát-medencéért Nívódíját vehette át a **Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet**.

* 2016. november 5-én a „Hagyományos régiók, Régiók hagyománya” XI. Vass Lajos Népzenei Verseny Kárpát-medencei döntőjén Vass Lajos-nagydíjban részesült a **Kokas Banda** és a **Napsugár Hagyományörző Gyermekcsoporthoz**.

* **Bernáth Ferenc** gitárművész kiemelten megkapta a David Arts Alkotói Nívódíjat, illetve bekerült a 2017-es David Arts Antológiába.

* 2016. november 7-én a magyar tudomány napja alkalmából ünnepi ülést tartott a Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Területi Bizottsága, amelyen három, 45 év alatti tudós vehette át az Év Kutatója díjat. A díjazottak között van **Csernicskó István**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézetének igazgatója is.

* A 2016-ban összesen nyolc személy kapta meg a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács frissen alapított díjait. A humán tudományok képviselői közül **Kótyuk István**, az Ungvári Állami Egyetem, majd a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) tanára és **Horváth Katalin**, az Ungvári Nemzeti Egyetem tanára részesült elismerésben.

Az élettudományok művelői között **Petneházy Dezső** szakorvos, a természettudósok között **Molnár József**, a II. RF KMF tanárának munkáját díjazták.

A 35 év alatti kutatók számára létrehozott díjat a humán tudományok művelői közül **Szakáll Imre**, a természettudósok között **Vincze Tímea** és **Márkus Pál**, az élettudományok területén **Kossey Gabriella** kapta.

SZEPTEMBER

Szeptember 8. A Kárpátaljai Megyei Filharmonia nagyszalonban megtartott gálakoncerttel zárult Pál István Szalonna és együttese koncertturnéja az Ungvári Magyar Főkonzulátus konzuli kerületében. A Magyarország által támogatott projekt keretében a magyar népzenei társaságok közös koncerteket adtak összesen tízkárpátaljai településen. A programban ruszin kolumbiák, magyar és román népzene, hucul melódiák hangzottak el. Többek között köszöntötték az est díszvendégét, Pál Lajost, Ukrajna érdemes közművelődési dolgozóját is.

Szeptember 9–10. Dr. Grezsa István kormánybiztos fővédnökségével megtartották a VI. Felső-Tisza-vidéki Magyarok Találkozóját (FELTISZA) a bustyaházi Szent Erzsébet Óvoda nagyszalonjában. Aszakmai konferencia keretében helyi szakemberek és meghívott előadók elemezték a szörvány óvodai nevelés aktuá-

lis problémáit, a kétnyelvűség iskolákban tapasztalható nehézségeit. A művelődési központban Csuprik Etelka, Ukrajna érdemes művésze adott zongorakoncertet, fellépett a szecsényi Erkel Ferenc Kórus Lévárdi Beáta karnagy vezetésével. A programban lehetőség adódott arra is, hogy a Felső-Tisza-vidék településeinek lakói bemutassák egymásnak és a vendégeknek kulturális kincseiket, településeik sajátosságait. A helyi római katolikus plébániatemplomban ökumenikus istentiszteletre került sor. A rendezvénysorozat része volt az ünnepi felvonulás és a Felső-Tisza-vidéki magyarok kulturális seregszemléje. Az idei FELTISZA a Viski Bicskások zenekar műsorával és tánccházal zárult.

Szeptember 10. Az aknaszlattinai római katolikus templomban megtartották a kárpátaljai magyar iskolák központi tanévnyitó ünnepségét a KMKSZ szervezésében, amelyen dr. Orosz Ildikó elnök tartott vitaindító előadást.

Szeptember 11. Császlócon a

Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet, a KMKSZ Ungvári Járási Szervezete és a Császlóci Polgármesteri Hivatal szervezésében harmadik alkalommal került megrendezésre a Dobó-nap. Felléptek az Ung-vidéki népzenei és néptáncscsoportok, és termékekkel bemutatkoztak a környék kézművesei is.

Szeptember 12. Életének 96. esztendejében Beregszászon elhunyt id. Pocsai Vince, a sztálini láger egyik utolsó túlélője, akit a hírdet 0036 sz. parancs alapján 1944. november 18-án hurokoltak el szülőfalujából, Gutról.

Szeptember 14. Budapesten a 70 éve elhunyt Hodinka Antal akadémikus tiszteletére emlékülést tartottak az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, az Országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója, az Országos Ruszin Önkormányzat és a Ruszinokért Alapítvány szervezésében, ahol többek között dr. Csernicskó István nyelvész, a beregszászi főiskola Hodinka Antal Intézetének vezetője és dr. Botlik József történész is előadást tartott.

Szeptember 14. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold Termében a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet rendezésében megnyílt Bolyán Sándor a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye templomait megőrző fotókiállítás. A tárlatot Ladányi András író, szerkesztő nyitotta meg.

Szeptember 15. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hallgatóinak nagyszerű koncertje nyitotta meg a VIII. Natalija Viszics Nemzetközi Ifjúsági Orgonazenei Fesztivált Ungváron, a Kárpátaljai Megyei Filharmonia nagyszalonjában. Acs Dávid László, Papp Orsolya és Schallinger-Földi Artúr telt ház előtt lépett fel. Előadásukat az ungvári közönség ösztöne elismeréssel és lelkesedéssel fogadta.

Szeptember 15–18. Munkácsan a Győzelem parkban Variszke Pivo (Városi Sör) Fesztivált tartottak annak emlékére, hogy 1701-ben kelt oklevelében II. Rákóczi Ferenc engedélyezte egy sörfőzde megnyitását Podheringen (ma Munkács egyik kerülete), amelyet majd 1728-ban a Schönborn grófok továbbfejlesztettek.

Szeptember 18. Tizenegyedik alkalommal rendezték meg a tóhátú kórusok találkozóját, amelynek hagyományosan minden évben a bótárgyi református templom ad otthont.

Szeptember 18. Népünnepély keretében lezajlott a „Dobronyi paprika” járási fesztivál az ungvári járási Kisdobronyban.

Szeptember 18. A Karácspalvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Líceum magyar kormánytámogatással épült új létesítményeinek, köztük tornatermének, tanuszodájának avatóján részt vett és ünnepi beszédet mondott Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere. Felszólalt és megszentelte az intézményt Milan Sasik, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházkerület püspöke is. Az ukrán kormány nevében Pavlo Hobzej oktatási miniszterhelyettes köszönetét fejezte ki a magyar kormánynak a tanintézet fejlesztésének támogatásáért. A 13 évvel ezelőtt alapított liceumban négy évfolyamon száz diák tanul – elsősorban az anyaországi támogatásnak köszönhetően – jó körülmények között.

Szeptember 21. Ungváron a Boksai József Kárpátaljai Szépművészeti Múzeumban megnyílt a Magyar Művészeti Akadémia képzőművészeti tagozata tagjainak kiállítása. A tárlatot ezt követően Kijevben és Lembergben is láthatta a közönség.

Szeptember 21. Fergegates mulatsággal nyitotta meg második évadát az ungvári Váralja kávézóban a Sodró együttes által szervezett Folkkocsma.

Szeptember 23–24. Beregszászon és Jánosiban megrendezték a Beregfeszt Hazavárá Fesztivált. Babják Zoltán polgármester aktív irányításával a kétnapos rendezvénysorozat résztvevőinek gazdag és tartalmas programot szerveztek. Volt kiállítás egybekötött vásár, utcai kereskedelem, kerékpáros túra, felvonulás, koncertműsor, kispályás foci- és tenisztorna, sakkverseny, kézilabdatorna, tűzijáték stb. A rendezvény keretében együttműködési keretmegállapodás aláírására is sor került a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal (Hennagij Moszkal), a Kárpátaljai Megyei Tanács (Mihajlo Rívisz) és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés (Seszták Oszkár) között. A művelődési házban önálló koncertet adott Beregszászi Olga művésznő.

Szeptember 23. A beregszászi református templomban megtartotta tanévnyitó ünnepségét a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) és annak Fel-

◀ sőfokú Szakképzési Intézet. Orosz Ildikó, a II. RF KMF rektora beszámolt a tanév záró óta történt eseményekről, a 2016-os felvételi eredményekről, az új tanév feladatairól. Többek között elmondta, hogy összesen 1081 hallgató – köztük BSc-képzésen 93 elsős, a Felsőfokú Szakképzési Intézet öt szakján 90 elsős – kezdi meg a 2016/17-es tanévet a Rákóczi-főiskolán. Az Ukrajnában nem akkreditált magyarországi kiheleyezett képzésekre összesen 64-en nyertek felvételt.

Szeptember 24. Ajánosi Barina György Stadionban a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, az Ukrán Magyar Demokráta Szövetség, a Magyar Ertelmisségek Kárpátaljai Közössége, a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal művelődési főosztálya, nemzetiségi osztálya és a Jánosi Községi Tanács szervezésében megtartották a XXVI. Kárpátaljai Magyar Folklórfesztivált. A seregszemlén a magyar népzene, néptánc és népdal kincseiből adtak ízelítőt a műfaj jeles kárpátaljai képviselői. A közel húsz fellépő értékes jutalomban részesült.

Szeptember 25. „A közös Európáért” civil szervezet és a Derceni Községi Tanács szervezésében lezajlott a III. Derceni DáridóFeszt.

Szeptember 27. Atéglási művelődési házban megrendezésre került a Kárpát-medencei Magyarok Zenéje program, amelynek során fellépett a csángó népzenei játszó Szeret zenekar, a Csipkés együttes, valamint Pál István Szalonna és Bandája.

Szeptember 27. AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont a Gulág-émlékonferencia elnevezésű rendezvénynek, amellyel a Nemzeti Stratégiai Kutatóintézet (NSKI) is csatlakozott a magyar kormány által meghirdetett Gulág-émlékvégyében zajló programhoz. Előadást tartott Bali János, az NSKI kutatási, stratégiai és koordinációs igazgatója, Molnár D. Erzsébet történész, Gulág-kutató, a felsőoktatási intézmény adjunktusa, Szamborovszkyné Nagy Bolya történész, a főiskola könyvtárának igazgatója, Fodor Gusztáv református lelkész, egyháztörténész.

OKTÓBER

Október 5. Megemlékezést tartottak az ungvári Kálvária temetőben Szegelethy János honvédtiszt sírjánál a MÉKK és a

Vitézi Rend kárpátaljai kapitánysága szervezésében.

Október 6. Az aradi vértanúkra emlékeztek az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán. A magyar nyelv és irodalom szakos hallgatók alkalomhoz illő, tartalmas műsorral fogadták az érdeklődőket.

Október 6. Az 1848–49-es szabadságharcban játszott szerepük miatt Aradon kivégzett tizenhárom honvédtiszt emléke előtt tisztelegtek ünnepi műsorral a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem- és Társadalomtudományi Tanszéke és Felsőfokú Szakképzési Intézte.

Október 6. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet, a KMKSZ Huszti Alapszervezete, a Huszti Polgármesteri Hivatal és a huszti református és római katolikus egyház közös szervezésében Huszti főterén ebben az évben is megrendezték a Bethlen-napot. Beszédet mondott többek között dr. Grezsa István, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja fejlesztési feladatainak kormányzati koordinációjáért felelős kormánybiztos, Orosz Ildikó megyei képviselő, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora. A kulturális programot huszti, aknaszlatinai, bustyaházai, técsői, viski népzenei és néptánccsoportok, valamint a munkási Rusznaki együttes szolgáltatták.

Október 9. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa szervezésében holokauszt-émlékművet avattak Ungváron, a Kárpátaljai Filharmónia (az egykori zsinagóga) mellett. A hatágú vörösmárvány Dávid-csillag közepén a Vaszil Krivanics és Rusznák István kovácsmesterek által készített, egymásra rakott kis csillagokból álló több méter magas oszlop Mihajlo Kolodko ungvári szobrászművész alkotása. Az emlékmű avatása annak a háromnapos rendezvénysorozatnak a záróakordja volt, amelyek a Heymish Ungvar Zsidó Kulturális Fesztivál keretén belül zajlottak.

Október 13. Beregszászon a GörögKör szervezésében emlékülést tartottak dr. Ortutay Elemér teológus, görögkatolikus pap születésének 100. évfordulója tiszteletére.

Október 13. A kárpátaljai Visk élő hagyományait, többek között a csuhéfonást, a településre jellemző hímzéseket és a népi

építészetet mutatták be a Magyarországi Házában megnyílt kiállításon. A tárlat Czébely Lajos nyugalmazott tanár, helytörténész szakmai tanácsaival és Ötvös Sándor kárpátaljai születésű tanár helytörténeti, népművészeti ismereteivel kiegészítve született meg. Kunkovác László Kossuth-díjas fotóművész, néprajzkutató képei által pedig Visk életébe is bepillantást nyerhetett a közönség. A kiállítást Grezsa István kormánybiztos nyitotta meg. Az egész napos bemutató rendezvényen közreműködött Pál István Szalonna és Bandája, valamint a Pál család tagjai, majd Lukjanova Klára viski csuhéfonó tartott bemutatót. A megnyitó előtt Orbán Ágnes 1990-ben készült *Visk* című dokumentumfilmjét is levetítették.

Október 16. Ungvár, Beregszász és Lemberg után Viskben is kiállították a kárpátaljai származású, ma már Budapesten élő grafikusművész, Holló Katalin alkotásait a „Visk” Jótékonyasági Alapítvány szervezésében.

Október 16. Az első világháborúban elesett magyar katonák tiszteletére avattak emlékművet az ungvári járási Palágykomoróc településen a KMKSZ Palágykomoróci Alapszervezete szervezésében.

Október 17–19. A záhonyi KIUT Térségfejlesztési Egyesület szervezésében rendezvény-sorozattal emlékeztek az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeire az Ungvári Nemzeti Egyetemen, a Técsői Református Liceumban és az Aknaszlatinai Bolyai János Középiskolában.

Október 19. Manajló Fedor születésének évfordulója alkalmából nyílt napot tartottak a festőművész műteremhelyén kialakított múzeum-emlékházban. Ungváron, a Drugeth utca 74. szám alatt az érdeklődők megtekinthették a művész alkotásaiból álló tárlatot, korabeli dokumentumokat, filmet nézhettek meg.

Október 20. Dayka-napot rendeztek az UNE magyar karának szervezésében, majd a résztvevő diákok, tanárok megkoszorúzták Dayka Gábornak az egyetem kémia kara előtt álló mellszobrát.

Október 23. AGálócsi Polgármesteri Hivatal szervezésében Gecse Endre mártír református lelkészre és a politizáló gálócsi fiatalokra emlékeztek a gálócsi temetőben a tiszteletes sírjánál

és a község háza udvarán. A rendezvényen jelen voltak Molnár László és Perduk Tibor, a politizáló gálócsi csoport tagjai.

Október 25. A Kokas Banda közreműködésével negyedik alkalommal került sor szüreti vigadalomra a Nagyberegi Tájházaiban.

Október 25. A Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban kiállítást rendeztek Boksa József festőművész, a kárpátaljai festőiskola kiemelkedő alakja, érdemes művész születésének 125. évfordulója alkalmából.

Október 28. Ezen a napon fergeteges táncmulatság, zsíros kenyér, finom bor és pálinka fogadta azokat, akik ellátogattak a Rákóczi-főiskola átriumában rendezett évadnyitó folkkocsmába. Az est folyamán elsőként a házigazda, az autentikus magyar népzenei játszó Sodró együttes lépett fel, őket a Técsői járásból érkező Kárpátaljai Ruszinok zenekar követte. A két együttes közös zenélésével folytatódott a koncert, majd a Kokas Banda muzsikáját hallhatta a közönség.

NOVEMBER

November 3. AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Esztergom Termében *Válogatás a magyar operett gyöngyszemeiből* címmel jótékonyasági estet szervezett a Kárpátaljai Rózsahölgyek Társasága, amelyen Pitti Katalin Liszt Ferenc- és Dérnyé-díjas operaénekesnő és Pomlányi Péter, a Pesti Magyar Operett Színpad művésze lépett fel.

November 4. Magyar és ukrán történészek kerekasztal-beszélgetésével vette kezdetét a *Magyar rapszódia* című magyar filmhét Ungváron, az ILKO Galéria művészeti központban. A Zubánics László történész moderálásával tartott fórum résztvevői áttekintették az 1956-os forradalom magyar és ukrán történelmi vonatkozásait és a világpolitikára való kihatásait, majd a filmhét első bemutatójaként levetítették *A berni követ* című játékfilmet. Szintén az ILKO Galériában megnyílt az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc eseményeit bemutató tablókiallítás. A rendezvény az Ungvári Magyar Főkonzulátus, a Kijevi Magyar Nagykövetség, az ILKO Galéria és a Molodiszty kijevi nemzetközi filmfesztivál együttműködésében, az 1956-os emlékbizottság támogatásával valósult meg.

November 6. Emlékezték 92. évében elhunyt Gulácsy

■ Lajos, a Kárpátaljai Református Egyház nyugalmazott püspöke.

November 9. Ungváron, a megyei filharmoniaiban ünnepelte tizedik születésnapját a Ráti Szent Mihály-Gyermekotthon. A számos vendég között jelen volt dr. Grezsa István, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja fejlesztési feladatainak kormányzati koordinációjáért felelős kormánybiztos is. Az est második részében a gyermekotthon Zenedéjének növendékei léptek a színpadra, akikkel Ivaszkovics József és Riczkó Viktória foglalkozik. Közreműködött a budapesti Zurgó együttes, amely moldvai magyar népzenei játszott, Kovács Nóri és Judit előadásában népdal-feldolgozásokat hallhattunk, végezetül a Kormorán együttes lépett a színpadra, és nemzeti érzelmű dalokat adott elő.

November 12. Márton-napi vigadalmat rendezett a sárosi Búboskemence civil szervezet. A Nagyberegi Tájháza is hasonló rendezvényre zajlott le.

November 16. A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége helyi csoportja szervezésében a stálinizmus áldozataira emlékeztek a beregszásziak a Pásztor Ferenc Községi Házban. A rendezvény elején Molnár János esperes-plébános köszöntötte a jelenlévőket. A Beregszászi Magyar Konzulátust Gara Katalin képviselte a megemlékezésen. A rendezvény meghívott vendége Molnár D. Erzsébet történész, főiskolai tanár volt. A megemlékezés a Krajnikné Hegyi Irén által vezetett egyházi kórus műsorával folytatódott, amelyben elhurcolásokról szóló, illetve lágerben gyűjtött verseket, dalokat hallhatott a közönség.

November 17. Amagyar nyelv napját ünnepelték az Ungvári Nemzeti Egyetem Humán- és Természettudományi Karán. A Bercsényi Miklós Könyvtárban a Magyar Filológiai Tanszék hallgatói Nagy Natália docens felkészítésével színvonalas előadással léptek fel. Az eseményt Zékány Krisztina tanszékvezető ünnepi beszéde nyitotta. Köszöntötte a hallgatókat Braun Éva, a Kárpátaljai Megyei Pedagógus-továbbképző Intézet módszertani szaktanácsadója is, majd Dupka György író, költő, helytörténész *Levél* című megzenésített versét is hallhatták a jelenlévők. Az eseményt a Sodró együttes műsora zárta.

November 17. *A kárpátaljai modern művészet metszete* címmel nyílt kiállítás a munkácsi vár galériájában. A tárlaton többek között Ivan Brovdi, Erfán Ferenc, Vaszil Vovcsok, Vladiszlav Habda, Volodimir Mikita, Ljudmila Korzs-Regyko, Ivan Didik, Borisz Kuzma, Kopriva Attila, Mikola Dufinec, Micska Zoltán, Andrij Ivancso, Magyar László, Matl Péter alkotásait csodálhatják meg az érdeklődők. Erfán Ferenc, a Boksa József Kárpátaljai Megyei Képzőművészeti Múzeum igazgatója elmondta, hogy a festmények különböző műfajban és tematikában készültek. Az eseményen jelen volt Vida László, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja, aki elmondta, hogy a kiállítás célja a kárpátaljai modern művészek festményeinek megismertetése a nagyközönséggel. Hozzáfűzte, hogy a tárlatot már Miskolcon, Debrecenben, Budapesten, Kassán, Érden, valamint Ungváron is bemutatták.

November 17. Felekezeti és politikai hovatartozástól függetlenül együtt emlékeztek meg az 1944-ben „háromnapos” munkára elhurcolt áldozatokról a beregszásziak. A közös megemlékezés a református templomban kezdődött, ahol Molnár János római katolikus esperes-plébános, Marosi István görögkatolikus és Taracköz Ferenc református lelképásztorok rámutattak arra, hogy a kényszmunkára hurcolt kárpátaljai férfiak az istenhit igazi példái, akik között a felekezeti falak is leomlottak. A szerte a világban számos alkalommal véghezvitt deportálásokról dr. Markó György magyarországi történész, a Kommunizmuskutató Intézet igazgatója tartott előadást. Egyperces néma főhajrást kért Bocskor Andrea európai parlamenti képviselő a jelenlévőktől az elhunytak emlékére. A templomban összegyűlt fiatalok felolvasták az áldozatok neveit. Az istentiszteletet követően a résztvevők fáklyás és gyertyás menetben sétáltak el a Beregszászi 5. Sz. Középiskola falán található emléktáblához, majd folytatták útjukat a Puskin téren lévő emlékműhöz, ahol megszólaltatták az emlékezés harangját.

November 17–20. AGULÁG–GUPVI emlékévként alkalmából az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczyk Tivadar

Társadalomtudományi Kutatóközpontja és a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség nemzetközi tudományos konferenciát szervezett *Hadifogság, Gulág, málenkij robot. Kárpát-medencei magyarok és németek a Szovjetunió hadifogoly- és kényszmunkatáborában (1944–1953)* címmel. A konferencián neves magyarországi, felvidéki és kárpátaljai előadók tartottak kitűnő, egyben hiánypótló előadásokat. A négynapos nemzetközi rendezvényt sorozat része volt a szakmai kirándulás, amelynek során felkeresték többek között a munkácsi Rákóczi-kastélyt, ahol 1944 novemberében az épület udvarán gyűjtötték össze a 18 és 55 év közötti magyar nemzetiségű férfitáborosokat. Ezt követően a kirándulás résztvevői csatlakoztak a Szolymai Emlékparkban rendezett központi megemlékezéshez. Sztarij Szamborban felkeresték az NKVD 22. számú gyűjtő- és továbbító táboraként is nyilvántartott láger temetőjének helyét.

November 18–20. Amiskolci Élhető Lélek Egyesület a reformáció emlékünnepe alkalmából verses-énekes műsorral lépett fel Munkácson, Mezőváriban, Verbőcön és Tiszabökényben.

November 18. *A Kárpát-medencéből elhurcolt magyar és német rabok nyomában Orosz földön és Kaukázus országai-ban* címmel ajánosi Helikon Hotelben nemzetközi emlékkonferenciát zajlott le a Szolymai Emlékparkbizottság és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében. A rendezvény első részében dr. Tóth Mihály, a Szolymai Emlékparkbizottság elnöke beszámolt a szervezet tevékenységéről és a rehabilitálás ügyéről az ukrán törvényhozáásban. Az egykori Gulág-rab, Dr. Ortutay Elemér születésének 100. évfordulója alkalmából Marosi István görögkatolikus áldozópap, a GörögKör vezetője megnyitotta a „*Holnap is felkel a nap... – Kárpátalja a 20. században egy görögkatolikus pap élettörténetén keresztül*” című kiállítást. Ezt követően a jelenlévők figyelmébe ajánlotta az Ortutay Elemér életét bemutató dokumentumfilm megtekintését. Végül lágerdalok, alkalomhoz illő versek, kispórák előadására is sor került Lőrincz P. Gabriella, Shrek Timea, Marcsák Gergely, Vári Fábián László tolmácsolásában.

A konferencia második részé-

ben Dupka György, a Szolymai Emlékparkbizottság titkára, Matkovits-Kretz Eleonóra, a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Körének elnöke, a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszmunkások emlékére létrehozott emlékbizottság tagja és Alekszej Korszun történész tartott figyelemfelkeltő előadást.

A rendezvény harmadik szakaszában a fiatal kutatók – Csordás László és Marcsák Gergely, a Debreceni Egyetem PhD-hallgatói, Bimba Brigitta és Mádi Bianka, az UNE Magyar Kara történelem szakos hallgatói – előadásai következtek.

Végezetül a jelenlévők felkeresték a beregszászi Európa–Magyar Ház, ahol a Veritas Gulág-kiállítását és Matl Péter *Őrösével* című egyéni tárlatát tekintették meg Zubánics László, a KMMI elnökének kalauzolásával.

November 25. Adventre hangolódva a Kárpátaljai Református Egyházkerület szervezésében az Anima Soni (Lélekhangok) együttes lépett fel a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

November 29. „*Holnap is felkel a nap... – Kárpátalja a 20. században egy görögkatolikus pap élettörténetén keresztül*” címmel kiállítás nyílt az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Karán. Az eseményt dr. Zubánics László, a Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kar dékánhelyettese nyitotta meg, aki köszöntötte a jelenlévőket, köztük Dupka Györgyöt, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet igazgatóját, Szabó Konstantint, a Boldog Romzsa Tódor Hittudományi Főiskola prefektusát, aki Ortutay Elemér tanítványa is volt, illetve Marosi István parochust, a GörögKör elnökét. Beszédében Marosi István elemezte dr. Ortutay Elemér életútját, majd a kiállítás megnyitását követően arra kérte a közönséget, hogy próbáljanak úgy tekinteni a teológus tanár és pap életművére, mint a 20. századi Kárpátalja történelmére. A kar Bercsényi Miklós Könyvtárban a jelenlévők megtekintették az Ortutay Elemér életét bemutató dokumentumfilmet, majd a rendezvény zárásaként a Boldog Romzsa Tódor Hittudományi Főiskola kispapjainak kórusa adott elő egyházi énekeket.

Összeállította:

Dupka György és Zubánics László

Kárpátaljai tárlat Budapesten

Kárpátalja mesebeli tájait, a régió hagyományait, népi táncait, az ott élők minden napjait örökítette meg az a határon túli tíz kortárs magyar képzőművész, akiknek alkotásait a budapesti UVG Art Galériában *A trianoni hányattatás színei* címmel rendezett kiállításon mutatták be.

Kárpátalja változó területi hovatartozása a mai napig meghatározza az ott élő magyarság mindennapjait. A tárlat képein ezeket az érzéseket, az egy évszázada folytatott küzdelmes élet tapasztalásait örökítették meg az alkotók – olvasható a szervezők közleményében.

A kiállító művészek a kárpátaljai Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület, a Révész Imre Társaság és más műhelyek tagjai: Erfán Ferenc, Fuchs Andrea, Homoki Gábor, Klisza János, Kopriwa Attila, Matl Péter, Micska Zoltán, Réti János, Soltész Péter és Soltész Gabriella.

A Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület 2007-ben alakult a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MEKK) kezdemé-

nyezésére, az egyik legnagyobb kárpátaljai magyar képzőművészeti gyűjteményként számon tartott Tiszapéterfalvai Képtár mellett. Az érdekvédelmi szervezet stílusmegtartózkodás nélkül tömöríti a képzőművészeti szakma művelőit, tagjai kapcsolatban állnak a magyarországi és a határon túli magyar művész-társaságokkal, egyéni és csoportos kiállításokkal jelen vannak az egyetemes magyar képzőművészeti életben. Alkotásaikat bemutatták egyebek mellett Budapesten, Sárospatakon, Kolozsváron, Dunaszerdahelyen, Zentán és Lendván is.

A tárlatot megtekintették a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagjai is (a képen).

Képzőművészeink Nyíregyházán is bemutatkoztak

Ötvennégy kárpátaljai festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás november 10-én Nyíregyházán az Eastart Kortárs Galériában. Az ünnepélyes megnyitón Grezsa István, a Miniszterelnökség Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja fejlesztési feladatainak kormányzati koordinációjáért felelős kormánybiztosa elmondta, az *Évszázados múltú, magyar gyökerű kárpátaljai festőművészet* című csoportos tárlat Nyíregyházán látható először, majd Budapesten, a Magyarország Házában állítják ki, ezután magyarországi közintézményekben helyezik el a műveket.

Magyarország évek óta fokozottan támogatja Kárpátalja lakosságát, és ennek a támogatásnak nagyon fontos része a kultúra – fogalmazott a kormánybiztos. Kifejtette, Ukrajna nehéz gazdasági helyzetben van az ország keleti felén zajló háború miatt, ez pedig – nemzetiségtől függetlenül – a Kárpátalján élő ukrán, ruszin és magyar kö-

Grezsa István

zösségeket egyaránt komolyan érinti.

A magyar kormány kezdeményezésének keretében hatvan alkotó 120 képét a Kárpátaljáért Felelős Kor-

mánybiztosság 50 ezer euró értékben vásárolta meg a Kárpátalján élő művészekről.

A Nyíregyházán látható kollekció helyhiány miatt nem teljes, az összes műalkotást Budapesten láthatja majd a közönség – tette hozzá Grezsa István. A nyírségi megyeszékhelyen ötvennégy művész munkáit állították ki.

Óry László, a Kárpátok Művészeti és Kulturális Egyesület elnöke elmondta, a festményeket ukrán, ruszin és magyar származású művészek készítették. Hozzátette, bár a kárpátaljai festőművészet alapvetően magyar gyökerekkel rendelkezik, ma már a magyar mellett az ott élő más nemzetiségek művészei is képviselik ezt a művészeti ágat.

A tárlaton a hagyományos kárpátaljai plein air festészet darabjai mellett grafikákat és portrékat láthat a közönség.

Az MTI közleményei nyomán

Demény István szenegáli fotói

A beregszászi születésű, ma Szolnokon élő hetvennégy éves Demény István fotográfus édesapja által már kisgyermekkorában megismerkedett a fényképezéssel, ugyanis apja a háború után a környező falvakban gyerek- és családi fotókat készített. Idegenvezetőként a világ közel 90 országában járt, sok kalandban volt része, rengeteget tapasztalt. Fotóin a különböző országok szépségeit, tájait, az ott élő embereket mutatja be kiemelve a környezetvédelem fontosságát. Azt vallja, hogy éljünk bárhol a világon, akkor leszünk leginkább megelégedettek, ha el tudjuk fogadni az élet nyújtotta apró örömeit. Ha vágyainkat és igényeinket összhangba tudjuk hozni lehetőségeinkkel.

A fotográfus Szenegálban is megfordult. Az ott készült képeiből nyílt tárlat október 12-én a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

– A fotó ablak az időben. Kimerevített pillanat, amely a múltó perccet képes rövid időre megállítani – emelte ki Makuk János, a Máltai Szeretetszolgálat Beregszászi Szervezetének elnöke a szenegáli mindennapokat bemutató fotókiállítás megnyitóján. Beszédét II. János-Pál szavaival zárta: „... az igazi művészet kalauz, mely elvezet Istenhez”.

Demény István elmondta, hogy 2015 tavaszán járt a nyugat-afrikai országban. A nagy világutazó bár büszke arra, hogy sikerült a fekete földrészen néhány egzotikus fotót készíteni – például a világhírű rózsaszínű töről –, leginkább mégis annak örül, hogy hitelesen be tudja mutatni a szenegáli hétköznapiakat, azt, hogy mélyszegénységben is lehet kiegyensúlyozott, megelégedett az ember.

Kudlotyák Krisztina, a kiállításnak helyadó Fodó Sándor Kulturális Központ irányítója annak az örömeinek adott hangot, hogy az itt bemutatott képek segítenek jobban megérteni egy más világfelfogását, az európaiól jelentős mértékben eltérő kultúrát képviselő nép lelkületét.

Tudósítónk

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

GOGOLA ZOLTÁN FESTŐMŰVÉSZ

Életre kelt színek

A *Kárpátaljai Hírmondó galériája* rovatunkban új sorozatot indítunk, amelyben a fiatal kárpátaljai képzőművészeket szeretnénk bemutatni olvasóinknak. Ez alkalommal Gogola Zoltán festőművész munkásságával ismerkedhetnek meg.

Gogola Zoltán 1982-ben született Beregszászon, festőcsaládban. Dédnagyapja, nagyapja és édesapja után a negyedik generációt képviseli. Már gyermekkorában sokat rajzolt, festett. Beregszászon fejezte be az általános iskolát, majd a szabó-varró szakiskolában érettségizett.

Az Ivano-Frankivszi Nemzeti Egyetem munkácsi fiókintézetében szerzett diplomát képzőművész-tanár szakon. Már felsőfokú tanulmányai idején rajzsakkört vezetett a tanulóknak az egykori Beregszászi 8. Sz. Mikes Kelemen Középiskolában, majd a szaktanári állást is elvállalta. Jelenleg a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium és a Nagyberegí Középiskola rajztanáraként dolgozik. Tanítványai sikeresen vesznek részt a különböző szintű rajzversenyeken.

2006-ban Vácon mesterképzésen vett részt.

Gogola Zoltán tagja a Bereg Alkotóegyesületnek, alapító tagja az ArtTisza Művészeti Egyesületnek. Alkotásait több egyéni és csoportos kiállításon megtekinthették az érdeklődők Kárpátalján és a határon túl is. 2012-ben a brüsszeli Balassi Intézet, a Magyar Nemzeti Kisebbségek Európai Érdekképviseletéért Alapítvány (HUNINEU) irodája és Magyarország Beregszászi Konzulátusa által közösen szervezett tárlaton Brüsszelben is bemutatkozhatott festményeivel.

Művészi tárháza gazdag: fest tájképeket, csendéleteket, életképeket és városképeket. Tájképein Kárpátalja csodálatos helyeinek változatosságában gyönyörködhetünk, városképein érződik Beregszász iránti hűséges szeretete. Alkotásaira az életre kelt színek jellemzőek.

– ditta –

